

وزارت معارف
معینیت انکشاف نصاب تعلیمی
و تربیهٔ معلم
ریاست عمومی انکشاف نصاب
تعلیمی و تألیف کتب درسی

کتاب معلم

رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری

صنف نهم

رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری - صنف نهم

سال چاپ: ۱۳۹۶ هـ. ش.

وزارت معارف

معینیت انکشاف نصاب تعلیمی و
تربیهٔ معلم
ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی
و تألیف کتب درسی

کتاب معلم
رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری
صنف نهم

سال چاپ: ۱۳۹٦ هـ ش.

مؤلفان

- دکتور اسدالله محقق
- احمد یاسین فرخاری

ایدیت علمی و مسلکی

- پوهندوی عبدالرازق اسمر و مدینه محبت یار

ایدیت زبانی

- محمد عظیم صادقیار و شکیلا شمس هاشمی
- سید محمود خلیق

کمیتۀ دینی، سیاسی و فرهنگی

- مولوی عبدالوکیل عضوعلمی و مسلکی تعلیم و تربیه اسلامی.
- حبیب الله راحل مشاور وزارت معارف در ریاست انکشاف نصاب تعلیمی.

کمیتۀ نظارت

- دکتور اسدالله محقق معین نصاب تعلیمی و تربیۀ معلم
- دکتور شیر علی ظریفی رئیس پروژۀ انکشاف نصاب تعلیمی
- دکتور محمد یوسف نیازی سرپرست ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

دیزاین : عنایت الله غفاری

بسم الله الرحمن الرحيم

سرود ملی

دا وطـــن افغانــــستان دی	دا عـــزت د هـــــر افغـــان دی
کــور د ســولې کــور د تــورې	هـــر بچـــی يـــې قهرمــــان دی
دا وطـــن د ټولـــو کـــور دی	د بلوڅــــــــو د ازبکـــــــــو
د پـــښتـــون او هــــزاره وو	د ترکمنـــــــو د تاجکـــــــو
ورســره عــرب، ګوجــر دي	پامېــــــريان، نورستانيـــــان
براهــوي دي، قزلبــاش دي	هــم ايمـــاق، هــم پــشه يـان
دا هيـــواد بــه تــل ځليږي	لکــــه لمــــر پــر شــنه آسمــان
پــه سينــه کـې د آسيــا بــه	لکــــــه زړه وي جـــــــاويدان
نــوم د حــق مــودی رهبــر	وايـــو الله اکبـــر وايـــو الله اکبـــر

بسم الله الرحمن الرحیم

پیام وزیر معارف،

استادان و معلمان محترم،

تعلیم و تربیه اساس توسعه و انکشاف هر کشور را تشکیل می دهد و نصاب تعلیمی یکی از عناصر بنیادی تعلیم و تربیه می باشد که مطابق انکشافات علمی و نیازمندی‌های جامعه وضع می گردد، واضح است که انکشافات علمی و ضرورت‌های جامعه همواره در حال تَطَوُر می‌باشد؛ بناءً لازم است نصاب تعلیمی نیز به صورت علمی و دقیق مطابق ایجابات عصر و زمان انکشاف نماید. البته نباید نصاب تعلیمی تابع تغییرات سیاسی، نظریات و تمایلات اشخاص گردد.

کتاب رهنمای معلم که امروز در دسترس شما قرار دارد بنابر همین مشخصات تهیه و ترتیب گردیده و با تکیه بر میتودهای جدید تدریس، فعالیت‌ها و مواد معلوماتی نیز در آن اضافه شده است که یقیناً برای فعال نگاه داشتن شاگردان در عملیهٔ تدریس مفید و مؤثر می‌باشد.

امیدوارم محتویات این کتاب که با استفاده از روش های آموزش فعال تألیف و تدوین شده است، مورد استفادهٔ شما استادان عزیز قرار گیرد. با استفاده از فرصت از اولیای محترم شاگردان تقاضا بعمل می آید تا در تعلیم و تربیهٔ با کیفیت دختران و پسران خود همکاری متداوم نمایند، تا به این وسیله اهداف و آرزوهای نظام معارف بر آورده گردد و نتایج و دست آوردهای خوبی برای نسل جوان و کشور ما داشته باشد.

استادان و معلمان گرانقدر ما در تطبیق مؤثر نصاب تعلیمی رسالت و مسؤولیت بزرگ دارند.

وزارت معارف همواره تلاش می نماید تا نصاب تعلیمی معارف مطابق اساسات و ارزشهای دین مبین اسلام، نیازمندی های جامعه و منافع ملی و وطندوستی با معیار های جدید علمی ساینس و تکنالوژی انکشاف نماید.

به منظور نیل به این مأمول بزرگ ملی از تمام شخصیت های علمی، دانشمندان تعلیم و تربیهٔ کشور و اولیای محترم شاگردان تمنا دارم، تا با ارائهٔ نظریات و پیشنهادات رهنمودی و سودمند خویش مؤلفان ما را در بهبودبخشی بیشتر از پیش تألیف کتب درسی و رهنماهای معلمان یاری نمایند.

از همهٔ دانشمندانی که در تهیه و ترتیب این کتاب سهم گرفته اند، و نیز از مؤسسات محترم ملی و بین المللی و سایر کشور های دوست که در تهیه و ترتیب نصاب تعلیمی جدید، طبع و توزیع کتب درسی و رهنماهای معلمان زمینه سازی و یا همکاری های مادی یا معنوی نموده اند صمیمانه اظهار امتنان و قدردانی نموده تداوم همکاری های شان را آرزو می نمایم.

و من الله التوفیق

دکتور اسدالله حنیف بلخی

وزیر معارف جمهوری اسلامی افغانستان

فهرست کتاب

پیشگفتار

کتاب رهنمای معلم کتابی است که معلمان را در اجرای دقیق برنامۀ درسی در صنف، رهنمایی میکند. از دیگر فواید کتاب رهنمای معلم آشنا ساختن معلمان عزیز با اهداف عمومی تعلیم و تربیه، اهداف دورۀ تحصیلی، آشنایی با برنامۀ درسی و شیوۀ تدریس درس به درس یک کتاب درسی است .

این رهنما در دو فصل تنظیم شده است، فصل اول کلیات و معرفی برنامه درسی و فصل دوم تدریس مضامین آموزشی یا تدریس درس های مختلف، فصل اول شامل دو قسمت است قسمت اول مقدمات و قسمت دوم آشنایی با برنامه درسی است. در قسمت مقدمات معلمان عزیز با مقاصد تعلیم و تربیه و رسالت معلمی آشنا می‌شوند. آنها یاد می‌گیرند که اهداف نظام آموزش و پرورش کشور عزیز ما افغانستان در ساحه های مختلف اخلاقی، اعتقادی، علمی، آموزشی، فرهنگی، هنری، مدنی، اجتماعی و اقتصادی چه مقاصد را دنبال می‌کند. موضوعات درسی مختلف، برای تحقق این اهداف طراحی شده است و معلمان در صنوف مختلف باید تلاش کنند که از طریق ارائه محتوا و روش های جذاب تدریس، زمینه تحقق این اهداف را متناسب با توانایی شاگردان فراهم کنند.

در قسمت دوم فصل اول معلمان عزیز با اهمیت موضوعات درسی، اهداف کلی آموزش هر درس، محتوای برنامه (مضامین آموزشی) نوع ارتباط عمودی موضوعات آموزشی در صنوف مختلف، روش های تدریس و شیوه های ارزیابی از معلومات و مهارت های شاگردان و لوازم اجرایی برنامۀ درسی آشنا می‌شوند . روشهای تدریس که در هر راهنما معرفی شده است، متناسب با موضوع درسی است، برای مثال روش تدریس توصیه شده در درس ریاضی با درس اجتماعیات و یا آموزش زبان مادری فرق می‌کند. وجه اشتراک این روشها تأکید آنها بر فعال بودن شاگردان در جریان یادگیری تحت هدایت معلم است.

فصل دوم این راهنما به برنامه ریزی سالانه (پلان سالانه) برای مناطق سرد سیر وگرمسیر، نحوه تدریس هر درس (پلان روزانه) و منابع و مآخذی که برای تألیف راهنما از آنها استفاده شده، اختصاص یافته است. اعتقاد نویسنده گان این راهنما بر این بوده است که معلمان گاه به دلیل نداشتن وقت کافی ممکن است که فرصت تهیۀ پلان روزانه را نداشته باشند و یا اینکه هر کدام استنباط های خاص از اهداف درس داشته باشند، در نتیجه، تدریس آنها با یکدیگر فرق می‌کند. به منظور فراهم آوری سهولت در کار معلمان پلان های تدریس به گونه یی نوشته شده است که نیاز آنها را در تدریس و اجرای برنامه به خوبی تأمین میکند. لازم به ذکر است که شیوۀ تدریس توصیه شده، مانع از آن نیست که معلمان نتوانند از روشهایی که خود در طی سال ها، اثرات یادگیری آن را تجربه کرده اند استفاده نکنند و آن ها را کنار بگذارند. بدون شک بهترین روش تدریس، روشی است که در آن یادگیری درس انجام شود و شما معلمان احساس رضایت را در چشم شاگردان ببینید.

قسمت دیگری از پلان روزانه به ارائه پاسخ های توضیح کنندۀ متن درس و سؤالات پایانی درس، اختصاص داده شده است. به منظور توسعۀ دانش معلمان در انتهای هر پلان درسی معلومات اضافی برای آنها آورده شده است. بدون شک این راهنما ها خالی از اشکال نیست. معلمان ارجمند با ارسال نظرات خود به مرکز نصاب تعلیمی می‌توانند به بهتر شدن این راهنما ها کمک کنند.

در پایان موفقیت همۀ معلمان عزیز را در تربیت افراد صالح و با ایمـــــان و مسؤول در برابر کشور عزیز مان افغانستان از خداوند ﷻ خواهانیم.

فصل اول
کلیات و معرفی برنامهٔ درسی

اهمیت تعلیم و تربیت و رسالت معلمی

دانشمندان هر کدام تعلیم و تربیت را به شکل هایی مختلف تعریف کرده اند عده یی تعلیم و تربیت را انتقال، ارزیابی و توسعه میراث فرهنگی گذشته گان میدانند عده یی نیز تعلیم و تربیت را تشکیل نهایی، صفات و قابلیت های معین در فرد خوانده اند. پاره یی هم تعلیم و تربیت را آشکار ساختن استعداد های نهفته در فرد یا به بیان روشن تر به فعل در آوردن توانایی و استعداد های فرد می‌شمارند.

برخی از دانشمندان، تعلیم و تربیت را آماده کردن فرد برای زنده گی کردن در اجتماع معین و آشنا ساختن وی با آداب و رسوم و عقاید و افکار خاص می‌پندارند. امروز نظریات مفید تری در بارهٔ ماهیت و تربیه به وسیلهٔ دانشمندان بزرگ ابراز شده است که نقل آنها در این مقدمه از اهمیت خاصی بهره ور است.

بعضی از دانشمندان، تعلیم و تربیت را راهنمایی جنبه های متعدد ابعاد وجودی فرد یعنی جنبه های جسمانی، عقلانی، عاطفی، اجتماعی، کاری، معنوی، هنری، و اخلاقی می‌دانند.

(جان دیوی) تعلیم و تربیت را تجدید نظر در تجربیات و تشکیل مجدد آنها به گونه هایی که موجب رشد بیشتری را در فرد فراهم نماید تلقی کرده است.

همه تعاریف فوق از جهاتی درست اند؛ اما به تنهایی بسنده نیستند. مربیان از تعلیم و تربیت شاگردان انتظارات زیادی دارند. آنها از شاگردان انتظار دارند که در کنار فراگیری علم و هنر با فرهنگ، آداب و رسوم کشور خود آشنا شده به منظور سازگاری با جامعه و ورود موفقانه به اجتماع، عادات، مهارت ها و نگرش های خاص را کسب کنند، تا در نتیجهٔ شگوفایی استعداد بتوانند قابلیت های خود را بروز دهند، مهارت های کاری و شغلی مورد نیاز را جهت کسب معاش و تأمین نیاز های اقتصادی جامعه یاد بگیرند. از سوی دیگر انتظار می‌رود ابعاد وجودی شاگردان که توسط زیست شناسان، روان شناسان، جامعه شناسان، فلاسفه و علمای اخلاق شناسایی شده است، از طریق فرایند تعلیم و تربیت راهنمایی، رشد و توسعه یابد. از نظر عرفان اسلامی، هدف تعلیم و تربیه، پرورش انسان کامل است. و انسان کامل کسی است که همه ابعاد وجودی او در حد توانایی، رشد و تکامل پیدا کند. وظیفهٔ مهم معلمان، رشد ابعاد وجودی انسان است؛ چه موضوعات مختلف درسی هر کدام به دنبال تحقق و پرورش بُعد خاصی از وجود آدمی است.

هدف تعلیم و تربیت، پرکردن ذهن دانش آموز از حقایق و واقیعت های مختلف نیست. شاگرد خوب الزاماً کسی نیست که معلومات زیادی کسب کرده است، بر عکس شاگرد خوب کسی است که ابعاد وجودی آن در همه زمینه ها رشد پیدا کرده باشد و یاد گرفته باشد که چگونه یاد بگیرد. چنین فردی در تمام عمر در پی یاد گیری است. فرایند تعلیم و تربیه این نیست که تنها به تربیت نخبه گان توجه کند و به بقیه شاگردان بی اعتنایی کند. نظام تعلیم و تربیت مطلوب، پرورش همه گان را مورد توجه قرار می‌دهد.

تعلیم و تربیت به معنای صحیح آن به تحقق همه اهداف تعلیم و تربیت توجه می‌کند. از سوی دیگر معلم آگاه و وارد بر مبانی صحیح همه دوره های تحصیلی به تحقق همه اهداف آموزش و پرورش از طریق فعالیت های مختلف درسی و فوق برنامه یی توجه دارد. شاگردان در دورهٔ نوجوانی دارای ویژه گی های خاصی استند در این دوره دانش آموزان به لحاظ بدنی وارد مرحلهٔ جدیدی از تغییرات جسمانی می‌شوند. ارتباط شاگردان با یکدیگر و گروه هم سالان در این دوره شکل مخصوص به خود می‌گیرد. آماده گی شاگردان در این دوره برای انجام کارهای اجتماعی و شناخت آداب و رسوم مردم و اقوام مختلف زیا د تر از دوره کودکی آنان است و نوجوانان در این دوره به لحاظ عاطفی از همسویی با دیگران با انجام کارهای خوب و کمک به

دیگران لذت می‌برند. آنها دوست دارند که به طور مستقل بسیار از موارد مربوط به خویش را انجام دهند. ذوق هنری و حس زیبایی شناسی کودکان در این دوره بیش از دورۀ کودکی است نوجوانان علاقه دارند که خود را به شکل های مختلف بیان کنند. آنها فرصت های مختلف برای آموزش فراهم می‌کنند. فرصت ها همواره متعادل و خوشایند معلم نیست؛ اما از اهمیت تربیتی بالایی بر خوردار اند. یک معلم آگاه، توجه دارد که از این فرصت ها برای رشد شاگردان خود در زمینه های مختلف دینی، اجتماعی، اخلاقی، عاطفی، جسمانی و عقلانی استفاده بسیار نمایند.

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان و انکشاف همه جانبه علم و دانش در جهت آموزش و پرورش برای هموطنان ضروری پنداشته می‌شود. نکات ذیل شاخص های تعلیم و تربیه می‌باشد:

الف- اهداف اعتقادی و اخلاقی

تقویۀ ایمان و اعتقاد به اساسات دین مقدس اسلام، توسعه بینش اسلامی عاری از افراط و تفریط مبتنی بر تعالیم قرآنی و سنن پیامبر ﷺ .

- ایجاد روحیۀ خود شناسی به منظور خدا شناسی.
- تقویۀ روحیۀ اعتماد به نفس و الزام به سجایای اخلاقی.
- ایجاد روحیه دسپلین پذیری و رعایت ارزش های قانونی.
- تقویۀ روحیۀ درک مسؤولیت در برابر ارزشهای تعلیمی، تربیتی و اخلاقی.

ب: اهداف علمی و آموزشی

در نتیجۀ پروسه های آموزشی که به وسیلۀ نصاب تعلیمی و سایر فعالیت های ماورای نصاب تعلیمی صورت می‌گیرد، شاگردان دانش اساسی و لازمی را کسب و مهارت های عالیتر فکری را انکشاف خواهند داد. بنابرین اهداف مهم علمی و آموزشی زیر در نظر گرفته شده است:

- کسب تقویۀ مهارت های آموزشی از قبیل شنیدن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن، به کار بردن اعداد و حسن خط در زبان های رسمی و خارجی.
- آموختن مهارت های آموزش: انکشاف استعداد ها برای ارزیابی خودی در پروسه های آموزش و نتایج حاصله از آن.
- تقویۀ قابلیت تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق و ابتکار در زمینه های علمی، فرهنگی و فنی.

آموزش علوم، فنون، تکنالوجی معاصر و کسب مهارت های فردی و اجتماعی مورد نیاز.

- کسب مهارت جهت حل معضلات و پرابلم‌های فردی و اجتماعی.

ج- اهداف فرهنگی و هنری

– شناخت فرهنگ و هنر (صنایع دستی، سوزن دوزی، خامکدوزی، بافت، دیزاین، رسامی، خطاطی، نقاشی، تزیین خانه و هنرهای دیگر) و هنر های سالم جهانی و نیز پرروش و رهنمایی ذوق و استعداد های هنری و زیبایی شناسی.

– آگاهی از تاریخ فرهنگ و تمدن ملی و اسلامی افغانستان و جهان.

– حفظ اصالت انکشاف فرهنگ، آداب و سنن پسندیدۀ جامعۀ افغانستان.

مهارت های هنری از طریق تمرین و فعالیت های انفرادی و جمعی.

د-اهداف مدنی و اجتماعی

تعقیب اهداف ذیل در انکشاف موقت شاگردان به حیث اعضای یک خانواده، محل، منطقه، اجتماع ملی و بین المللی کمک خواهدکرد.

- تقویۀ روحیۀ حفاظت از نوامیس ملی، تحکیم بنیاد روابط خانواده گی بر پایه تساوی حقوق و اخلاق اسلامی.
- تقویۀ روحیۀ برادری، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبسته گی ملی و بین المللی.

- انکشاف حس خیرخواهی، ارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با جنگ های نامشروع و مبارزه با مواد مخدر.
- تقویهٔ روحیهٔ احترام به قانون و رعایت آن، حمایت از حقوق قانونی همگان بدون در نظر داشت قوم، جنس، سن، موقف اقتصادی، اجتماعی و وابسته گی سیاسی و امثال این ها.
- انکشاف روحیهٔ مشارکت در فعالیت های دینی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی.
- تقویهٔ روحیهٔ انتقاد و انتقاد پذیری، حوصله مندی، احترام به آرا، اندیشه ها و افکار دیگران.
- رشد و انکشاف روحیهٔ احترام به شخصیت افراد، کرامت انسانی و رعایت آداب معاشرت در روابط اجتماعی.
- ایجاد روحیهٔ مسالمت آمیز اختلافات و برخوردها به طور صلح آمیز و سازنده.
- ایجاد روحیه فرهنگ شکیبایی و تحمل پذیری.
- تقویه روحیهٔ استفاده از تجارب و دستاورد های علمی و تخنیکی جامعه بین المللی.
- تقویه روحیهٔ احترام به کرامت انسان و دانستن اساسات حقوق بشر مطابق اساسات دین مبین اسلام.
- رشد و انکشاف روحیهٔ احترام به مقام انسانی زن و حمایت از حقوق آنان.
- تقویت روحیهٔ احترام به حقوق بزرگان، همسایه گان، هموطنان و موازین جامعهٔ مدنی.

۸: اهداف اقتصادی

- درک ضرورت انکشاف اقتصادی جامعه و ارتباط آن با اقتصاد خانواده.
- درک ارزش و اهمیت کار و روحیهٔ اشتغال در مشاغل مفید.
- ایجاد روحیهٔ صرفه جویی، قناعت، پرهیز از اسراف و تجمل گرایی.
- شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه های مناسب استخراج و استفاده از آنها و پرورش روحیهٔ حراست از اموال عامه.

اهداف عمومی دورهٔ متوسطه از صنف (۷ – ۹)

هدف کلی این دوره توضیح مسیر های زنده گی مطابق با استعداد و علاقهٔ شاگردان و با نظر داشت ضرورتها و امکانات کشور می‌باشد تا آنها مسیری را برای زنده گی آینده انتخاب نمایند و اهداف این دوره را قرار ذیل می‌توان در نظر داشت:

۱- تقویت دستاورد های تعلیمی و تربیتی دوره های گذشته و آماده گی برای دورهٔ بعدی.

۲- توسعهٔ معلومات و تعمق تربیتی دوره های گذشته و آماده گی برای دورهٔ بعدی.

۳- انکشاف روحیهٔ خود شناسی به منظور معرفت بیشتر به خداوند ﷻ.

۴- تشخیص استعداد های شاگردان در رشته های مختلف درسی.

۵- گسترش معلومات و انکشاف حس کنجکاوی شاگردان در بارهٔ محیط زیست، قوانین طبیعت، علوم تجارب پیشرفته بشری که با مفاهیم وسایل و اساسات ساینس و تکنالوژی استوار باشد.

۶- انکشاف متوازن آموزش زبانهای رسمی کشور، تقویهٔ زبان های مادری و زبانهای خارجی و انکشاف سویهٔ علمی شاگردان در افادهٔ مرام ها به صورت تحریری و شفاهی.

۷- انکشاف روحیهٔ اخوت، تعاون، صلح و همبسته گی ملی، ضدیت با جنگ های ناروا، مبارزه با مواد مخدر و نفی انواع تبعیض و تعصب و سمت دهی شاگردان در راستای رقابت های سالم در کار های شایسته.

۸- رشد مهارت های تصمیم گیری شاگردان برای انتخاب شغل مطابق با ذوق، علاقه و استعداد های آنها.

۹- پرورش روحیهٔ مسؤولیت پذیری و انکشاف معلومات شاگردان در فعالیت های دینی، فرهنگی و اجتماعی.

۱۰- پرورش علاقهٔ شاگردان به کار رسمی در جهت فراهم ساختن زمینه های علمی آن.

۱۱- انکشاف مهارت های سنجش خودی در پروسه های آموزشی.

۱۲- مواظبت از صحت جسمی خویش.

معرفی زبان دری

شناخت زبان به حیث وسیلۀ افهام و تفهیم فراگیری آن به حیث زبان اولی در مناطق که زبان دری گوینده دارد در روند آموزش سایر مضامین نهایت ضروری دانسته می‌شود. اهمیت این مضمون نه به حیث یک زبان که وسیلۀ ارتباط فکری و عاطفی میان افراد جامعه می‌باشد؛ بلکه زمینۀ ورود شاگردان را از عرصه زبان به دنیای ادبیات نیز فراهم می‌نماید. در چوکات این مضمون شاگردان با مفهوم ادبیات و زیباشناسی، تاریخ ادبیات زبان، ادب دری، شخصیتهای بزرگ تاریخی، مفاخر ارزشمند فرهنگی وگذشتۀ کشور ما، فنون ادبی، متون نظم ونثر متقدمین و معاصران، قواعد دستوری، روش املا و اصول نگارش نیز معرفت حاصل نمایند.

این مضمون برای انکشاف ذهنی و فردی شاگردان حایز اهمیت می‌باشد، زیرا با فرا گیری این مضمون نه تنها شاگردان به مفهوم ادبیات آشنا می‌شوند؛ بلکه در آموزش سایر مضامین نیز زبان دری نقش اساسی داشته و بدون آموختن منظم آن شاگردان در پروسۀ عمومی دچار مشکل فراوان می‌شوند.

اهمیت آموزش زبان دری

چرا زبان دری در مکاتب تدریس می‌شود؟

زبان وسیلۀ مفاهمه می‌باشد. زبان است که آثار، نام ها و شخصیتها را جاودانه می‌سازد. آموزش زبان دری چه منحیث زبان مادری و یا به صفت زبان تدریس می‌شود، در هر دو صورت زمینه های رشد خواندن، نوشتن، گفتن و شنیدن بهتر شاگردان را فراهم می‌سازد، و نیز آموزش زبان دری در هر دو صورت وسیلۀ ارتباط فرهنگی و تفاهم گردیده و به غنامندی فرهنگی شاگردان می‌افزاید. تدریس زبان دری در پهلوی سایر مضامین یکی از اهداف اساسی تعلیمی وزارت معارف جمهوری اسلامی افغانستان می‌باشد و به طور مشخص از چنددلیل عمدۀ دیگر یاد آوری می‌شود:

- آشنایی با آثارادبی، شخصیت های دینی، فرهنگی، هنری، ارزش های ملی و تاریخی.
- درک حقایق و تطبیق آن با زبان.
- آشنایی شاگردان با مسایل روز، اکتشافات و انکشافات.
- تقویت قابلیت تفکر، تحقیق، مطالعه و ابتکار در زمینه های مختلف.
- تقویت روحیۀ دفاع از استقلال، وحدت ملی و تمامیت ارضی.
- تقویت روحیۀ ایمانداری و تقوا.
- ایجاد روحیۀ همکاری با تمام مردم.
- آگاهی از قوانین کشور و رعایت آنها.
- توانمند ساختن شاگردان به حل مشکلات و پرابلم های زنده گی.
- آشنا ساختن شاگردان به اهمیت و ارزش های زنده گی.
- ارتقای مهارت های زنده گی؛ مانند: مسایل اقتصادی و تکنالوجی معلوماتی.
- فراهم سازی زمینه های پرورش استعداد ها، خواسته های مطلوب و ظرفیت های شاگردان.
- آگاهی درمورد ارزش ها و فرهنگ کشور.
- ایجاد تغییر مطلوب در سلوک و روش شاگردان.

زبان رسمی اول (زبان مادری) دری یا پشتو

ابعاد گوناگون قابلیت و مهارت زبان با همدیگر پیوند دارند : در حالیکه تأکید خاص بر مهارت های خواندن صورت میگیرد، به همین منوال شاگردان می‌توانند مهارت های شنیدن، گفتن، ذخیرهٔ لغات و قواعد کار برد گرامر خود را نیز تحکیم و تقویت بخشند.

مهارت های خواندن از طریق انتخاب متن های شعری، متن ها و مقالات ادبی و همچنان متن های دارای محتوای دینی، تاریخی و نوشته های اخلاقی رشد داده می‌شود.

موضوعات صحی، اقتصادی و مضمون های مربوط به حیات روزانه نیز از طریق متن های منتخب صورت می‌گیرد. علاوه بر این، برای شاگردان قصه ها در بارهٔ ارزش ها و افتخارات مردم نیز پیشکش می‌شود.

در وقت درس تدریس زبان رسمی اول (زبان مادری) تأکید خاص بر مهارت های تحریری و انکشاف ابتکار نیز صورت می‌گیرد. شاگردان تشویق می‌شوند تا مقالات بنویسند یا موضوعات را انشا کنند و همچنان، آنها تشجیع می‌شوند، که به شیوه یی که خاص خود شان است، افاده کنند.

نصاب تعلیمی نو، انکشاف مهارت های مفاهمه یی تحریری و شفاهی؛ مانند: شنیدن، دانستن سؤالات، جوابات درست، طرح سؤالات، فرضیه ها، فهمیدن وظایف، انجام دادن درست وظایف، اشتغال در دیالوگ و گفت و شنید ها به شیوهٔ مدنی و سازنده و رسیده گی به امور معین عامه و مردمی را تشویق می‌کند.

اهداف کلی آموزش زبان دری

در یاد گیری زبان دو هدف مهم وجود دارد :

۱. اهداف عمومی

۲. اهداف خصوصی

الف- اهداف عمومی زبان دری

- تقویت قابلیت تفکر، اندیشه، تعمق، تحقیق، نقد و ابتکار در زمینه های علمی، ادبی و فرهنگی (نظم و نثر).
- نوشتن مطالب مشخص، سخن گفتن و ابراز نظر.
- آماده ساختن شاگردان اعم از ذکور و اناث، اطفال، نوجوانان، جوانان به خود شناسی، گزیدن تقوا، وطن دوستی، وحدت ملی، بشر دوستی، زیست باهمی، صلح خواهی، آشنایی با تمدن و فرهنگ و ارزش های افغانستان و جهان، آشنایی با تکنالوجی معاصربا تقویهٔ روحیهٔ دفاع از استقلال، میراث های فرهنگی و زدودن کلیه اشکال و انواع تبعیض.
- آشنایی با شخصیت ها، آثار علمی، ادبی، هنری، اجتماعی نویسنده گان و شاعران نامی کشور.
- آشنایی با آثار ترجمه شدهٔ برخی از نویسنده گان جهان.
- تقویهٔ روحیه اعتقاد به ارزش های دین مقدس اسلام، ایجاد روحیهٔ خود شناسی، رعایت قانون و درک مسؤولیت در برابر اجتماع.
- ایجاد تغییر مطلوب در سلوک و روش شاگردان.

ب- اهداف خصوصی زبان دری

- قابلیت شنیدن و سخن گفتن.
- قابلیت نوشتن و خواندن.
- قابلیت نقد و تفکر.

۱- انکشاف قابلیت درک موضوعات، از طریق گوش دادن به سخن ها، مصاحبه ها و غیره.

۲- سخن گفتن: صحبت کوتاه به صورت درست، ساده و آسان با رعایت هجا ها.
۳- خواندن: انکشاف بیشتر مهارت ها در خواندن بلند، مثل تلفظ درست.
۴- قابلیت نوشتن.
املا و انشا: نوشتن درست کلمه ها و جمله های معمول زبان.
۵- تلفظ درست کلمه ها بر اساس قوانین زبان با در نظر داشت سبک نگارشی.
۶- قابلیت تفکر.

- رعایت تسلسل فکری و حقایق در نوشتن یک موضوع.
- ارتباط بین علت و معلول.
- تحلیل، طبقه بندی و مقایسه.
- تعمیم، استنباط و استنتاج در رابطه به آن.
- نقد موضوع و استدلال موافق و یا مخالف در برابر آن.
- قادر بودن به تفکر آزادانه.

ارزش های قابل تأکید

ارزش های دینی و ملی، اقتصادی،اجتماعی، میهن دوستی، احساس مسؤولیت، صداقت و تکمیل شخصیت.

دید گاه برنامهٔ درسی در آموزش زبان دری

ایجاد افغانستان با امن و با ثبات تا هر تبعهٔ آن با استیلای کامل بر زبان و ادبیات دری بتواند همهٔ ارزش های دینی و اخلاقی فرهنگی، آموزشی و پند و اندرز های منعکس در آثاری که به ز بان دری نوشته شده آگاهی کامل پیدا کند.

جدول مضامین زبان دری صنوف ۷-۹

بخش	فصل	موضوعات اصلی	صنف ۷	صنف۸	صنف ۹
قرائت متون ادبی دستور زبان فنون ادبی تاریخ ادبیات نگارش	نظم نثر صرف و نحو بدیع مبانی شعر و اقسام بیان دوره های ادبی انواع نگارش ارکان نگارش گزارش نویسی داستان نویسی درامه نویسی مقاله نویسی	● متن های آموزنده از شعرای متقدم ● متن های آموزنده از شعرای معاصر ● پارچه های ادبی از نویسنده گان معاصر ● پارچه های فولکلوری ● پارچه های ادبی اجتماعی(مواد مخدر) صلح و امنیت، طبیعت، محیط زیست... ● شرح حال مختصر از بزرگان دین و مفاخر کشور ● املا و انشا (شفاهی و تحریری) ● لغت نامه های هر درس ● فعالیت ها	● تعریف صرف ● تعریف اسم واقسام آن ● تعریف کلمه و اقسام آن ● تعریف صفت و اقسام آن ● تعریف ضمیر و اقسام آن ● تعریف عدد و اقسام آن ● بخش نگارش (نشانه گذاری)	● فعل و اقسام آن ● ضمیر و اقسام آن ● قید و اقسام آن ● پسینه ها و پسوند ها ● پیشینه ها و پسوند ها ● عطف و ربط و اقسام آن	● نحو و تعریف آن ● عبارت و انواع آن ● جمله و انواع آن ● اجزای جمله ● خبر و تعریف آن ● بخشی از نگارش

اهداف آموزشی زبان دری در صنوف ۷، ۸، ۹

دورۀ اول ثانوی

شاگردان در نتیجۀ خواندن و یاد گرفتن موضوعات مضمون زبان دری، دانش ها، مهارت ها، و ذهنیت های زیر را کسب می‌نمایند:

	شاگردان دانش و فهم خویش را وسعت می‌بخشند:
دانش ها	● متون ادبی (نظم ونثر) ● قصه ها، حکایت ها، پند ها، اندرزها، داستان ها، نامه ها، نمایشنامه ها، هنر ها، اختراعات، اکتشافات و صنایع دستی، انواع ماین ها و خطرات آنها و کنترول مواد مخدر، حقوق بشر. ● شرح حال و نمونه کلام برخی از شعرا و نویسنده گان متقدم و معاصر ملی و بین المللی. ● ادبیات فولکلور، رسوم و عنعنات محلی، منطقه یی، ملی، روز های تاریخی و بازی های کشور. ● درک و فهم دستور زبان مندرج در دروس.
	شاگردان مهارت های زیر را فرا می‌گیرند:
مهارت ها	● متون ادبی(نظم و نثر) را خوب خوانده، نوشته و به دیگران تفهیم کرده بتوانند. ● مفاهیم دستوری مندرج دروس را ضمن خواندن و نوشتن دروس درمکالمات روز مره از آن استفاده نمایند. ● بازی های ورزشی و آشنایی با رسوم و عنعنات مردم را بتوانند تمرین و عملی بسازند. ● از ادبیات فولکلور، داستانها، و نمایشنامه ها و ... را علاوه از خواندن و نوشتن در زنده گی فردی و اجتماعی خویش بهره بگیرد.
	شاگردان به اهمیت موضوعات ادبی، اخلاقی و اجتماعی پی برده و سر مشق زنده گی فردی و اجتماعی خویش قرارمی دهند.
ذهنیتها	● پارچه های ادبی(نظم و نثر)، قصه ها، پند ها، اندرز ها، لطیفه ها، داستان و نمایشنامه ها ● شخصیت های فرهنگی، ادبی و مفاخر کشور در حفظ و نگهداری سهم بگیرند. ● به اعتقادات اسلامی مردم ما باور کنند. و حقوق همشهری را رعایت و به عنعنات مردم ارج می‌نهند.

فهرست عناوین کتاب درسی زبان و ادبیات دری صنف ۹

شیوه های تدریس

۱-روش تفکر اسقرایی(سیر از جزء به کل)

این روش را دانشمندی به نام ((هیلداتابا)) پرورانده است. بر طبق این روش معلم با طرح سؤالهای هدفمند دانش آموزان را به سمت اهداف درس راهنمایی میکند. این عمل باعث میشود که ذهن دانش آموزان موضوعات از جزیی به کلی (استقرا) را دنبال کند و تا آخر درس از مفاهیم مورد نظر آگاهی و اطمینان یابد.

اکنون با این روش به تدریس درس گروه اسمی میپردازیم.

پرسشها (با توجه به پیش سازمان دهنده ها):

- متن زیر را بخوانید و گروه اسمی آن را مشخص سازید.

((خورشید با شاخه های مجنون بید احوال پرسی کرد. بعد روی کدو ها خسته گی رفع کرد و برای ثواب، به درختهای برهنۀ سرکشیده، صبح بخیر گفت به آنها مژده داد که به زودی رخت سبز عید شانرا در بر می‌کنند. درختها سر تکان دادند. انگار نق زدند که ما حمام نرفته ایم. خورشید با لبخند گفت: غم تان کم، بغضش که ترکید، شما را می‌شوید.))

(سوشون سیمین دانشور، با اندکی تلخیص)

پاسخ شاگردان

گروه اسمی این متن عبارت از: خورشید، شاخه های مجنون بید، احوال پرسی، کدو ها، خسته گی، ثواب، درختهای لخت، صبح به خیر، مژده، رخت سبز عید شان،درخت ها، سر، حمام، لبخند، غمتان، آسمان، بغضش.

- گروه های اسمی بالا را از لحاظ ساخت، طبقه بندی کنید.

– گروه اول: خورشید، احوالپرسی، خسته گی، ثواب، مژده سر، حمام، آسمان، لبخند.

– گروه دوم: شاخه های مجنون بید، کدوها، درخت های لخت، رخت سبز عید شان، درخت ها، غمتان، بغضش.

– گروه سوم: صبح بخیر.

- برای هر یک از گروه های بالا عنوان مناسبی انتخاب کنید.

پاسخ

– گروه اول وابسته ندارد و تنها از یک واحد یا واژه تشکیل شده اند(هسته)

– گروه دوم از چند واژه یا کلمۀ ساده تشکیل شده اندکه اولین واژه، هسته و بقیه وابستۀ آن ها هستند.

– گروه سوم تنها یک نمونه دارند: ((صبح به خیر)) جمله دو جزیی استثنایی بی فعل که نقش مفعولی پذیرفته و در نتیجه در آن بافت به گروه اسمی تبدیل شده است؛ اما در خارج از آن گروه اسمی به شمار نمی رود.

– (وقتی دانش آموزان برای گروه های طبقه بندی شده، عنوان مناسبی برگزیدند، به بخشی از روش تفکر استقرایی عمل کرده اند. ممکن است دانش آموزان دریافت های خود را به گونۀ دیگری بیان کنند. مهم این است که هسته و وابسته از هم تشخیص داده شوند. پس از این طبقه بندی، با پرسشهای دیگری آنان را به مراحل بالاتر تفکر استقرایی راهنمایی می‌کنیم.)

- یک بار دیگر هسته های گروه های اسمی یاد شده را بررسی کنید. به نظر شما چه تفاوت هایی با هم دارند؟

- **پاسخ**

ـ بعضی از هسته ها یک جزء معنا دار (یک کلمه) و بعضی دیگر بیش از یک تکواژه دارند؛ بنابراین، تفاوت های زیر را میتوان مشاهده کرد.

الف) هسته های یک تکواژۀ کلمه یی: خورشید، ثواب، درخت، مژده، رخت، سر، حمام، آسان، بغض،

ب) هسته های بیش از یک واژه: شاخه، احوالپرسی، خستگی، لبخند،

هسته های گروه "ب" چه تفاوتی با هم دارند؟

پاسخ

- بعضی از آن ها یک واژهٔ معنی دار و یک واژهٔ وابسته (وند) دارند:

مثل خسته+گی=خستگی

بعضی دیگر دو کلمه مستقل و یک نامستقل دارند.

احوال+پر+سی= احوال پرسی

● به نظر شما با توجه به روابط بین این کلمه های مستقل، آن ها را به چند دسته میتوان تقسیم بندی کرد؟

پاسخ

- هسته هایی که از یک کلمه ساخته شده اند، اسم ساده اند، خورشید، ثواب، درخت.
- هسته هایی که از دو کلمه معنی دار تشکیل شده اند، اسم مرکب اند: لبخند.
- هسته هایی که از کلمه معنی دار و یک وند اشتقاقی ساخته شده اند، اسم مشتق ـ مرکب اند: احوال پرسی
- هسته هایی که از یک کلمه معنی دار یک وند اشتقاقی ترکیب یافته اند، اسم مشتق اند: خسته گی

توضیح معلم: هرگاه هسته از یک کلمه معنی دار و یک وند صرفی ساخته شده باشد، دیگر اسم مشتق بشمار نمی روند؛ بلکه همچنان به عنوان اسم ساده مطرح میشوند: زیرا وندهای تعریفی جزء هسته نشده اند. پس اسم ها (وصف ها نیز دو نوع اند:

الف) اسم ساده

ب) اسم غیر ساده

اسم های غیر ساده دو دسته اند:

الف) مشتق

ب) مرکب

۲ـ روش واحد کار (فردی ـ گروهی)

در این روش شاگرد فرا تر از یک مستمع با راهنمایی معلم و همکاری گروه می‌تواند آموخته های خود را تعمق بخشد و آن هارا به صورت کاملاً مهارتی و کاربردی در آورد. در روش یاد شده، شاگرد کاملاً فعال است و از حد اکثر وقت صنف استفاده میکند. مهارتهایی چون تهیهٔ روزنامهٔ دیواری، نقد و بررسی نوشته، مقایسه،... با روش واحد قابل کار است.

معلم پس از ارائهٔ توضیحات لازم پیرامون یک درس میتواند به هر یک از گروه های کار، موضوعی را واگذار نماید تا انجام دهند و در آخر وقت. گروه ها نتایج کار خود را به وسیلهٔ نمایندهٔ گروه ارائه دهند؛ حتی جریان تدریس نیز میتواند به گروه های کار در کارگاه واگذار گردد؛ مثلاً: برای آموزش تبدیل گفتار به نوشتار، صنف به پنج گروه تقسیم میگردد و به هر یک گروه یک نمونهٔ متن گفتاری داده میشود تا آن را به نوشتار تبدیل کنند. در آخر اعضای هر گروه تفاوت هایی راکه به نظر شان رسیده است، مطرح میکنند و سر انجام، این تفاوت جمع بندی میشود. این ورکشاپها در خارج از وقت صنف میتواند ادامه داشته باشد و تکالیف مربوط به منزل نیز به شکل کار گروهی ارائه گردد.

۳ـ روش مقایسه

یکی از روش هایی که در آموزش و نگارش نقش مؤثر وفعال دارد، روش مقایسه است. برای مثال؛ میخواهیم"نگارش"و "نگارش ادبی" را آموزش دهیم. ابتدا نمونه یی از یک نوشتهٔ علمی و ادبی را با هم به دانش آموزان ارائه می‌دهیم:

● قید در جمله معمولاً مقدار صفت یا مسند را نشان می‌دهد. گاه قید در بارهٔ فعل جمله توضیح میدهد یا تمام جمله را مقید میکند. این توضیح ممکن است گسترده باشد..........(نوشته علمی)

● کلبهٔ گلی آنان روی خاک نمناک و نم کشیدهٔ کنار رود خانه خمیده بود و انگار پنجه های خود را به خاک فروبرده بود و در سرازیری آنجا را به زور روی تپه نگه می‌داشت. باران سر و روی آن را شسته بود. (نوشتهٔ ادبی)

• سپس ویژه گی های هر یک را بر می‌شماریم و با هم مقایسه می‌کنیم.
– در نوشتهٔ اول، کلمات هر یک معنای دقیقی دارند؛ اما در نوشتهٔ دوم، واژه گان با معنای چند پهلو انتخاب شده اند.
ـ در نوشتهٔ اول ارائه های ادبی چون تشبیه، استعاره، مجاز، کنایه و... دیده نمی‌شود؛ اما در نوشته دوم از تشخیص (کلبهٔ گلی... خمیده بود و...) استفاده شده است.
ـ در نوشتهٔ اول پیام در کم ترین کلمات، ارائه شده؛ اما در نوشتهٔ دوم به چگونه گی ارائه پیام وجنبه های ادبی آن توجه شده است.

و...

استفاده از روش مقایسه برای تدریس وانتقال این روش به شاگرد، جهت تشریح یک پدیده، بسیار مناسب و کار آمد است. با استفاده از مقایسه تفاوت ها و شباهت های دو یا چند پدیده یا مسأله و موضوع را به راحتی می‌توانیم بیان کنیم.

٤- روش بحث گروهی

در این روش بحثی سنجیده ومنظم را که مورد علاقهٔ همهٔ افراد صنف باشد، در بارهٔ یکی از مهارت های نگارش مطرح می‌کنیم. در روش یاد شده، به شاگرد فرصت داده می‌شود. تا عقاید و تجربیات خود را در بارهٔ یک موضوع بیان کند؛ برای مثال می‌خواهیم در بارهٔ سفر نامه نویسی مطالب را آموزش دهیم. ابتدا موضوع را با طرح چند سؤال به بحث می‌گذاریم:

– سفر نامه چیست؟
– چه فایده دارد؟
– چه نوع سفر هایی دارد؟
– از چه زمان سفر نامه ها نوشته شده اند؟
– یک سفر نامه حاوی چه اطلاعات است؟
– سفر نامه در مطالعات اجتماعی، تاریخی، زبانی و ادبی به ما چه کمکی می‌کند؟
– کدام یک از سفر نامه های مشهور را می‌شناسید ؟
– چگونه می‌توان سفر نامه نوشت؟
– برای نوشتن سفر نامه چه اصول را باید رعایت کرد؟

و...

معلم می‌تواند از قبل، موضوع مورد بحث را اعلام کند تا شاگردان مطالعات جانبی داشته باشند. او باید بحث ها را جهت دهد؛ همچنین باید کوشش کند که بحث ها قابل فهم و ساده باشد.

در این روش، علاوه بر تدریس مهارت مورد نظر، توانایی از قبیل :

۱– اظهار نظر در برابر جمع ۲– هماهنگی با جمع ۳– رهبری و قدرت انتقاد در برابر افراد ۴– شناخت مسایل و یافتن راه حل برای آنها
۵– مهارت گوش دادن و سخن گفتن، تقویت می‌شود.

۵– روش پرسش و پاسخ

جریان تدریس یک مهارت می‌تواند از طریق پرسش و پاسخ تکوین یابد. این روش سابقه یی طولانی دارد. سقراط در قرن پنجم قبل از میلاد از این روش استفاده کرد.

معلم می‌تواند مفاهیم اساسی و تعمیم های درس را در قالب پرسش هایی بر روی تختهٔ صنف بنویسد و با کمک شاگردان به پرسش ها پاسخ دهد.

پرسش ها باید روان و ساده و در بر گیرندهٔ مفاهیم اصلی درس باشند؛ پیوسته گی منطقی در آن ها دیده شود؛ به بحث صنف و ذهن شاگردان جهت دهند. بین پاسخ های ارائه شدهٔ دانش آموزان توافق به وجود آید؛ از همهٔ دانش آموزان به طور فعال استفاده شود و پرسش ها از ساده به مشکل تنظیم گردد.

برای مثال، می‌خواهیم نقش تشبیه را در تصویر سازی و وصف (توصیف) در یک نوشته توضیح دهیم. ابتدا قطعه‌یی را که در آن تشبیه به کار رفته است، روی تخته می‌نویسیم: "ناگهان به سخن آمد و کلمات مثل رگبار مسلسل از دهانش بیرون ریخت. مثل دانه های تسبیح که رشته اش پاره شود"

سپس چند سؤال هدفدار طرح می‌کنیم:

۱- کلمات به چه چیز هایی تشبیه شده است؟

۲- چرا نویسنده این رابطه را بر قرار ساخته است؟

۳- به نظر شما کلمات را به چه چیز های دیگری می‌توان تشبیه کرد؟

با پاسخ دادن به این پرسشها بهتر می‌توانیم نقش تشبیه را نشان دهیم.

٦ – روش تمرین و تکرار

معلم پس از آن که یکی از مهارتهای نگارشی را تدریس نمود، با یک یا چند تمرین دانش آموز صنف را به تکرار وکاربرد این مهارتها وادار می‌سازد؛ برای مثال، پس از آموزش علایم نقطه گذاری وکاربرد های هر یک و استفاده از این علایم برای یک نمونه روی تابلو، می‌توان نمونهٔ یک متن علامت گذاری نشده را به شاگردان سپرده تا آن را علامت گذاری کنند یا هنگامی که بند (پاراگراف) درس داده میشود، متنی که در آن بند ها مشخص نشده اند، به دانش آموزان داده شود تا آنان بند ها را از یک دیگر جدا کنند.

معلم می‌تواند از این روش در کنار سایر روش ها به طور مستمر استفاده کند.

۷ـ روش پژوهش (فردی ـ گروهی)

این روش شاگردان را قادر می‌سازد به کمک پژوهش و تحقیق گروهی یا فردی، مشکل خود را حل کنند. بر اساس روش یاد شده یکایک شاگردان باید اصول و روشهای پژوهش و مبانی آن را فرا گیرند در این روش، معلم باید قبلاً روش های پژوهشی را به شاگردان آموزش دهد و خود نیز بر این مسلط باشد. نمونه هایی از فعالیت ها که در آن ها از این روش استفاده می‌شود،

عبارت اند از :

- تحقیق و پژوهش کتابخانه یی در بارهٔ ابعاد یک موضوع.
- تحقیق و پژوهش به طریق مصاحبه و پرسش نامه برای تحقیق در بارهٔ یک موضوع.
- مراجعه به کارت یک کتابخانه و مشخص کردن عناوین مشترک یک موضوع.
- مراجعه به فهرست کتاب های چاپی و استخراج ده عنوان کتاب در بارهٔ شاهنامهٔ فردوسی.
- تشکیل یک گروه پنج نفره وکار تحقیق و پژوهش در بارهٔ یکی از بنا های تاریخی.

و...

۸ ـ روش حل مسأله

در این روش، تفکر منطقی تقویت می‌شود و از این طریق میتوان به شاگردان آموخت تا بین پدیده ها روابط تازه کشف کند. این روش به شاگرد یاد می‌دهد که با اتکا به خود و استفاده از تفکر منطقی در بارهٔ موضوع مورد نظر دست به نگارش بزند. برای مثال می‌خواهیم (نوشتن ساده ترین روش ها) را از طریق الگوی حل مسأله به دانش آموز بیاموزیم برای این کار، طی مراحل پنجگانه عملاً به دانش آموز نشان می‌دهیم که نگارش، کار ساده و ممکن است.

۱- مشخص کردن مسأله.

۲- حدس زدن یا مشخص کردن علل مسأله.

۳- در نظر گرفتن راه‌های حل ممکن.
۴- انتخاب بهترین راه حل.
۵- اجرای راه حل انتخابی.
۱- احمد نمی دانست انشایش را در بارهٔ فرهنگ چگونه آغاز کند؛ به چی مسایلی بپردازد و از چه راه هایی آن را به آخر ببرد.
۲- او ابتدا سعی کرد علل این ناتوانی را بررسی کند. احمد می‌توانست در بارهٔ فرهنگ سخن بگوید؛ اما قادر به نوشتن همان سخنان نبود.
۳- احمد به کمک معلم انشا و آموخته های قبلی چند راه حل ممکن را در نظر گرفت:
الف) ابتدا سؤالات را طرح کند و آنگا ه هر یک به طور مختصر پاسخ دهد و سپس پاسخ ها را منظم کند.
ب) کلمات و مفاهیم کلیدی و اصلی را در بارهٔ فرهنگ جمع آوری و آنها را گسترش دهد، در بارهٔ هر یک از مفاهیم چند سطر بنویسد و آنگاه آنها را منظم کند.
پ) در بارهٔ فرهنگ پانزده دقیقه سخن بگوید و آنها را ثبت کند. آنگاه حاصل سخن را باز نویسی کند و آن را به نوشتار تبدیل کند.
ت) با مطالعه و تحقیق در این باره، یادداشت هایی تهیه و سپس یادداشت ها را تنظیم و حاصل کار را به صورت مقاله به صنف ارائه کند.
۴- احمد با توجه به فرصت، خود و ماهیت موضوع از دو راه حل (الف) و (ت) استفاده کرد.
۵- او برای این کار ابتدا چند سؤال طرح کرد.
- فرهنگ چیست؟
- عناصر تشکیل دهندهٔ فرهنگ کدام ها اند؟
- ارتباط سواد با فرهنگ چیست؟
- برای حفظ میراث فرهنگی چه باید کرد؟
- علل شگوفایی فرهنگ یک کشور چیست؟
وغیره.
آنگاه برای هر سؤالی می‌توان با روش تحقیق و استفاده از منابع، پاسخ کوتاه و مناسب تهیه کرد.
پاسخ ها را منظم نموده و نوشتهٔ حاصل را یک بار برای پدرش خواند. در آخر هم آن را ویرایش و پاک نویس کرد.

۹- روش عمومی تدریس

روش عمومی تدریس در واقع نوع درس است که عناصر مهم تدریس در پیکرهٔ آن تدریس، پیش بینی می‌شود.
روش های تدریس بر حسب فعالیت دانش آموز به دو دستهٔ فعال و غیر فعال تقسیم می‌شوند در روش تدریس فعال، دانش آموز خود در جریان آموزش شرکت می‌کند و محور اوست (شاگرد محوری) ولی؛ در روش غیر فعال، معلم پیوسته سخن می‌گوید و عمل می‌کند و دانش آموز ساکت و بی حرکت می‌ماند(معلم محوری)؛ یا اینکه معلم و دانش آموز هر یک به کار خود می‌پردازند و در کار همدیگر دخالت نمی کنند. بدیهی است که هر گونه پیشرفت آموزشی در گروه، فعالیت و دخالت دانش آموز در امر یاد گیری است.

پلان سالانه درسی مخصوص ولایات گرمسیر

فصل	ماه	هفتهٔ اول	هفتهٔ دوم	هفتهٔ سوم	هفتهٔ چهارم
	میزان				
خزان	عقرب				
	قوس				
	جدی	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی
زمستان	دلو				
	حوت				
	حمل				
بهار	ثور				
	جوزا	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

پلان سالانه درسی مخصوص ولایات سردسیر

فصل	ماه	هفتهٔ اول	هفتهٔ دوم	هفتهٔ سوم	هفتهٔ چهارم
	حمل				
بهار	ثور				
	جوزا				
	سرطان			امتحانات	امتحانات
تابستان	اسد	رخصتی	رخصتی		
	سنبله				
	میزان				
خزان	عقرب				
	قوس	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

فصل دوم

راهنمای تدریس

در فصل اول این راهنما شما معلمان ارجمند با کلیات برنامۀ درسی، روش های تدریس و شیوۀ ارزیابی از این برنامه آشنا شدید، در این فصل با پلان سالانه و روش تدریس هر درس آشنا خواهید شد.

پلان سالانۀ تدریس: نشان می‌دهد که محتوای یک کتاب درسی را در طول یک سال چگونه تقسیم بندی کنید. در کشور ما شروع سال تعلیمی در ولایات سردسیر و گرمسیر فرق می‌کند. در ولایات گرمسیر سال تعلیمی از اول خزان شروع می‌شود و دو هفته ماه جدی به امتحان اختصاص داده شده ودر هفتۀ آخر نیز شاگردان به رخصتی می‌روند. در آخر فصل بهار یعنی جوزا، دو هفته اول به امتحان اختصاص داده شده و شاگردان در دو هفته آخر نیز به رخصتی می‌روند.

در ولایات سرد سیر سال تعلیمی از اول ماه حمل آغاز می‌شود. امتحانات آخر نیم سال تعلیمی در دو هفته آخر ماه سرطان آغاز شده، شاگردان در دوهفته اول ماه اسد پس از امتحانات به رخصتی می‌روند. امتحانات آخر سال در دوهفته اول ماه قوس شروع می‌شود. و پس از آن شاگردان به رخصتی آخر سال می‌روند. طول سال تحصیلی در مجموع ۲۸ هفته است. برای تنظیم پلان سالانه تعداد صفحات کتاب درسی را بر عدد ۲۸ تقسیم می‌کنیم. عدد بدست آمده نشان می‌دهد که شما معلم عزیز در هر هفته چه تعداد صفحه از کتاب درسی را باید تدریس کنید.

راهنمای تدریس درس (ستایش خدا)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	تحمیدیه و ستایش پروردگارتوانا و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با نمونهٔ منظوم تحمیدیه و شناخت علم نحو
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• آشنایی با برخی از صفات، حمد و ثنای خداوند (ج). • آشنایی با دری سره. • آشنایی با شیوه های نگارشی وکاربرد واژه ها. • آشنایی با علم نحو و ساختار آن. • تقویت مهارت گوش دادن و خواندن شعر با صدای بلند و به صورت خاموشانه. • تقویت میل و رغبت به ستایش خداوند(ج). • فراگیری واژه های جدید و معانی آنها. • به کارگیری مفاهیم کلی این درس، در جریان زنده گی روزمره
روش های تدریس	با استفاده از روشهای : • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب، استفاده از تصویر خانهٔ خدا(ج) و یا تصویر یکی از مساجد افغانستان.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی ودقت دروضع جسمی و روحی شاگردان • ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان. • اخذ حاضری. • متن ورودی درس که با خط کوچک درآغاز درس آمده، خوانده شود و پرسشهای آن، از شاگردان صورت گیرد.	• ادای احترام وادب می کنند. • گوش دادن وپاسخ به پرسش های معلم. • پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند،که نظربه دقت پاسخ های شان، ارزشیابی می شوند.	(۱۵) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس ابیات مشکل تشریح شود. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • معلم گرامی پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس معلم گرامی، ازچندین شاگرد بخواهد که متن کامل نظم را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب شاگرد، به صورت ذیل تطبیق شود: • متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • چندتن از شاگردان، متن کامل درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند. • واژه های مشکل را روی تخته و درکتابچه بنویسند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی ابیات وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصۀ درس به شاگردان گفته شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عنـــــــاوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سـلام، احوالپرسـی ودقـت دروضـع جـسمی و روحـی شاگردان • اخذ حاضری • سؤال از برخی ابیات و واژه های مشکل ساعت قبلـی صورت گیرد • تکرار بعضی از سوالات ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• سلام می دهند. • به سؤالات معلم گوش داده و پاسـخهای مناسـب ارائـه مـی دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی در بارۀ « فارسی سره » توضیح بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعـد دسـتوری » خوانـده شود و در بارۀ « نحو زبان دری » توضیحات مناسـب ارائـه گردیده بر روی تخته نوشته شود. • قسمتهای مختلف جمله هـای فعلـی و اسـمی توسـط معلم گرامی مشخص شود : (جملۀ فعلی شامل فعل، فاعل و مفعول است و جملۀ اسمی، شامل : مـسند، مـسند الیـه و رابطه). • سپس ازچندین شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از جمله های فعلی و اسمی و قسمتهای سـه گانـۀ هرکـدام را روی تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	• بادقت به توضیحات گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • بادقـت بـه خوانـدن درس گوش داده، طرز تلفـظ واژه هـا وجمله ها را بشنوند. • بـه خوانـدن مـتن قواعـد دستوری به دقت گوش بدهند. • بـا هـدایت معلـم خـویش، جملـه هـا را روی تختـه و یـا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت شاگردان	فعالیت معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• سلام می دهند. • پاسخ های متفاوتی بـه گونـهٔ شفاهی ارائه خواهندداشت.	• سلام، احوالپرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. • طرح سؤالاتی دربارهٔ فارسی سره، نحو زبان و جمله های فعلی و اسمی به صورت شفاهی.	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• طبق هدایت عمل میکنند. • طبق برنامه، فعالیـت هـای شــماره دوم، ســوم وچهــارم کتاب درسـی شـاگرد را اجـرا نموده و معلم گرامـی آنهـا را زیر نظارت داشته بـه ایـشان کمک می کند.	درس با نام خدای بـزرگ آغازیافتـه ومراحـل زیرتطبیـق گردد: • معلم گرامی فعالیت شمارهٔ دوم کتاب درسی شـاگردان را درصنف مطـرح نمـوده و از شـاگردان بخواهـد کـه ایـن فعالیت را درکتابچه و روی تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلـی، فعالیـت شـماره سـوم کتـاب درسی شاگردان مطرح شـود و هریـک ازشـاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتـاب مطـرح شـود و شـاگردان آن را بـه صورت کتبی انجام دهند.	**قسمت سوم درس (فعالیتها)**
(۳) دقیقه	قبل از سپردن کارخانه گی، مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		**کارخانه گی**
(۲) دقیقه	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیاناً نا گفته مانـده پاسخ داده شود. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		**سوالهای شاگردان و پاسخ به آن**

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند درانها تغییـر وارد کنـد. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

هرکاری که با نام خدا آغاز نشود ابتر (قلیل البرکت) است. (حدیث شریف)

شاعران ونویسنده گان دری زبان با استفاده از این سخن پیامبربزرگ اسلام (ص) ازدیرباز سروده ها ونوشته های خود را با نام پرودگارجهان آغازکرده اند و بزرگی، بخشنده‌گی و بخشاینده گی او را ستوده و سرنیاز برآستان او نهاده اند. برپایۀ این شیوۀ پسندیده، بهترین سرآغاز هرنوشته فصلی است درستایش خداوند جان وخرد و درب هیچ گنجی ازحکمت ومعرفت گشوده نمی شود؛ مگر آن که وصف یگانه‌گی آفریدگار هستی‌کلید آن باشد. در هر کتاب پس از ستایش یزدان پاک، فصلی‌در نعت و برترین فرستادۀ او آمده و بر وی وخاندان و اصحابش، که برگزیده ترین خلق عالم و پیشرو و راهنمای فرزندان آ دم اند، سلام و درود فرستاده شده است.

آنچه در پایین آمده، بخشی از تاریخ جهانگشای جوینی است، که درآن عطاملک جوینی (۶۸۲_۶۲۳ هـ . ق) با نثری شیوا به ستایش پروردگارعالم ورسول اکرم (ص) پرداخته است. تاریخ جهانگشای جوینی شرح وقایع تاریخ قرن هفتم هجری است.

« سپاس و آفرین ایزد جهان آفرین راست. آن که اختران رخشان، به پرتو روشنی و پاکی او تابنده اند. چرخ گردان به خواست و فرمان او پاینده آفریننده یی که پرستیدن اوست سزاوار. دهنده یی که خواستن جز ازاونیست خوشگوار. هست‌کننده ازنیستی، نیست کننده پس ازهستی. ارجمند گردانندۀ بندگان ازخواری، درپای افگنندۀ گردنکشان ازسروری. پادشاهی اوراست زیبنده، خدایی اوراست درخورنده. بلندی و برتری ازدرگاه او جوی و بس. هرآن که از روی نادانی نه او را گزید، گزند او ناچار بدو رسید. هستی هرچه نام هستی دارد بدوست.

جهان را بلندی و پستی تویی ندانم چه یی هرچه هستی تویی

و درود بر پیمبر باز پسین پیشرو پیامبران پیشین. گره گشای هربندی. آموزندۀ هر پندی گمراهان را راه نماینده. جهانیان را به نیک وبد آگاهاننده. به همه زبانی نام او ستوده وگوش پند نیوشان آواز او شنوده و همچنین درود بریاران گزیده وخویشان پسندیدۀ او باد تا باد و آب و آتش و خاک درآفرینش برکاراست و گل بر شاخسارهم بسترخار.»

راهنمای تدریس درس (او از حجاز آمد و قرآن به دست او)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	نعت و ستایش پیامبر (ص) و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با نمونۀ منظوم نعت درقالب شعرنو و شناخت عبارت از نظر دستور زبان
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• آشنایی با برخی از صفات پیامبر (ص) و نعت درقالب شعر نو. • آشنایی با شیوه های نگارشی، کاربرد و فراگیری واژه ها و عبارت و ساختار آن. • تقویت مهارت گوش دادن، خواندن شعر به صدای بلند و مطالعه نمودن و نوشتن در وجود شاگردان. • تقویت میل و رغبت به ستایش پیامبر (ص). • به کارگیری مفاهیم کلی این درس، در جریان زنده‌گی روزمره.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای : • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ
مواد و لوازم ممکن درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب، استفاده از تصویر مدینۀ منوره همراه بـا تـصویر یکی از مساجد افغانستان.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی ودقت دروضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری و بررسی کارخانه‌گی های درس گذشته. • متن ورودی درس‌که با خط کوچک درآغاز درس آمده، خوانده شود و پرسشهای آن، توسط شاگردان پاسخ داده شود.	• ادای احترام می کنند. • گوش دادن وپاسخ به پرسش های معلم. • پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند،که نظربه دقت پاسخ های شان، ارزشیابی می شوند، وتشویق شده نمره می گیرند.	(۱۵) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند، طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خواندن، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس ابیات مشکل تشریح شود. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • معلم گرامی پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس معلم گرامی، ازچندین شاگرد بخواهد که متن کامل نظم را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • با دقت گوش میدهند. • متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • طبق هدایت عمل می نمایند. • واژه های مشکل را روی تخته و درکتابچه بنویسند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی ابیات وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. درضمن به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس از آن اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. • سؤال از برخی ابیات و واژه های مشکل ساعت قبلی صورت گیرد • تکرار بعضی از سوالات ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• سلام می دهند. • به سؤالات معلم گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی در بارۀ « شعرنو » توضیح بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و در بارۀ « عبارت » توضیحات مناسب ارائه گردیده روی تخته نوشته شود. • چند عبارت روی تخته نوشته شود و مشخصات عمدۀ « عبارت » درانها توضیح شود. • سپس ازچندین شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • از شاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از « عبارت » ساخته و آن را روی تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	• بادقت به توضیحات گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • بادقت به خواندن درس گوش داده، و توضیحات را به خاطر بسپارند. • به خواندن متن قواعد دستوری به دقت گوش بدهند. • با انتخاب معلم خویش، عبارتها را روی تخته و یا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمناً به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. • طرح سؤالاتی دربارۀ شعرنو و عبارت، به صورت شفاهی صورت پذیرد.	• ادای احترام می کنند. • شاگردان پاسخ های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه خواهند داشت.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی فعالیت شمارۀ دوم کتاب درسی شاگردان را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و روی تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	• طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم وچهارم کتاب درسی شاگرد را اجرا نموده و معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک می کند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه‌گی، مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیاناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. پس از آن اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند درانها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

رباعیاتی در نعت پیامبر اکرم (ص)

ای نـــــور خــــــدای پاک و قهار، رسول
ای اشــرف خلـــــق ذات دا دار، رســول
امـیـد شـفــــاعت تـــــو داریم همیـش
در روز جــــــزا و سخـتـی کـار، رسـول

* * * * *

فـــروغ نـــور خـداونـد بـر جـبـیـن محـمّد
کـمـــال عـــالـم و آدم بـود ز دیـن محمّـد
جـهـان ز دعـوت او گشتـه است نـورانـــی
قــرین نــام خــدا نــام نازنـین مـحـمّــد

* * * * *

درود و رحـمـت یـزدان بـه پیشگاه محـمّد
زعـرش و فرش بلند است جـایگاه محـمّـد
بــود ز جـمــع رسـولان گـزیـده و بـرتـر
بــود نـجـات ز دوزخ هـمی پـنـاه محـــمّد

* * * * *

امین و همدم روح الامین، رسول الله ست
دلیل خلقت عالـم بـبـیـن رسول الله ست
ز شـــرع انـــور او نـــظـم عالم خاکیـست
اساس و محور شرع مبین رسول الله ست

* * * * *

سـرحــلقــه و مــیر انـبـیـایی حــقــا
تـــــو نـــور وجــود اولـیــایی حــقـا
تـــو جـــدّ ائـمّــه هـــــدای دیـنـی
بـــر جـمـلـۀ خـلـق رهـنـمایی حـقـا

- شعر « او ازحجاز آمد و قرآن به دست او »، از سروده های محمود فارانی است. محمود فارانی درحقیقت یکـی از نخستین شاعرانی است که درمسیر شعرنو گام برداشت. او که درسال ۱۳۱۷ خورشیدی درکابل به دنیـا آمـده بـود، از سال ۱۳۳۴ به سرودن شعر آغاز کرد. در اوایل، نقش پای گذشته‌گان را تعقیب‌می‌کرد؛ اما بادرک این مسأله کـه بایـد شاعر مطابق عصرخودش سخنسرایی کند، روش خویش را تغییر داد. او باری در مورد روش شعرسرایی و چگونه گـی اشعار خود گفته بود: « در نوپردازی، من بیشتر به روح و محتوی توجه دارم، تا به کالبد و فورم. من معتقدم که شعرنو باید دارای اندیشۀ تازه، دید جدید و مفهوم بکر و بدیع باشد؛ نه فقط برای شکستن اصول کهن و ردیف کردن کلمات بی انسجام به کار رود و هم به این موضوع سخت باورمندم که شعرخوب، یعنی شعری که روح و معنی داشته باشـد و زادۀ احساس شاعر و صدای دلش باشد، درهرقالبی زیباست، حتی درقالب درهم شکستۀ شعر آزاد و سـپید و بـرعکس شعری که دران با الفاظ میان تهی بازی شده باشد، اگر وزن و قافیه وسایر ریزه کاریهـای فنـی را نیـز داشـته باشـد، بازهم بی جاذبه و سرد خواهد بود.»

فارانی به علاوۀ بعضی از قالبهای کهن، در اشکال نوین شعر امروز طبع آزمایی کرده و اشعار زیبایی سـروده اسـت. از او چند مجموعۀ شعر به نامهای« آخرین ستاره»، « رویای شاعر» و « سفر درتوفان » به چاپ رسیده اسـت. در ایـن مجموعه ها، قالبهای مختلف شعری را می توان یافت. او به اوزان پیشنهادی « نیمایوشیج» و شعر آزاد تمایل داشـته و دراین اشکال شعرهای زیادی سروده است. برخی از اشعارنو او ترکیبی از رباعی را احتوا می کنـد و همـین قالـب را بسیاری از شاعران پیشین نوپرداز به کار برده اند.

راهنمای تدریس درس (خلق نیکو)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	خلق نیکو و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با اخلاق نیکو و پسندیده و آشنایی با انواع جمله
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• آشنایی با اخلاق پیامبر (ص)، اخلاق حمیده و نیکو در خانواده و جامعه و فراگیـری انـواع جمله ها. • تقویت مهارت های چهارگانه زبانی یعنی: خواندن، نوشتن، شنیدن و گفتن • مقام معنوی بزرگان احترام نموده خلق نیکو ر ا در وجود شان پرورش دهند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های : • توضیح وتحلیل • خواندن ونوشتن • پرسش وپاسخ
مواد و لوازم ممکن درسی	قرآن، کیمیای سعادت (در صورت ممکن)کتاب، قلم، تخته، تباشیر، و مقوا، فیلم، سلایدو...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، اخذ حاضری، دیدن کار خانه گی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان. • زمینه سازی برای ورود به بحث خلق نیکو با طرح پرسشهای اخلاقی مانند: درخانواده چگونه رفتار میکنید. • ارزشیابی درس گذشته با طرح چند سؤال شفاهی. • متن ورودی درس که با خط کوچک در آغاز درس آمده، خوانده شود وپرسشهای آن توسط شاگردان پاسخ داده شود.	• پاسخ و ادای احترام می کنند. • کارخانه گی شان را نشان میدهند. • شاگردان در باره برنامه های رادیویی و تلویزیونی شب گذشته نطر می دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	• معلم از شاگردان بخواهد درس را خاموشانه بخوانند. • شاگردان را به چند گروه تقسیم کنید و هریک از گروه ها را به یکی از صفات نیک و حمیده نامگذاری نمایید مانند: گروه صبر، مهربانی، ایثار، همکاری. • از چند شاگرد به اساس نوبت بخواهد متن درس را با صدای بلند بخوانند. • معلم محترم در باره درس، توضیحات لازم بدهد • مفاهیم، معانی واژه های مشکل را توضیح و تشریح کند. • سپس از آنها بخواهد تا دربارۀ موضوع انتخاب شده با هم گفتگو نمایند، نتیجۀ گفتگو را از هرگروه یک نفر پیش تخته رفته و به دیگران بگوید.	• درس را خاموشانه می خوانند. • گروه ها در باره موضوعات گفتگو می کنند. • به توضیحات معلم گوش فرا می دهند و با نظاره و هدایت معلم درس را می خوانند. • شاگردان واژه ها را در کتابچه خود می نویسند. • درس را با صدای بلند می خوانند. • به توضیحات گوش فرا می دهندو پیرامون مفاهیم مشکل می پرسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصه درس را برای شاگردان ارائه نموده و پیرامون موضوعات مختلف درس توضیحات لازم بدهد.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالات شاگردان جواب بدهد و سوال های احتمالی ناگفته را مطرح کند و خود به پاسخ آنها بپردازد، پس از آن ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ورود به صنف، سلام، احوالپرسی، دقت به وضع جسمی و روحی شاگردان. • برای اطمینان از یادگیری درس گذشته پرسشهای را از شاگردان بپرسد.	• بعد از ادای سلام به سوال ها جواب می گویند. • از یادگیری درس گذشته اطمینان میدهند و جواب ارائه میکنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم (متن درس)	• معلم محترم متنی زیر عنوان قواعد دستوری که در کتاب آمده بخواند و نکات مهم آن را روی تخته بنویسد. • معلم محترم دربارۀ جمله های خبری، پرسشی، امری و عاطفی توضیح بدهد. • برای هر کدام از جمله های بالا مثال بنویسد. • در بارۀ جمله های سه گانه به حیث فعل توضیح دهد و نمونه هایی آن را بنویسد. • از شاگردان بخواهد خود شان جمله های دیگری روی تخته بنویسند. • معلم محترم انواع جمله ها را بر مقوا که از قبل نوشته است در صنف روی دیوار نصب کند.	• به توضیحات معلم گوش می دهند. • نکات مهم را در کتابچه های خود می نویسند. • جمله های نمونه را در کتابچه های شان می نویسند. • جمله های دیگری را خود شان با راهنمایی معلم روی تخته می نویسند. • – در نصب مقوا همکاری می کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم یکباردیگر خلاصه انواع جمله را در صنف بیان کند. و توضیحات لازم پیرامون نکات دستوری ارائه دارد.		(۳) دقیقه
سؤال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم به سؤالات شاگردان جواب بگوید سؤال های احتمالی ناگفته را مطرح می کند و خود به پاسخ آنها می پردازد؛ سپس ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

درس سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• ورود به صنف سلام، احوالپرسی دقت به وضع روحی و جسمی شاگردان. • پرسشها برای اطمینان از یادگیری درس گذشته.	• شاگردان به سلام و سؤال معلم جواب می دهند. • از یادگیری درس گذشته اطمینان می دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم (متن درس)	• شاگردان را به چند گروه تقسیم نمایید و از آن ها بخواهید که فعالیت یک و دو را طبق هدایت کتاب اجرا نمایند. • به شاگردان هدایت داده شود تا در گروه ها در مورد فعالیت سه و چهار بحث و گفتگو نمایند. در اخر نماینده هر گروه خلاصه بحث گروه خود را به دیگر گروه ها بگویند.	• طبق هدایت فعالیت ها را اجرا می نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	قبل از سپردن کار خانه گی به شاگردان توضیح مختصر در مورد آن داده شود.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم سؤالات شاگردان را پاسخ گوید و سؤالات ناگفته احتمالی را مطرح و به جواب مناسب آن بپردازد، پس از آن ختم درس خدا حافظی		(۲) دقیقه

راهنمای تدریس درس (داستان کوتاه)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	داستان کوتاه و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با نمونۀ داستان کوتاه دری و جملۀ ندایی
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم : • روش خواندن خاموشانه را فراگیرند. • با یکی از نمونه های داستان کوتاه دری آشنایی یابند. • با شیوه های نگارشی معاصر وکاربرد واژه ها آشنایی یابند. • توانایی تفکر و اندیشیدن،گوش فرادادن و برداشت مطالب در شاگردان تقویه گردد. • روشهای تلخیص و کوتاه سازی متون را فراگیرند. • ازبحث قواعد دستوری، جملۀ ندایی را فراگیرند. • واژه های جدید و معانی آنها را فراگیرند. • آنچه ازمفاهیم این درس را که فراگرفته اند، در زندگی روزانه یی خود به کارگیرند. • میل و رغبت مطالعه نمودن و نوشتن دروجود شان رشد یابد.
روشهای تدریس	با استفاده از روشهای : • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان، اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی های درس گذشته. • متن ورودی درس که با خط کوچک درآغاز درس آمده، خوانده شود و پرسشهای آن، از شاگردان صورت گیرد.	• ادای سلام، پاسخ به حاضری و پرسش های معلم. • شاگردان پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند،که نظربه دقت پاسخ های شان، ارزشیابی می‌شوند، وتشویق شده نمره می‌گیرند.	(۱۵) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • معلم گرامی پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • ازچند شاگرد بخواهید که یک – یک پاراگراف متن را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• شاگردان بادقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب شاگرد، به صورت ذیل تطبیق شود: • شاگردان متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • چندتن از شاگردان، متن کامل درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند. • شاگردان واژه های مشکل را روی تخته و درکتابچه بنویسند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متن که زیر عنوان (توضیحات) در کتاب درسی آ مده خوانده شود و شرح گردد.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. درضمن به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • سؤال از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی صورت گیرد • تکرار بعضی از سؤالات ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• بعد از ادای سلام به حاضری پاسخ می دهند • شاگردان به سؤالات معلم گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی دربارهٔ « جملهٔ ندایی » توضیح کوتاهی بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده روی تخته نوشته شود. • قسمتهای مختلف جمله ها و نشانه ها مشخص شود : (ای، ایا، یا، هی، ا). • از چند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از جمله های ندایی را تخته و کتابچه های خود بنویسند.	• شاگردان بادقت به توضیحات معلم گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • با دقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • به خواندن متن به دقت گوش بدهند. • با انتخاب معلم خویش، جمله ها را روی تخته و یا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمناً به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی ، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • طرح سؤالاتی دربارۀ جملۀ ندایی، نجیب الله تور وایانا و داستان کوتاه به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• بعد از ادای سلام پاسخ های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه خواهند داشت.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی فعالیت شمارۀ دوم کتاب درسی شاگردان را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و روی تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	• شاگردان، طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم وچهارم کتاب درسی شاگرد را اجرا نموده و معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک می کند.	(۲۵) دقیقه
کارخانه گی	- قبل از سپردن کارخانه گی، مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		(۵) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیاناً ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمناً به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۵) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند درانها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

داستان کوتاه به شکل امروزی در قرن نزدهم پدید آمد. ادگار آلن پو درسال ۱۸۴۲ با بیان تفاسیر خاصی سعی داشت که داستان کوتاه را از داستانهای بلند وقصه امثال اینها جداکند. او داستان کوتاه را چنین تعریف کرده است: « نویسنده باید بکوشد تا خواننده را تحت اثر واحدی که اثرات دیگر مادون آن باشد قرار دهد چنین اثری تنها داستانی می تواند داشته باشد که خواننده در یک نشست که از دو ساعت تجاوز نکند، تمام آن را بخواند».

آموختن فنون داستان نویسی راه نویسنده را برای آفریدن اثری بی عیب و نقص هموار می کند. اگر بدون اطلاع از این فنون، کار داستان نویسی را شروع کنیم، پیشرفت کارما اگر هم متوقف نشود، حتماً کُند خواهد شد.

برای نوشتن هر داستانی ناگزیر به رعایت عناصر داستان هستیم تا داستان قابل قبول به دست دهیم، در داستان نویسی امروز اگر عنصری مورد بی توجهی قرارگیرد، عنصر دیگری جانشین آن می شود، چنین نیست که عنصری به کلی ساقط شود و به جای آن، عنصر دیگری نیاید؛ بنابراین عناصر مرسوم داستان نویسی، کم و بیش هنوز به قدرت و اهمیت خود باقی است و نویسنده گانی که با زیر پاگذاشتن این عناصر، آثار خوب و موفقی به وجود آورده اند، انگشت شمارند.

- داستان دارای عناصر و قسمت های متفاوتی است که مهمترین عناصر آن عبارت اند از: موضوع، درونمایه، زمینه،لحن، فضا، زبان، سبک وتکنیک.
- یعقوب پسر لیث صفاری (۲۵۴ تا ۲۶۴ هجری. ق) در سیستان رویگری میکرد.

چون جوانمرد بود گروهی دور او جمع آمدند. به جنگ خوارج رفت واز طرف مردم به امارت منصوب شد و هرات، کرمان، فارس و کابل را مسخر ساخت و در سال ۲۶۵ هـ ق. در گذشت. پایتخت و مرکز فرماندهی یعقوب شهر « زرنج » در سیستان بود.

- آنچه علمای علم لغت بدان معتقد اند. سیستان مخفف سکستان است که مملکت سکه ها می‌باشد واین «سکه » مردمی بوده اند از عشایر آریایی که بعد از انقراض دولت هخامنشی در حدود (۱۳۰ق.م) در اوایل عهد اشکانیان وارد آن سرزمین شده و تا سند و پنجاب را تحت متصرفات خود قرار دادند و قبل از آن نام سیستان « زرنگیا نا » بوده است که نام شهر «زرنگ» از آن گرفته شده است. شهر زرنگ که مرکز داستان های این کتاب است حالادر نزدیک سرحد شرق سیستان و جزء مملکت ما افغانستان است.

منبع و مأخذ : ۱- بهار، محمد تقی (ملک الشعرأ) تاریخ سیستان
چاپ اول : ۱۳۸۱ چاپ دوم : ۱۳۸۷
۲- محمد معین : فرهنگ فارسی (متوسط، جلد ششم)
چاپ نهم : ۱۳۷۵، چاپ دهم ۱۳۷۵، چاپخانه سپهر تهران

راهنمای تدریس درس(امیر خسرو دهلوی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	امیر خسرو دهلوی و قواعد درستوری
هدف کلی	آشنایی با شرح حال و نمونهٔ کلام امیر خسرو دهلوی و جمله خبری و بیانی
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• آشنایی بیشتر با شرح حال، شخصیت و آثار امیر خسرو دهلوی. • آشنایی با جمله های بیانی و خبری و تشخیص آن در جمله • تقویت توانایی خواندن، نوشتن، تحلیل و برداشت و مطالعه در شاگردان. • ایجاد علاقه به خواندن و مطالعه آثار امیر خسرو
روش های تدریس	- با استفاده از روش های تحقیق و پژوهش فردی، گروهی، ایفای نقش، توضیح، سخنرانی و پرسش و پاسخ
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب، قلم، تخته، تخته پاک، تباشیر، کتاب درسی، کتاب غیر درسی

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی،اخذ حاضری،دیدن کارخانه گی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان. • ارزیابی و اطمینان از درس گذشته. • ایجاد انگیزه و ایجاد ارتباط درس جدید با درس های گذشته. • از یک تن از شاگردان بخواهد پیش روی صنف آمده و درس امروز را معرفی کند.	• سلام و احوالپرسی، پاسخ به حاضری و ارایه کار خانه گی. • از یاد گیری درس گذشته اطمینان می دهند. • یکی از شاگردان درس امروز را معرفی می کند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	• از شاگردان بخواهید تا متن درس را خاموشانه بخوانند. • از چند شاگرد بخواهید درس را با صدای بلند بخوانند • نمونهٔ کلام امیر خسرو را با صدای بلند بخوانید. • از شاگردان بخواهید درس را بخوانند. • پیرامون شرح حال بیشتر شاعر توضیحات ارائه شود • درس توضیح داده شود سپس مفاهیم و معانی واژه های مشکل تشریح شود.	• درس را خاموشانه می خوانند. • به نوبت درس را می خوانند. • تعدادی از شاگردان درس را به صدای بلند می خوانند. • شاگردان به دقت گوش میدهند متوجه متن درس میباشند. • شاگردان متن را با ایفای نقش می خوانند. • به توضیحات معلم گوش می‌دهند ودرکتابچه های شان می‌نویسند. • - به تشریح درس توجه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متن که زیر عنوان (توضیحات) آمده خوانده شود و شرح گردد، سپس خلاصه درس ارایه گردد.		(۳) دقیقه
سؤال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالات شاگردان جواب بدهد و سؤال های احتمالی ناگفته را مطرح کند و خود به پاسخ آنها بپردازد، پس از آن ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، اخذ حاضری و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان. • ارزیابی درس گذشته و بیان ارتباط نکات دستور قبلی با درس کنونی. • ایجاد انگیزه با به کارگیری چند جمله بیانی – خبری	• سلام میدهند و به سؤال های معلم محترم پاسخ می گویند. • به ارتباط نکات دستوری درس قبلی با درس کنونی توجه می کنند. • با بکار گیری چند جمله بیانی- خبری به موضوع درسی توجه می کنند	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم (متن درس)	• چند مثال از جملهٔ بیانی – خبری را بر تخته سیاه بنویسد و توضیحات در بارهٔ جملات بیانی ارائه کند. • از دانش آموزان بخواهید مثال هایی از جملهٔ بیانی را ارائه کنند و در کتابچه های شان بنویسند. • با ارائه مثال های اضافی درس را جمع بندی کند و از شاگردان بخواهید آن را در کتابچه های خود بنویسند. • متن قواعد دستوری را بخوانید و معانی و مفاهیم مشکل ان را برای شاگردان توضیح دهید.	•جهت درک جمله خبری به مثال ها و توضیحات معلم محترم توجه می کنند؛ مثال هایی ازجمله بیانی ارائه می کنند و در کتابچه های خود می نویسند. •به مثال ها و جمع بندی نتایج گوش می دهند و به کتابچه های شان می- نویسند. • به سخنان معلم محترم گوش فرا می دهند و چند شاگرد گفته هارا تکرار می کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	درس را خلاصه نمایید و توضیحات لازم پیرامون آن ارائه بدارید.		(۳) دقیقه
سؤال های شاگردان و پاسخ به آن	به سؤالات شاگردان پاسخ بگویید و خود سؤال های احتمالی ناگفته را مطرح و در صورت نفهمیدن شاگردان به جواب آن بپردازید؛ سپس ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، اخذ حاضری و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان • ملاحظهٔ فعالیت های درس گذشته. • معلم محترم از شاگردان می خواهد به گروه ها تقسیم شوند.	• بعد از ادای سلام و پاسخ به حاضری طبق هدایت به گروه ها تقسیم می شوند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم (متن درس)	• از شاگردان بخواهید تمرین ها را درگروه های خود حل کنند و از هر گروه یک نفر حل تمرین را به دیگران بگوید. • در حل تمرین ها دانش آموزان را کمک و هرگروه صنف را راهنمایی کند. • در بارهٔ فعالیت (۳) درس و تشخیص جملات بیانی به شاگردان توضیح داده آنها را در اجرای فعالیت کمک کند. • در بارهٔ فعالیت (۴) توضیحات بیشتر بدهید و از شاگردان بخواهید در مورد اندیشه های عرفانی امیر خسرو سه سطر در کتابچه های خود بنویسند.	• تمرین هارا به صورت گروهی حل می‌کنند. • به توضیحات معلم گوش می کنند. • به توضیحات معلم پیرامون اندیشه های عرفانی گوش فرا میدهند و به کتابچه های شان می نویسند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه گی	پس از توضیح مختصر کارخانه گی برای شاگردان سپرده شود.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	به سوال های شاگردان پاسخ های مناسب ارایه گردد، پس از آن ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

امیر خسرو دهلوی از عارفان و شاعران نام آور دری زبان هندی در نیمۀ دوم قرن هفتم و اوایل قرن هشتم هجری است. امیر سیف الدین محمود- پدرامیر خسرو- از امرای قبیلۀ لاچین از ترکان ختایی ماوارالنهر، ساکن شهر(کیش) از بلاد ناحیه سغد در دوازده فرسنگی سمرقند مشهور به (لاچین) میباشد که مانند بسی دیگر از ساکنان نواحی شرقی به هندوستان رفت و امیر خسرو در آنجا در اوسط قرن هفتم از کتم عدم به صحرای وجود آمد. قابل یاد آوریست که امیر خسرو با وجودی که زنده گی خویش را در خدمت سلاطین دهلی می گذراند، از مصاحبت های شیخ و پیشوای اعتقادی نظام الدین اولیا غافل نبود. چندانکه درجۀ محرمیت اسرار یافت. و همواره کتابهای خودرا بعد از اتمام به نظر شیخ می رساندو چون شنیدکه مراد او شیخ نظام الدین اولیا- که در عهد خود از جملۀ مشایخ بسیار معروف و متنفذ بوده است در گذشته، ترک خدمت سلاطین گفت و به دهلی شتافت و مجاور قبر مرشد خویش گردیده، هرچه داشت به بینوایان بخشید و بعد از شش ماه پدرود حیات گفت و در جوار مرقد نظام الدین اولیا به خاک سپرده شد. بنا بر اشاراتی که در کتب مختلف تکرار شده و نیز توضیحاتی که امیر خسرو خود در بارۀ تعلق خاطر و تقدم و تقربش در خدمت نظام الدین اولیا داده مقام و مرتبه اش در تصوف تا بدان پایه بودکه (خرقه) از دست نظام الدین پوشیده است. وابسته گی خسرو به صوفیه- در آثار او — اعم از غزلیات و قصاید و مثنویات — تأثیر فراوان دارد. و نمونه های افکار صوفیانه او به وفور در اشعار او ملاحظه میشود. وی علاوه بر اطلاعات وسیع از زبان های دری، ترکی و عربی و ادبیات هر سه زبان، به زبان هندی و ادب آن آشنایی داشته، در نظم و نثر، استاد در موسیقی هندی و ایرانی ماهر و توانا بوده است؛ به او آواز خوش نسبت داده و گفته اندکه پرده ها و نغمه هایی که شمارۀ آن به سیزده می رسد را ابداع کرده است.

منابع و مآخذ: دانشنامۀ ادب فارسی به کوشش حسن انوشه.
زنده گی نامۀ شاعران ایرانی از رودکی تا امروز، تالیف پروین شکیبا
تاریخ ادبیات در ایران در قلمرو فارسی دکتور ذبیح الله صفا

قواعد دستوری

جملۀ خبری: اگر جملۀ خبری مطلبی را بدهد چه در زمان گذشته و چه در زمان حال ودر زمان آینده، آن را جمله خبری می- گویند: به طور مثال تیموررفت، بابرآمد.

برای معلومات بیشتر رجوع شود به:

۱- دستور سخن، تالیف احمد یاسین فرخاری
۲- دستورزبان فارسی، تالیف: دکتور حسن احمدی گیوی و دکتور حسن انوری.
۳- دستور زبان فارسی، تالیف: دکتور محمو جواد شریعت.
۴- دستور زبان فارسی (پنج استاد) نوشته بدیع الزمان فروزان فر و دیگران.
۵- دستور مفصل امروز، تألیف: دکتور خسرو فرشید.
۶- دستور زبان فارسی، تألیف: دکتور پرویز ناتل خانلری

راهنمای تدریس درس (زیانهای آزمندی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	زیانهای آزمندی و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با یک نمونه ازمتون اخلاقی قدیم، روشهای نثرنویسی وشیوه های نگارشی سدۀ پنجم هجری و جمله پرسشی
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم : • با نمونه های متون اخلاقی آشنایی حاصل نمایند. • تفاوت به کارگیری اصطلاحات و تعبیرات درمتون قدیم و جدید را بیاموزند. • ازبحث قواعد دستوری، جملۀ پرسشی را فراگیرند. • پیام متن درس را درک نموده و کارآیی آن را به خاطربسپارند. • روشهای نثرنویسی و شیوه های نگارشی سدۀ پنجم هجری را مشاهده نمایند. • توانایی گوش فرا دادن و برداشت مطالب نزد شان تقویه گردد. • آنچه را از مفاهیم این درس فرا میگیرند، در زندگی روزانه ی خود به کار برند. • ارزشهای اخلاقی، معنوی و... شان ارتقا یابد. • میل و رغبت مطالعه نمودن و نوشتن در وجود شان رشد یابد.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای : • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه و کتاب.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی ودقت دروضع جسمی و روحی شاگردان • ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان • اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی های درس گذشته. • متن ورودی درس که با خط کوچک درآغاز درس آمده، خوانده شود و پرسشهای آن، توسط شاگردان پاسخ داده شود.	• سلام میدهند. • گوش دادن وپاسخ به پرسش های معلم. • شاگردان پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند،که نظربه دقت پاسخ های شان، ارزشیابی می شوند، وتشویق شده نمره می گیرند.	(۱۵) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خواندن، ابتدا تمام درس توضیح داده شود؛ سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • معلم گرامی پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • ازچند شاگرد بخواهید که درحدود سه سطر از متن را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب شاگرد، به صورت ذیل تطبیق شود: • متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • چند شاگردان، متن کامل درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند. • شاگردان واژه های مشکل را روی تخته و درکتابچه بنویسند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متن که زیر عنوان (توضیحات) آمده است خوانده و تشریح گردد.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس ازان اعلام پایان درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • سؤال از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی. • تکرار بعضی از سؤالات ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• ادای احترام می کنند. • شاگردان به سؤالات معلم محترم گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • دربارهٔ«جملهٔ پرسشی» توضیح کوتاهی بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده روی تخته نوشته شود. قسمتهای مختلف جمله ها، نشانه ها و دسته های جملهٔ پرسشی مشخص شود: (زمانی، مکانی، عددی، چگونگی، مقدار و تعلیلی). • سپس ازچند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از جمله های پرسشی را روی تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	• بادقت به توضیحات گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • بادقت به خواندن گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • به خواندن متن به دقت گوش بدهند. • جمله ها را بر تخته و یا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. درضمن به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • طرح سؤالاتی دربارۀ جملۀ پرسشی، زیانهای آزمندی و دو حکایت آمده درمتن درس به گونۀ شفاهی.	• ادای احترام می کنند. • پاسخ های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه می کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • فعالیت شمارۀ دوم کتاب درسی شاگردان را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و روی تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	• طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم وچهارم کتاب درسی شاگرد را اجرا نموده و معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک می کند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی، مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		(۲) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیاناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. درضمن به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند درآنها تغییر وارد کند، مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

کیمیای سعادت :کتابی است از امام محمد غزالی دربارهٔ اصول دین اسلام، که در آخرین سالهای قرن پنجم هجری، به زبان دری نوشته شده است. کیمیای سعادت چکیده‌یی است ازکتاب بزرگ احیاء علوم الدین، با افزون و کاستی‌هایی که غزالی آن را با همان نظم و ترتیب نوشته‌است. مقدمهٔ کتاب در چهار عنوان است: خود شناسی، خداشناسی، دنیاشناسی و آخرت شناسی. متن کتاب مانند احیاء علوم الدین، به چهار رکن تقسیم شده: عبادات، معاملات، مهلکات، و منجیات.

زنده گانی امام محمد غزالی

امام محمد غزالی در سال ۴۵۰ هجری قمری در توس (طوس) خراسان دیده به جهان گشود. در دوران کودکی در زادگاه خود تعلیمات خود را فرا گرفت. پدرش مردی از صالحان زمان خود بود که از رشتن پشم، گذران زنده گی می‌کرد. آنچه میرشت در دکانی در بازار پشم فروشان می‌فروخت و بدین سبب او را غزالی می‌گفتند. پدر امام محمد غزالی اهل تقوی بود و غالبا در مجالس فقیهان حضور می‌یافت. دو پسر داشت: محمد و احمد. این دو هنوز خورد سال بودند که او از جهان رخت بربست. طبق وصیت وی، پسرانش را به یکی از دوستانش که ابوحامد احمد بن محمد الراذکانی نام داشت و صوفی مشرب بود سپردند. آن مرد نیز به وصیت عمل کرد تا آنگاه که میراث پدر به آخر رسید. روزی به آنها گفت: «هر چه از پدر برای شما مانده در وجه شما بکار بردم. من مردی فقیر هستم و از دارایی بی نصیب، اکنون باید برای تحصیل فقه به مدرسه یی بروید تا با آنچه به عنوان ماهیانه می‌گیرید، نانی به دست آورید که مرا سخت کیسه تهی است». محمد و برادرش احمد ناگزیر به یکی از مدارس طلاب در نیشابور رفتند و به تحصیل ادامه دادند. ابوحامد محمد غزالی بی اندازه باهوش و تند ذهن بود. علوم دینی و ادبی را نزد احمد الراذکانی فراگرفت و سپس مدتی در یکی از مدارس طوس به تحصیل پرداخت. آنگاه به گرگان نزد امام ابونصر اسماعیل رفت. بعد از مدتی دوباره به زادگاه خود، طوس برگشت و مدت سه سال در طوس به مطالعه و تکرار دروس پرداخت.

امام ابی حامد محمد الغزالی در روز دو شنبه ۱۴ جمادی الاخره سال ۵۰۵ هجری قمری، و در سن ۵۵ سالگی در شهر توس (طوس) پدرود زنده گی گفت و در طابران طوس بخاک سپرده شد.

آثار امام محمد غزالی

در میان متفکران اسلامی، هیچ کس به اندازهٔ امام ابی حامد محمد الغزالی تألیف و تصنیف نکرده‌است. گویند تألیفاتش را شمار کردند و بر روزهای عمرش تقسیم نمودند، هر روز چهار جزوه شد. داکتر عبدالرحمن بدوی دانشمند مصری، با یاری گرفتن از مجموعهٔ تالیفات خاورشناسان قبل از خود، کتاب نفیس *مؤلفات الغزالی* را به نگارش در آورده که در سال ۱۹۶۰ چاپ شده‌است. در این کتاب از ۴۵۷ کتاب اصلی و منسوب یاد شده به مؤلف، ۷۲ کتاب را بی تردید متعلق به غزالی دانسته و در صحت بقیه تردید نموده‌است؛ همچنان او این ۷۲ کتاب یا رساله را بدواً به ترتیب تاریخی در پنج مرحله تنظیم نموده است.

راهنمای تدریس (عیاران و کاکه ها)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	عیاران و کاکه ها و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با عیاران و کاکه ها و جملهٔ امری
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• آشنایی بیشتر با خصوصیات کاکه ها و عیاران • توانایی نگارش چند سطر در بارهٔ عیاران و کاکه ها • توانایی در ساخت جملهٔ امری • ایجاد علاقه مندی نسبت به عیاران و کاکه ها • ایجاد علاقه نسبت به خصوصیات و ویژه گی ها
روش های تدریس	با استفاده از روش های متنوع تدریس همچون ایفای نقش، پژوهش و تحقیق، پرسش و پاسخ
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب درسی رهنمای معلم، تصاویر، تخته، تباشیرقلم و........

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی با شاگردان اخذ حاضری و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان. • ملاحظهٔ کارخانه گی. • ایجاد ارتباط بین درس های گذشته و کنونی. • ایجاد انگیزه برای ورود به درس جدید با طرح چند سؤال.	•سلام میدهند. •جهت ملاحظه کار خانه گی را روی میز میگذارند. •به پرسشها و سخنان معلم گوش فرا می دهند. •پاسخ های متفاوت ارائه می دارند	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	درس با نام خدا (ج) آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد. • از شاگردان بخواهید تا متن درس را خاموشانه بخوانند. • از چند شاگرد بخواهید درس را با صدای بلند بخوانند. • از شاگردان بخواهید با ایفای نقش و یا پژوهش بپردازند و به سؤال ها پاسخ دهند. • سؤال ها را در بارهٔ درس مطرح می کنند. • در مورد مفاهیم مشکل توضیح لازم بدهد. • معانی مفاهیم واژه های مشکل را توضیح و تشریح نماید.	•درس را خاموشانه می خوانند. •درس را با صدای بلند می خوانند. •به ایفای نقش و داستان گویی می پردازند. •به سؤالات معلم جواب می دهند و سؤالهایی را مطرح می کنند. •- به توضیحات درس دقیق گوش داده و یادداشت هایی در کتابچه ها می نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متن که زیر عنوان (توضیحات) آمده خوانده و شرح گردد.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم سؤالهای مطرح شده توسط شاگردان را گوش نموده و به آنها پاسخ دهد و یا از شاگردان بخواهد به سؤالات جواب دهند؛ پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، اخذ حاضری، ارزیابی درس گذشته و ارتباط نکات دستوری با نکات دستوری قبلی. • ایجاد انگیزه با طرح چند سؤال. • پرسشها از شاگردان پیرامون شناخت جملۀ امری به گونه شفاهی.	• سلام میدهند و به سؤال ها جواب می گویند. • پیرامون شناخت جملۀ امری پاسخ می دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم (متن درس) **دستور زبان**	• عنوان قواعد دستوری را که در کتاب آمده است در صنف مطرح کنید. • مثالی از جمله امری می آورد. • از شاگردان بخواهید تا چند جمله امری بگویند و روی تخته بنویسند. • راجع به جملۀ امری توضیحات لازم بدهید، و انواع آن را ذکر کند. • را جع به عیار و فتوت و مردانه گی معلومات بدهد. • درس را با صدای بلند بخواند.	• به توضیحات در بارۀ جمله های امری گوش فرا می دهند. • چند جملۀ امری می آورند. • به توضیحات گوش فرا می دهند. • به معلومات توجه می کنند. • به خواندن درس دقیق گوش می کنند و نکات مهم درس را در کتابچه های شان می نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پیرامون جملۀ امری توضیحات لازم بدهید، و در نهایت درس را جمع بندی کنید و بعضی مفاهیم و واژه‌های مشکل را توضیح دهید.		(۳) دقیقه
سؤال های شاگردان و پاسخ به آن	پرسش های شاگردان پاسخ مناسب ارایه گردد، پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی و دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان. • اطمینان از یادگیری شاگردان از درس گذشته با طرح چند سؤال • ایجاد انگیزه برای حل تمرینات	• سلام می دهند. • از یاد گیری درس گذشته اطمینان می‌دهند. • به حل تمرینات می پردازند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم (متن درس)	درس با نام خدا آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد. • از شاگردان بخواهید سؤالات موجود درس را پاسخ دهند. • در گروه ها تقسیم شوند و فعالیت ۲ را به بحث و گفتگو بگیرند. • سؤالهای اضافی و تکمیلی را مطرح و از شاگردان بخواهید به آنها پاسخ دهند. • – فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	• به سؤال ها جواب می دهند. • در صنف تمرین ها را انجام می دهند. • به سؤالات پاسخ می گویند. • به صورت کتبی انجام می دهند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	کارخانه گی کتاب درسی به آنها توضیح داده شود، سپس وظایف به شاگردان سپرده شود.		(۳) دقیقه
سؤال های شاگردان و پاسخ به آن	به سوال های شاگردان جواب بگوید و سؤال های احتمالی ناگفته را مطرح کنید و خود به پاسخ آنها بپردازد؛ پس از آن ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

عیاران و کاکه ها

در قرن هفتم الی نهم تقریباً در اغلب کشور های آسیایی و آسیای مرکزی گروهی از مردم با یک نوع سیستم تشکیلاتی موجود، بودند ایشان دارای اهداف عالی و نیت خدمت به مردم بودند. عیار به معنای جوانمرد می باشد. درگذشته همه پهلوانان و سیاحان (چه سواره و چه پیاده) عیار بودند که بعدها خود را جوانمرد نامیده اند. لفظ فتی در هشت جای قرآنکریم آمده و ازآن مردانه گی و جوانمردی اراده شده است.

عیاران به کسانی می گفتند که دارای اوصاف و خصایل چون مردی و مردانه گی، بلوغ، عقل، دین، مروت، حیا، صحت، راز داری، راستی، عفت و پاکدامنی و فداکاری را در خود داشته باشد. عیاران و کاکه ها و جوانمردان که در جاهای مختلف به نام های مختلف یاد می شد ند خود به دیگران فدا کاری و ایثار می کردند؛ اما هرگز نان پست فطرتان و انسان های ممسک را نمی خوردند و اگر به قیمت جان شان هم تمام می گردید.

آورده اند: جوانمردی در یکی از جنگ ها جراحت برداشت. کسی‌گفت: بازرگان نوش دارو دارد، اگر بخواهی، باشد که دریغ ندارد. گویند آن بازرگان به بخل معروف بود.

گر بجای نانش اندر سفره بودی آفتاب

تاقیامت روز روشن کس نه دیدی در جهان

جوانمرد گفت: اگر نوش دارو خواهم، دهد یا ندهد؛ اگر دهد منفعت کند یا نکند یاری خواستن از او برایم زهر کشنده است.

برای معلومات بیشتر رجوع شودبه:

عیاری از خراسان تألیف استاد خلیل الله خلیلی

آیین جوانمردی، نوشتۀ آبان واسع

عیاران و کاکه های خراسان، نوشته حیدر یقین

قواعد دستوری

جملۀ امری، جمله یی است که در آن مفهوم فرمان، دستور، خواهش، توصیه، نهی و باز داشتن وجود داشته باشد؛ مانند: از اینجا برو. آنجا بنشین. به خانۀ او بروید.

ابراهیم ادهم (رح) : ابو اسحاق ابراهیم بن ادهم بلخی از بزرگان زهاد نیمۀ اول قرن دوم هجری. وی از بلخ به مکه رفت و مجاور گردید. در مکه به صحبت چند تن از اولیاء؛ مانند فضیل بن عیاض و سفیان ثوری رسید و سپس به شام رفت و تا آخر عمر بد انجا بود. وی در جنگ دریایی (بیزانس) به شهادت رسید. نام قسطنطنیه **استامبول امروزی است.**

ابتدای حال او ان بود که او پادشاه بلخ بود و عالمی زیر فرمان داشت، چهل شمشیر زرین و گرز زرین در پیش او می بردند. یک شب بر تخت خفته بود. نیم شب سقف خانه بجنبید چنان که کسی بر بام میرود، آواز داد که: «کیست؟» گفت: «آشناست اشتری گم کرده ام براین بام طلب می کنم». گفت:« ای جاهل، اشتر بر بام می –جویی؟» گفت: «ای غافل، تو خدای را در جامۀ اطلس، خفته بر تخت زرین می طلبی؟» ازاین سخن هیبتی به دل او آمد و آتش در دلش افتاد و تا صبح به خواب نرفت.

چون روز برآمد به صُفّه باز شد و بر تخت نشست، متفکر و متحیر و اندوهگین. ارکان دولت هرکدام بر جایگاه خویش ایستادند. غلامان صف کشیدند و بارعام دادند. ناگاه مردی با هیبت ازدر درآمد چنان که هیچ کس را از خشم و خدم زهره نبود که گوید : «تو کیستی؟» جمله را زبا نها به گلو فروشد. همچنان می آمد تا پیش تخت ابراهیم گفت : چه می خواهی ؟ گفت: دراین رباط فرو می آیم. گفت : این از آن که بود؟ گفت : از آن پدرم. گفت: پیش از آن؟ گفت : ازآن پدر پدرم.......... گفت : همه کجا شدند؟ گفت : برفتند و بمردند. گفت نه رباط این بود که یکی می آید و یکی می گذرد ؟ این

بگفت و ناپدید شد و او خضر پیغمبر علیه السلام بود. و بعد از آن در حلقه درویشان در آمد و لباس زرین و کلاه خویش را به شبانی بخشید و کلاه شبانی را که از نمد بود بر سر کرد و جامه دنیا بینداخت و خلعت فقر در پوشید.

منبع و ماخد: فریدالدین، عطار نیشاپوری، تذکرهٔ الاولیأ.
چاپ سوم :۱۳۸۷
جلد به اساس نسخه رینولد آلن نیکلسون: ۲۳۰۰

دستور زبان فارسی تالیف: دکتور محمد جواد شریعت
دستور زبان فارسی تالیف: دکتور حسن احمدی گیوی و دکتور حسن انوری

راهنمای تدریس درس (عواطف و احساسات)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	عواطف و احساسات و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با عواطف و احساسات و روشهای مهارکردن آنها و به کارگیری جملهٔ عاطفی
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• آشنایی با عواطف و احساسات مانند شادی، غم، ترس • آشنایی با جملهٔ عاطفی و نحوهٔ تشخیص و کاربرد آن در جمله • آشنایی در به کارگیری احساسات و عواطف و مهار آن • یادگیری نقد رفتار و عواطف، احساسات تفکر و رفتار خود • تقویت ذهنیت مثبت نسبت به عواطف، احساسات انسانی پیدا کنند. • آشنایی با ساختمان و معنی واژه ها • توانایی دقت در گفته‌ها و شنیده ها، تحلیل و برداشت مطالب، خواندن و نوشتن در شاگردان
روش های تدریس	**با استفاده از روشهای:** توضیح و تحلیل بحث گروهی ایفای نقش پرسش و پاسخ خواندن و نوشتن
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب، قلم، تباشیر، تخته، تخته پاک،

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، زمینه سازی و ملاحظه کارخانه گی و اخذ حاضری • اشاره و بررسی مختصر درس قبلی. • توضیح مختصر در بارهٔ بخش ورودی درس، طوری که به محتوای درس پی ببرند.	• به سلام و سؤال معلم محترم جواب می-دهند. • کارخانه گی شان را نشان می دهند. • از یادگیری درس گذشته اطمینان می‌دهند. • به توضیح درس ورودی دقیق گوش می کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	درس با نام خدا (ج) آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد: • معلم محترم در بارهٔ موضوع درس از شاگردان سؤال می نماید و سؤال های آنها را جمع بندی کنید. • از شاگردان بخواهید درس را خاموشانه بخوانند و بعد چند سؤال از شاگردان می-پرسد. مثلاً چگونه در حالت خشم عواطف خود را کنترول می کنیم؟ • از یک شاگرد بخواهید درس را با صدای بلند بخواند. • در بارهٔ چگونه گی عواطف صحبت نمایید. • در س را به آواز بلند و مناسب خوانده شود، مفاهیم و واژه های مشکل توضیح و تشریح گردد. • معانی بعضی مفاهیم و واژه های مشکل توضیح گردد.	• گزارش گفتگو و نظرات خود را بیان می-دارند و به پرسش ها پاسخ می دهند. • درس را خاموشانه می خوانند. • گوش دادن و مشارکت در خواندن متن درس. • به خواندن متن درس دقیق گوش می کنند. • شاگردان با دقت به درس و سخنان معلم محترم گوش می دهند. • به توضیحات گوش داده و در کتابچه ها یاد داشت می کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصه درس را به شاگردان بازگو می کند و عنوان توضیحات که در کتاب درسی آمده و به شاگردان مطرح کرده و مفاهیم و واژه های مشکل را توضیح می دهد.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤال های شاگردان جواب می گوید و سؤالهای ناگفته احتمالی را مطرح و خود به پاسخ آن می پردازد، پس از آن ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، دقت در وضع رو حی و جسمی شاگردان و اخذ حاضری. • سؤال از برخی مفاهیم و واژه های درس قبلی و اطمینان از آن. • ایجاد انگیزه با طرح سؤال هایی پیرامون درس.	• به سلام و سؤال های معلم جواب می گویند. • از یادگیری درس قبلی اطمینان می-دهند. • به پرسشها دقیق فکر کرده و پاسخ های متفاوت ارائه کنند	(۸) دقیقه
قسمت دوم (متن درس)	• از شاگردان می خواهد تا در گروه ها قرار بگیرند و دربارۀ جمله گفتگو کنند. • از نماینده گروه می خواهد تا جمله های گروه خود را در تخته بنویسد. • عنوان قواعد دستوری را می خواند. • برای شاگردان توضیح می دهد که یکی از انواع جمله ها، جمله عاطفی است. • درس زیر عنوان قواعد دستوری را می خواند ودر بارۀ جمله عاطفی توضیح می دهد و نمونه های دیگر را بر تخته می نویسند. • سپس از چند شاگردان می خواهد که نمونه های جمله های عاطفی را بر تخته بنویسند و توضیح دهند.	• شاگردان در گروه های خود تقسیم می شوند. • شاگردان در بارۀ جمله با یکدیگر حرف می زنند و با یکدیگر مشورت می کنند. • نمایندۀ گروه چند جمله را بر تخته می نویسد. • با دقت گوش می دهند. • با دقت به تخته نگاه می کنند. • به خواندن درس دقیق گوش می کنند. • جمله های عاطفی را بر تخته می نویسند و توضیح می دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصۀ درس را برای شاگردان ارایه نماید.		(۴) دقیقه
سؤال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤال های شاگردان جواب می دهد وسؤال های احتمالی ناگفته را مطرح و به پاسخ آنها می پردازد، پس زا آن ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان و اخذ حاضری • پرسشها از مفاهیم و واژه های مشکل درس گذشته.	• بعد از ادای سلام و پاسخ به حاضری سوال ها را جواب می دهد. • به سوالهای توجه می کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم (متن درس)	• فعالیتهای درس در حوزۀ مهارت های کتبی و شفاهی را مطرح کند. • در فعالیت اول پرسشهای عمدتاً شفاهی مربوط به متن درس و آموزش دستور مطرح شود و در فعالیتهای دوم مهارت های خواندن و نوشتن تقویت می شود. • این مهارت ها را با توجه به متن درس پیش می برد. • از شاگردان بخواهید به اساس نوبت پیش روی تخته رفته و واژه هایی را بنویسند و جمله های عاطفی را مشخص کنند. • از شاگردان می خواهد هر یک به نوبت درس را بخوانند و بگوید که کدام نکته مهم دستوری را در آن پیدا می کنند .	• فعالیت ها را تحت نظارت معلم انجام می دهند. • فعالیت ها را به ترتیب و با دقت انجام میدهند ودر صورت ابهام از معلم می پرسند. • به نوبت جمله ها را بر تخته می نویسند. • شاگردان سوالات خودشان را مطرح می کنند. • به نوبت درس را می خوانند ونکته های دستوری را مشخص می سازند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه گی	معلم محترم درس را جمع بندی و سپس کارخانه گی را برای شان میسپارد.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤال های شاگردان جواب می دهد وسوالهای ناگفته احتمالی را مطرح وخود به پاسخ آن می پردازد، سپس ختم درس و خدا حافظی		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

عواطف و احساسات

تربیت عواطف به معنای هدایت و کنترول عواطف و احساسات و شگو فا سازی و بهره گیری به موقع از آنها در جهت مطلوب؛ یعنی خیر و سعادت انسان است. با تو جه به تقسیم بندی عواطف به غریزۀ فطری و مادی و معنوی به تربیت اسلامی در هر دو زمینه بر اساس مبانی و اهداف و اصول خود، راه و روشهایی را ارائه می کند، بدین گونه که عواطف طبیعی و غریزه و نشاط گرفته از خود نازل را به کنترول در می آورد و به استفاده صحیح و عادلانه آنها می پردازد و از آنها برای تقویت معنویات، بهره می جویند ؛ مثلاً علاقه به زن و فرزند و امثال آن را در چهار چوب اسلام توصیه می کند و در جهت رشد آن تاکید می کند.

قرآن کریم ضمن اشاره به عواطف غریزی و جایگاه آن در زنده گی دنیا می فرماید:

زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاء وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللّهُ عِندَهُ حُسْنُ الْمَآبِ ﴿١٤﴾

«امیال نفسانی، محبت به فرزند و ثروت و طلا و نقره و مرکب و زراعت، برای مردم آرایش داده شده و این است بهره زنده گی دنیا و ثواب نیکو نزد خداست».

ودر مقابل از شیفته گی انسان به علایق و غفلت از خدا و آخرت بر حذر داشته، می فرماید:

اگر پدران، فرزندان، برادران، همسران و خویشاوندان تان و اموالی که اندوخته اید و تجارتی که از کساد آن بیم دارید و خانه هایی که بدان دل بسته اید، نزد شما محبوبتر از خدا و از پیامبرش و جهاد در راه اوست؛ پس در انتظار عقوبت الهی باشید.

در آیین اسلام برای پرورش و بارور ساختن عواطف و سرکوب نکردن آنها به منظور بهره گیری مثبت و سازنده توصیه های تربیتی و اخلاقی فراوانی وجود دارد و عواطف و احساسات در همه انسانها وجود دارد باید انسان ها آن را مهار کنند و در کنترول خود در آورند. در این قسمت والدین وظیفه دارند در تربیت فرزندانشان و استادان شاگردان شان خلاصه هر انسان در برابر انسان دیگر عواطف و احساسات خود را کنترول و در راه مثبت در کار گیرد.

برای معلومات بیشتر رجوع شود به:

۱- اخلاق و تربیت اسلامی، تالیف: محمد تقی رهبر و محمد حسن رحیمیان

۲- اخلاق در قرآن، تالیف: سید کاظم ارفع

۳- مفاهیم اخلاقی- دینی در قرآن مجید: ترجمه دکتور فریدون بدره چی

قواعد دستوری

جملۀ عاطفی: اگر در معنای جمله یی تعجب و شگفتی و یاتحسین یا اظهار ناراحتی و درد و غم و تاسف وجود داشته باشد، آن جمله را جملۀ عاطفی می گویند؛ مانند: چه کتاب خواندنی ای! چه باغ زیبایی، عجب مرد نادانی! آفرین برتو.

برای معلومات بیشتر رجوع شود به دستور سخن از احمد یاسین فرخاری و دستورنامه از دکتور محمد جواد شریعت.

راهنمای تدریس درس (موجود کوچک، دشمن بزرگ)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	موجود کوچک، دشمن بزرگ و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با مکروبها، راههای جلوگیری از آلوده گی به مکروب، رعایت نظافت و جمله تمنایی
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم : • رعایت حفظ الصحهٔ محیطی را بیاموزند. • ازبحث قواعد دستوری، جملهٔ تمنایی را فراگیرند. • توانایی گوش فرادادن و برداشت مطالب نزد شان تقویت گردد. • واژه های جدید و معانی آنها را فراگرفته، درنوشتارخویش آن را به کارگمارند. • آنچه ازمفاهیم این درس را که فرا میگیرند، در زنده گی روزانه ی خود به کاربندند.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای : • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و درصورت امکان تصاویر و چارتهای مختلف مکروبها با شرح ساختمان، منابع، راههای انتقال و خطرات مالی و جانی مکروبها.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان، اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی های درس گذشته. • پرسش متن ورودی از شاگردان پرسیده شود.	• بعد از ادای سلام و پاسخ به حاضری کار خانه گی خویش را ارایه می کنند. • گوش دادن وپاسخ به پرسش های معلم. • شاگردان پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند،	(۱۵) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خواندن، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • پرسشهایی را طرح کنید، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس ازچند شاگرد بخواهید که یک پاراگراف از متن را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب شاگرد، به صورت ذیل تطبیق شود: • شاگردان متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • دقت نموده پاسخ می دهند. • چندتن از شاگردان، یک پاراگراف ازمتن درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند. • شاگردان واژه های مشکل را برتخته و درکتابچه بنویسند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متن که زیر عنوان (توضیحات) امده خوانده شود و شرح گردد.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. • سؤال از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی. • تکرار بعضی از سوالات ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• ادای احترام می کنند. • شاگردان به سؤالات معلم گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی دربارۀ« جملۀ تمنایی » توضیح کوتاهی بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده بر روی تخته نوشته شود. • قسمتهای مختلف جمله های تمنایی و نشانه های مربوط به آن توسط معلم گرامی مشخص شود. • سپس ازچندین شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از جمله های تمنایی را بر تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	• بادقت به توضیحات گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • بادقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • تشخیص قسمت های مهم درس. • جمله ها را بر روی تخته و یا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمناً به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • طرح سؤالاتی دربارۀ جملۀ تمنایی، مکروبها، منابع انتقال مکروبها و روشهای دفاعی به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• سلام میدهند و حاضری را جواب میدهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • فعالیت شمارۀ دوم کتاب درسی شاگردان را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و بر تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم وچهارم کتاب درسی شاگرد را اجرا نموده و معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک می کند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی، مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیا ناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند درآنها تغییر وارد کند، مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

سازمان صحی جهان، صحت را آسایش و رفاه کامل جسمی، روانی و اجتماعی تعریف می کند. وقایهٔ صحی، تمـام فعالیتهـایی است که به منظور تأمین سلامت افراد انجام می شود. وقایهٔ صحی در واقع علم و هنر جلوگیری از بیماریها، طولانی کردن عمر و ارتقای سلامت است. راههای تأمین وقایهٔ صحی شامل پاک سازی محیط، کنترول امراض ساری، آموزش وقایهٔ عمـومی در برابر امراض، ایجاد خدمات مناسب طبی و صحیح ترین نظام اجتماعی برای سطح زنده گی مناسب است. زمینه های فعالیتهای وقایوی در شش گروه طبقه بندی می شود:

۱. حفظ الصحه در سطح جامعه

۲. اقدامهایی در جهت جلوگیری از بیماری و ناتوانی و یا مرگ زودرس

۳. خدمات جامع طبی

۴. گردآوری و تجزیه و تحلیل احصائیه های بشری

۵. آموزش همگانی حفظ الصحه

۶. برنامه ریزی جامع حفظ الصحه و ارزشیابی آن

شاخصهای حفظ الصحه، معیارهای تعیین سطح وقایه در یک جامعه است و این شاخصها عبارتند از:

- میزانهای مرگ
- میزانهای تولد
- رشد نفوس
- میزانهای ابتلا و شیوع و وقوع بیماری و طول عمر

راههای عمدهٔ مبارزه با بیماریها عبارت اند از: کنترول محیط، تأمین موادغذایی مناسب، مواظبت از افراد مستعد به بیماریها و نیز تدوین برنامه های امحای بیماری‌ها و تغییر رفتار و عادت نامناسب مردم، در زمان وقوع حوادث، اعـم از سـانحه‌هـا و بلاهـای طبیعی، رعایت نکات وقایوی بسیار ضروری است که به مهمترین آنها اشاره می شود:

۱. رعایت حفظ الصحهٔ فردی شامل پوست، موی، ناخن، البسه و لوازم شخصی از قبیل روپپاک، بـرس دنـدان، وسـایل حمـام، لوازم خواب؛ مانند: لحاف، بالشت و...، در جلوگیری از بسیاری بیماریها، حایز اهمیت فراوان است. رعایـت نظافـت دسـت و پـا، شستن آنها با صابون و ضد عفونی کننده ها، کوتاه کردن ناخنها، رعایت نظافت چشم از طریق شستـشوی روی بـا آب پـاک و صابون به طور مرتب و روزانه حداقل یک بار، عدم استفاده از روپپاک دیگران و بستن چشم در برابر آفتاب و گرد و خاک شدید، بسیار حایز اهمیت است. نظافت گوش باید از طریق پاک نگاه داشتن گوش، خشک کردن گوشها پس از استحمام یا فرو رفتن سر در آب باید مورد توجه قرار گیرد. نظافت دهان و دندان با شستشوی مرتب بـا بـرس و کـریم دنـدان، یـا در صـورت عـدم دسترسی به کریم دندان، با آب نمک و مسواک توجه به هرگونه زخم در دهان و استفاده از مواد غذایی سـخت، خیلـی داغ یـا خیلی سرد، امکان پذیر است.

۲. حفظ الصحهٔ مواد غذایی مسألهٔ بسیار شایان توجه است. عوامل بسیاری باعث فساد غذاها می شوند که شامل:
گرما، رطوبت محل نگهداری غذاها، عوامل انسانی، وسایل نگهداری و یا حمل و نقل غذاها عوامل کیمیاوی مثل سرب، قلعی و مس ظروف غذایی، اکسیده شدن غذاها به خصوص روغنها و چربیها، آب و هوا، حشرات و عوامل بیولوژیک؛ مثل: طفیلی ها و موجودات ذره بینی است. برای حفظ موادغذایی باید در تولید، توزیع و نگهداری آنها بسیار دقت شود.

راهنمای تدریس درس (ساحات احتمالی موجودیت ماین ها و مهمات منفجر ناشده)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ساحات احتمالی موجودیت ماین ها و مهمات منفجر ناشده و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با ساحات و خطرات ماینها و مهمات منفجرناشده و جمله تفسیری
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم : • ازخطرات و ساحات احتمالی ماینها و مهمات منفجرناشده آگاهی حاصل نمایند. • ازبحث قواعد دستوری، جملۀ تفسیری را فراگیرند. • توانایی گوش فرادادن و برداشت مطالب نزد شان تقویت گردد. • واژه های جدید و معانی آنها را فراگرفته، درنوشتارخویش آن را به کارگمارند. • آنچه ازمفاهیم این درس را که فرا میگیرند، در زنده گی روزانه ی خود به کاربندند. • میل و رغبت مطالعه نمودن و نوشتن در وجود شان رشد یابد.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و درصورت امکان تصاویر و چارتهای مختلف ماینها، خطرات و ساحات احتمالی وجود آن.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت شاگردان	فعالیت معلم	عناوین مطالب
(۱۵) دقیقه	• بعد از ادای سلام و پاسخ به حاضری کار خانه گی خویش را روی میز ها میگذارد. • پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند.	• سلام و احوالپرسی و ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان. • اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی درس گذشته. • پرسش های متن ورودی درس که با خط کوچک درآغاز درس آمده، از شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۲۵) دقیقه	• بادقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب شاگرد، به صورت ذیل تطبیق شود: • متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • چندتن از شاگردان، متن کامل درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند. • شاگردان واژه های مشکل را برتخته و درکتابچه بنویسند.	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • معلم گرامی پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس معلم گرامی، ازچندین شاگرد بخواهد که متن کامل درس را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	**قسمت اول درس (متن)**
(۳) دقیقه	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم محترم مطرح شود. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		**سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی ودقت دروضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری. • سؤال از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی. • تکرار بعضی از سؤالات ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• ادای، احترام می کنند. • شاگردان به سؤالات گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی دربارۀ« جملۀ تفسیری » توضیح کوتاهی بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده بر روی تخته نوشته شود. قسمتهای مختلف جمله های تفسیری مشخص شود. • ازچند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از جمله های تفسیری را بر تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	• بادقت به توضیحات معلم گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • بادقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنونند. • شاگردان به خواندن متن به دقت گوش بدهند. • جمله ها را بر روی تخته و یا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • طرح سؤالاتی دربارۀ جملۀ تفسیری، ماینها، خطرات آن، ساحات احتمالی وجود ماینها و مهمات منفجرناشده و روشهای دفاعی آن، به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• بعد از ادای سلام به حاضری پاسخ می دهند. • شاگردان پاسخ های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی فعالیت شمارۀ دوم کتاب درسی شاگردان را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و بر روی تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	• شاگردان، طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم و چهارم کتاب درسی را اجرا نموده و معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک می کند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی، مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیاناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند در آنها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

ماینها انواع و اقسام فراوانی دارد که در زیر به شرح برخی از انواع آن می پردازیم:

- **ماین صوتی :** ماینی که با امواج صوتی منتشرشده از هدف، منفجر شود.
- **ماین ضد هوا بُرد:** ماینی که در محلهای احتمالی پیاده شدن نیروهای هوایی کار گذاشته شود.
- **ماین ضد پرسونل :** ماینی که برای وارد کردن تلفات و ضایعات به افراد پیادهٔ دشمن و ناتوان کردن آنها به کارگرفته می شود.
- **ماین ضد تانک:** ماینی که تانک را از تحرک بیندازد یا باعث انهدام آن شود .
- **ماین کف‌نشین :** ماینی که پس از رها شدن از ناو یا زیردریایی یا طیاره در کف دریا قرار گیرد و دارای حِس گرهای عمل‌کننده از نوع مقناطیسی و صوتی و فشاری باشد؛ این گونه ماین برای نابود کردن کشتیها و زیر دریاییها به کار می‌رود .
- **ماین جهنده ضد پرسونل (نفر):** نوعی ماین ضدنفرکه هنگام انفجار، بدنهٔ ماین به هوا پرتاب گردیده و موجب می شود که ماین در بلندی سه یا چهار فوتی منفجر و تکه‌های آن در کلیه جهت ها پرتاب شود .
- **ماین کیمیاوی:** ماینی محتوی مواد کیمیاوی کشنده، برای کشتن افراد یا از کار انداختن یا آلوده کردن وسایل و زمین.
- **ماین موجی:** ماینی که ازطریق امواج رادیویی از راه دور هدایت و منفجر شود.
- **ماین تأخیری :** ماینی که مدتی پس از تحریک شدن منفجر شود و اغلب پشت سر نیروهای عقب‌نشینی‌کننده و برای به ستوه آوردن و انهدام نیروهای تعقیب‌کنندهٔ دشمن به کار رود .
- **ماین تمرینی :** مانند ماین آموزشی که از دید اندازه و شکل و وزن مشابه ماین جنگی است و برای تمرینهای لوژستیکی استفاده می‌شود .
- **ماین فوگاز :** ماینی که به محض انفجار آن تکه‌های فلزی یا اشیای دیگر در جهت‌های پیش‌بینی‌شده پرتاب شود .
- **ماین بی‌اثر :** مانند ماین آموزشی که از دید اندازه و شکل و وزن همانند ماین جنگی است؛ اما کلیه مواد منفجره و آتشزای آن بی‌اثر باشد.
- **ماین مهارشده :** ماینی که با استفاده از لنگر به کف دریا (در مناطق حساس دریا) مهار شود؛ این ماین در ژرفای متناسب با آبخور کشتیها غوطه‌ور است و با برخورد بدنه کشتی به آن منفجر می‌شود .
- **ماین مشقی :** نوعی ماین آموزشی که از دید اندازه و شکل و وزن مشابه ماین جنگی است و مقدار کمی ماده منفجره یا دودزا دارد .
- **ماین آموزشی :** ماینی شبیه ماین جنگی که فاقد ماده منفجره باشد .
- **ماین پخشی :** ماینی که به وسیلهٔ طیاره ها و هلیکوپترها یا توپخانه پخش شود و در زیر خاک قرار داده نشود .

راهنمای تدریس درس (دموکراسی)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	دموکراسی و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با واژهٔ دموکراسی و معنای آن و مبتدا و خبر
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم : • درمورد نظام دموکراسی آگاهی حاصل نمایند. • ازبحث قواعد دستوری، مبتدا و خبر را فراگیرند. • توانایی گوش فرادادن و برداشت مطالب نزد شان تقویت گردد. • مفاهیم انسانی دموکراسی را در زنده گی فردی و اجتماعی به کار گیرند. • واژه های جدید و معانی آنها را فراگرفته، درنوشتارخویش آن را به کارگمارند. • میل و رغبت مطالعه نمودن و نوشتن در وجود شان رشد یابد.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای : • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و درصورت امکـان تـصاویر و چارتهـای مختلـف ازصحنه های انتخابات و رأی دهی مردم.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی ودقت دروضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی های درس گذشته. • پرسش های متن ورودی درس که با خط کوچک درآغاز درس آمده از شاگردان پرسیده شود.	• ادای سلام، پاسخ به حاضری و ارایه کار خانه گی. • گوش دادن وپاسخ به پرسش های معلم. • پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند.	(۱۵) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس ازچند شاگرد بخواهید که متن کامل درس را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب شاگرد، به صورت ذیل تطبیق شود: • متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • چندتن از شاگردان، متن کامل درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند. • شاگردان واژه های مشکل را برتخته و درکتابچه های خود - بنویسند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • سؤال از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی. • تکرار بعضی از سؤالات ساعت قبلی، که توسط معلم محترم و شاگردان مطرح شده بود.	• ادای احترام می نمایند. • شاگردان به سؤالات گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی دربارۀ« مبتدا و خبر » توضیح کوتاهی بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده بر روی تخته نوشته شود. قسمتهای مختلف مبتدا وخبر مشخص شود. • ازچند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از مبتدا و خبر را بر تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	• شاگردان بادقت به توضیحات درس گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • شاگردان دقیق به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • تشخیص نکات مهم درس • جمله ها را بر روی تخته و یا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • طرح سؤالاتی دربارهٔ مبتدا و خبر، دموکراسی، آزادی و روشهای تطبیق آن به گونهٔ شفاهی صورت گیرد.	• ادای احترام می کنند. • پاسخ های متفاوتی به گونهٔ شفاهی ارائه خواهند داشت.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی فعالیت شمارهٔ دوم کتاب درسی شاگردان را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و بر روی تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	• طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم وچهارم کتاب درسی شاگرد را اجرا نموده و معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک می کند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی، مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیا نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند درآنها تغییر وارد کند، مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

دموکراسی را نمی توان به مفهوم یک ایدیولوژی همانند؛ مثلا: لیبرالیسم، سوسیالیسم و فاشیزم ملاحظه کرد. دموکراسی به مثابهٔ یک سلسله عقاید سیاسی دربارهٔ اهداف ونتایج یک عمل اجتماعی سازمان دهنده نیست؛ بلکه بیشتر توصیف یک سیستم مخصوص حکومتی وتوزیع قدرت درآن می باشد. تمام اصطلاحاتی که به CRACY ختم می شوند؛ مانند: AUTOCRACY مطلق گرایی، استبدادی PLUTOCRACy حکومت توانگران، طبقهٔ اشراف وDEMOCRACY مردم سالاری، ازکلمهٔ قدیمی KRATOS مشتق می شوند، که به معنای قدرت یا قانون است. البته دموکراسی و دیگر تیوریهای قاعدهٔ سیاسی از مرزهای ایدیولوژی عبور می کنند. با وجود این دموکراسی شایستهٔ بررسی در بخشی جداگانه است؛ زیرا برای زمانی بسیار طولانی مرکز مباحثات داغ سیاسی بوده است. تمام ایدیولوژیها یک برخورد مشخص نسبت به دموکراسی دارند ونظریهٔ مشخصّی راکه چگونه می توان به قانون دموکراتیک دست یافت، دارا هستند. سؤالاتی بدین گونه، آیا دموکراسی آرزوی ماست؟ حکومت دموکراتیک چگونه باید شکل بگیرد؟ و اصطلاح دموکراسی چه معنی می دهد؟ در بسیاری موارد مرکز ثقل مباحثات سیاسی است و اختلافات ایدیولوژیکی عمیقی را به نمایش می گذارد. اصطلاح "دموکراسی" از یونان قدیم گرفته شده است وحکومت توسط DEMOS، که معمولاً به معنای مردم است را تبیین می کند. به هرحال معنای اصلی یونانی کلمهٔ DEMOS به معنای تمام مردم نبوده؛ بلکه به معنای اکثریت و یا فقرا برداشت شده است؛ بنابراین دموکراسی برداشت منفی وتحقیرآمیزی داشته و دلالت بر حکومت فقرا به خرج اغنیا و یا حکومت ناآگاهان و تحصیل نکرده ها به خرج عقلا می کند، مثلا جمهوری پلتس platos Republic این نظر را به ذهن متبارز می کرد که احتمالا نتیجهٔ حکومت دموکراتیک، خود کامه گی خواهد بود. دموکراسی آتنی بر اساس اصول بسیار متفاوتی نسبت به حکومت دموکراتیک امروزی شناخته می شد. به خصوص بر پایهٔ شرکت مستقیم هر شهروند در فعالیتهای دولت قرار داشت، و این امر به دو طریق محقق می شد. اول این که درگرد همایی ها و نشست ها به طور متداول تمام شهروندان حق حضور داشتند و تصمیم گیری های اصلی با رای گیری صورت می گرفت. در این رابطه شهروندان عملا خودشان حکومت می کردند نه این که یک هیأت بیرونی و بالاتر بر آنها حکومت کند. دوم این که آن دولت و دفاترش متصدّی دائمی بودند، توسط یک سیستم انتصابی و یا انتخابی اشغال نمی شدند؛ بلکه از طریق قرعه کشی و یا محکمهٔ کاتولیک انتخاب می گردیدند؛ بنابراین تمام شهروندان، محّقق و شایسته برای ادارهٔ دولت بودند و نه فقط یک گروه انتخاب شده یا سیاستمداران حرفه یی. چنین فرم کلاسیک دموکراسی مستقیم در دنیای مدرن به ندرت اتفاق می افتد. به هر حال، این امر به صورت رفراندم، به طور وسیعی درکشورهایی مانند سویس و در رای گیری هیأت حکم با قرعه کشی که هنوز در بیشتر نقاط جهان صورت می پذیرد، احیاء گردیده است. یک عرف مشارکت مستقیم عمومی بخصوص در سطح محلی در ایالات متحده قویاً وجود دارد. در انگلستان جدید، حکومتهای شهری اغلب بر اساس گردهمایی های عمومی است، و در ایالاتی؛ مانند کالیفورنیا، پیشنهاد ها و رفراندوم در مورد کاهش مالیات محلی موثر بوده اند.

نظریه جدید دموکراسی به ظهور سیاست های مردمی در انقلابات سیاسی اواخر قرن هجدهم بر می گردد، ازجمله انقلاب امریکا در سال ۱۷۷۶ وانقلاب فرانسه در سال ۱۷۸۹ را می توان ذکر کرد.

انقلاب امریکا بطور مستندی بر اساس اصول قرارداد اجتماعی که توسط متفکرانی چون توماس جفرسن اسکلت بندی شده بود، قرار داشت. انقلاب فرانسه، مفکوره های رادیکال تری را با این ادعا که دولت باید بر اساس حکومت همه گانی باشد، به معنی نوعی نهضت ملی یا دسته جمعی منتج از نظریه روسو (خواست عمومی) ارائه کرد. در قرن نزدهم، دموکراسی ارتقاء قابل ملاحظه یی یافت. گروه های بیشتری از زنان، مردان، اقلیتهای قومی و غیره طبقّهٔ متوسط برای سهیم شدن در مسایل سیاسی مبارزه می‌کردند. فراخوان های گوناگونی جهت گرفتن حق رای داده می شد، تقاضایی که سیاستمداران را به عده بیشتری از مردم که از طریق صندوق های رای به آنها رای می دهند، پاسخگویی میکند.

راهنمای تدریس (مخفی بدخشی)

شرح مطالب	عنـــــــاوین مطالب
مخفی بدخشی و قواعد دستوری	**موضوع درس**
آشنایی با شرح حال و آثار مخفی بدخشی و جمله خبری	**هدف کلی**
• آشنایی با لقب، شخصیت و تخلص و نمونۀ کلام شاعر • آشنایی با ویژه گی های شعری شاعر. • روش مطالعه و خواندن را یاد بگیرند. • توانایی تشخیص جمله خبری و کاربرد آن در زبان دری را بدانند. • علاقمندی به مطالعه اشعار مخفی بدخشی و دیگر شاعران	**اهداف آموزشی** • دانشی • مهارتی • ذهنیتی
با استفاده از روشهای: توضیح و تحلیل بحث گروهی پرسش و پاسخ خواندن و نوشتن	**روش های تدریس**
کتاب درسی، کتاب غیر درسی، قلم، کاغذ، تخته، تخته پاک، تباشیر.	**مواد و لوازم ممکن و ممد درسی**

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان، اخذ حاضری و بررسی کار خانه گی. • تقسیم بندی صنف به گروه های سه یا پنچ نفری • طرح چند پرسش از آموخته های قبل برای انسجام فکری. • ایجاد انگیزه برای شروع درس بخش ورودی درس با طرح سؤال	• حضور بموقع در صنف و رعایت آداب. • شرکت شاگردان د رگروه بندی ها. • گوش دادن به توضیحات معلم • گوش دادن به سؤال ها و ارائهٔ پاسخ.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	درس با نام خدا (ج) آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد. • تعیین وظیفه در صنف برای گروه ها تا هر نفر یکبار درس را خاموشانه بخواند. • چند سؤال از درس طرح می کند. • از گروه های می خواهد داوطلبانه درس را توضیح دهند. • معلم محترم یکبار درس را با صدای بلند می خواند. • شرح بعضی مفاهیم و واژه های مشکل را برای شاگردان به تفصیل می گوید.	• در گروه ها هر شاگرد درس را خاموشانه می خواند. • شاگردان در مورد با اعضای گروه مشورت می کنند تا پاسخ سؤالات را آماده کنند. • نمایندهٔ هر گروه در در زمینه توضیح می دهد. • شاگردان به طرز خواندن معلم توجه کنند. • به توضیحات دقیق گوش می کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه گی	معلم محترم با همکاری گروه های صنف خلاصهٔ درس را بر تخته می نویسد: مخفی بدخشی از شاعران معروف فارسی دری است او حافظ قرآن بود و حجاب خود را رعایت می کردعنوان توضیحات که در کتاب درسی آمده است برای شاگردان توضیح داده و مطالب ناگفته شده نیز توضیح گردد.		(۳) دقیقه
سؤال های شاگردان و پاسخ به آن	به سؤال های شاگردان جواب می دهد وسؤالهای ناگفته احتمالی را مطرح وخود به پاسخ آن می پردازد، پس از آن ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	● سلام و احوال پرسی، ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان و گرفتن حاضری. ● پرسش از قواعد دستوری قبلی ● زمینه سازی برای ورود قواعد درس حاضر	● جواب به سلام و سؤالهای معلم محترم. ● گوش دادن به پرسشهای معلم محترم. ● پاسخ های متفاوت به سؤال های معلم-محترم ارائه می کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم (دستورزبان)	● معلم محترم توضیح کوتاهی در مورد جملۀ خبری میدهد. ● متن زیر عنوان(قواعد دستوری) را به آواز بلند می خواند و مثال های آن را بر تخته می نویسد و جملۀ خبری را مشخص می نماید. ● جمله خبری را تعریف کرده، وبر تخته می نویسد. ● از چند شاگرد به اساس نوبت خواسته شود متن درس را بخوانند. ● از چند شاگرد خواسته شود به نوبت پیش تخته رفته و نمونه های دیگری از جمله خبری بنویسد.	● به توضیحات درس دقیق گوش می کنند. ● به خواندن درس دقیق گوش می کنند و بعضی نکات را در کتابچه می نویسد. ● تعریف جمله خبری را در کتابچه می نویسند. ● چندشاگرد درس را به نوبت می خوانند. ● چند شاگردمثال های دیگر را در کتابچه خود می نویسند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه گی	معلم محترم درس را جمع بندی و و نتیجه گیری می کند وخلاصۀ آن را برای شاگردان ارائه نموده و پیرامون درس به توضیحات لازم می پردازد.		(۳) دقیقه
سؤال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم به سؤال های شاگردان جواب می دهد وسؤالهای ناگفته احتمالی را مطرح وخود به پاسخ آن می پردازد.		(۲) دقیقه

راهنمای درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	● سلام و احوال پرسی، دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان و اخذ حاضری. ● پرسششهای نکات دستوری درس های قبلی از شاگردان به گونه شفاهی. ● – توضیح در بارهٔ اهداف و تفاوت در فعالیت های درس	● ادای سلام می نمایند ● به پرسشها پاسخ های متفاوت ارائه می کنند. ● به توضیحات دقیق گوش می کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم (فعالیت های شاگردان)	● معلم محترم از شاگردان می خواهد تا در گروه ها تقسیم شوند فعالیت (۱) را با دقت خاموشانه بخوانند و با همکاری یکدیگر فعالیت (۱) را انجام بدهند. ● معلم محترم از شاگردان می خواهد تا پاسخ تمرین ها را بگویند. ● معلم محترم بقیه فعالیت ها را به همین ترتیب برای شاگردان توضیح می دهد وبرای آنها وظیفه داده که در صنف انجام دهند. ● معلم محترم در باره دشواری های برخی از فعالیت ها راهنمایی ها و هدایات لازم را ارائه می دهد.	● شاگردان در گروه های خود فعالیت ها را می خوانند و با هم مشورت می کنند و تمرین ها را انجام می دهند. ● از هر گروه یک نفر داوطلبانه در بارهٔ فعالیت ها توضیح می دهد. ● در پاسخ به فعالیت ها با هدایت معلم محترم در گروه بحث و همکاری می کنند. ● شاگردان پس از بحث و گفتگو وبه کار گیری هدایت معلم پاسخ های صحیح را در کتابچه شان می نویسند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه گی	قبل از سپردن کار خانه گی در مورد اجرای آن توضیح مختصر داده شود.		(۳) دقیقه
سؤال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤال های شاگردان جواب می دهد وسوالهای نآگفته احتمالی را مطرح وخود به پاسخ آن می پردازد، سپس ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

مخفی بدخشی

مخفی به مثابه شاعر خیال انگیز و باریک بین در اشعار خویش از تشبیه و استعاره قبل از همه سود بیشتر جُسته است؛ ولی صنعت مخمس و تضمین نیز در سروده های مذکور غلبه نمایان دارد. استاد خلیل الله خلیلی در سفر که به بدخشان داشت در بارۀ مخفی می گوید:

خوشم که خضر رهم شد فروع یزدانی — که بشنوم سخن مخفی بدخشانی
کسی که ملک سخن را کند به فیض آباد — خدای باد نگهبان وی ز ویرانی
کنم ز اول بدخشان به شعر وی دل خوش — که نزد اهل دل این باقی است و آن فانی

مخفی بدخشی در جواب می گوید:

تو ای ادیب سخن سنجی و سخن دانی — در این زمان که غواص بحر عرفانی
مرا استاد سخن پرورانی این دوری — ز طبع ملک سخن را کنی جهان بانی
به سوی اهل سخن لطف تو از آن بیش است — که سوی کلبه عاجز شده به مهمانی
درک گلشن طبع ام خزان شده افسوس — که از سخن قدمت را کنم گل افشانی
به نزد اهل خرد مخفی مکن هرگز — به عقل ناقص خود سخن دانی

مخفی بدخشی در سوم رمضان المبارک سال ۱۳۸۳ هجری قمری مطابق یکشنبه ۲۶ جدی ۱۳۴۲ هجری خورشیدی در روستای قره قوزی ارگوی بدخشان به عمر ۸۵ ساله گی چشم از جهان فروبست و به رحمت ایزدی پیوست.

برای اطلاعات بیشتر رجوع شودبه :

۱- بانوی سخنور و آزاده، سعیده مخفی بدخشی، تالیف: دکتور سید اکرام الدین حصاریان
۲- مخفی بدخشی، تالیف: غلام حبیب نوابی

قواعد دستوری:

جملۀ خبری، جملۀ است که به وسیلۀ آن از واقع شدن کاری یا بودن و پذیرفتن حالتی به صورت مثبت و یا منفی خبر می دهیم.

حبیب آمد، محبوب نیامد.
احمد شاید امتحان راننده گی بدهد، محمد شاید امتحان راننده گی ندهد.
اکرم غایب است، اعظم غایب نیست.
هوا گرم شد، هوا گرم نشد.

راهنمای تدریس درس (استاد قاسم افغان)

شرح مطالب	عناوین مطالب
معرفی استاد قاسم افغان و قواعد دستوری	**موضوع درس**
آشنایی با استاد قاسم افغان و کارنامه های او و خبر ترکیبی	**هدف کلی**
با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم : • توانایی خوانش و برداشت مطالب در وجود شان تقویه گردد. • یعنی با استاد قاسم افغان و کارنامه های هنری و سیاسی او آشنایی حاصل کنند. • واژه های جدید و معانی آنها را فراگرفته درکارهای بعدی خویش به کارگیرند. • با یکی ازچهره های بزرگ وماندگار موسیقی افغانستان • احترام به مقام معنوی بزرگان را بیاموزند. • زندگانی معنوی برخی از بزرگان را سرمشق زندگی روزانه ی خود قرار دهند. • میل و رغبت مطالعه نمودن و نوشتن در وجود شان رشد یابد. • ازبحث قواعد دستوری، خبر ترکیبی را فراگیرند.	**اهداف آموزشی** • دانشی • مهارتی • ذهنیتی
با استفاده از روشهای: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین	**روش های تدریس**
تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و درصورت امکان تصاویر و چارتهایی از استاد قاسم افغان و دربار امان الله خان.	**مواد و لوازم ممکن و ممد درسی**

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان. • اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی های درس گذشته. • متن ورودی درس که با خط کوچک درآغاز درس آمده، از شاگردان پرسیده شود.	• ادای سلام، گوش دادن و پاسخ به حاضری و پرسش های معلم. • پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • معلم گرامی پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس معلم گرامی، ازچندین شاگرد بخواهد که یک پاراگراف ازمتن درس را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب – شاگرد، به صورت ذیل تطبیق شود: • متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • دقت نموده پاسخ می دهند. • چند تن از شاگردان، یک پاراگراف ازمتن درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند. • شاگردان واژه های مشکل را برتخته و درکتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۳) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمناً به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. • سؤال از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی صورت گیرد. • تکرار بعضی از سؤالات ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• ادای سلام و احترام، پاسخ به حاضری و ارائۀ کار خانه گی. • شاگردان به سؤالات معلم گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی دربارۀ« شمارۀ جمله ها » توضیح کوتاهی بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده بر روی تخته نوشته شود. قسمتهای مختلف بخش "قواعد دستوری" مشخص شود. • ازچند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از شمارۀ جمله ها را بر تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	• بادقت به توضیحات درس گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • شاگردان بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • شاگردان به خواندن متن به دقت گوش بدهند. • جمله ها را بر تخته و یا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سؤالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • طرح سؤالاتی دربارۀ خبرترکیبی، زنده گی نامۀ استاد قاسم افغان و کارنامه های او به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• ادای، احترام و ادب می کنند. • پاسخ های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه خواهند داشت.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی فعالیت شمارۀ دوم کتاب درسی شاگردان را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و بر تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	• طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم وچهارم کتاب درسی شاگرد را اجرا نموده و معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک می کند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیا ناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند در آنها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

به استناد نوشته های تاریخ نویسان، این سرزمین، کانون فرهنگ و السنه و ادیان هندی، ایرانی و آسیای مرکـزی اسـت. ظهور و نشو ونمای قد یمترین سروده های آریایی به ظهور اولین مراتب موسیقی آریایی دراین سرزمین حکم می کند. ایـن موسیقی به نام موسیقی باختری یاد شده است که جایگاه نخستین و مداوم آن کوهپایه های هند وکش است.

موسیقی آریایی یا باختری مبدأ موسیقی هندی، ایرانی و آسیای مرکزی است. این موسیقی به شکل ابتـدایی و اولـی آن موسیقی نیایشی یا مذهبی بوده و با سرود های آریایی نشو ونما کرد و با مهاجرین آریایی به هند و ایـران منتقـل گـرد یـده است. این موسیقی در عصر ویدی شکل د یگری داشته و درعصراوستا تحول پذ یرفته و حرکت های تازه را درهند و فارس باعث گرد یده است.

سرود های ویدی از رواج موسیقی درعصر یما اولین پاد شاه آریایی ها و پیشدادیان بلخ گواهی می دهد. درعصر زردشت « گاتها» که با تغییر کلمه به شکل«کات» یا «گات»، پردهٔ موسیقی معنی شده که از تحول موسیقی در این سرزمین شـهاد ت می دهد.

موسیقی نیایشی باختر به شکل مذهبی باقی ماند؛ ولی در فارس درعصر هخامنشی ها و ساسـانی هـا شـکل موسـیقی درباری را به خود گرفت. موسیقی نیایشی یا مذهبی دراین سرزمین با جنبهٔ موسیقی رزمی تا زمان هجوم « سکندرمقد ونی» بد ون تغییر باقی ماند. ورود یونانی ها و استقرار شان به موسیقی این سرزمین شکل دراماتیک داد و اساس موسیقی د سـته جمعی را با رقصی که آن را امروز درغرب کنسرت « بالت» می گویند بنا نهاد، چنانچه بعضی از صحنه هـای آن را هیکـل تراشان عصرهخامنشی حفظ کرده و در موزیم ملی کابل موجود می باشد. با انتشار آیین بودایی و با ظهور امپراتوری کوشانی ها مخصوصاً در طی سه قرن اول بعد از میلاد که دامنهٔ فتوحات کوشانی ها در هند و آسیای مرکزی وسعت یافت، موسـیقی مشخصات سه گانهٔ ذ یل را پیدا کرد:

۱. موسیقی درباری ۲. موسیقی دیری یا صومعه یی ۳. موسیقی دهاتی و مردمی (فولکلوری)

درمیان این ها، موسیقی صومعه یی به خصوص درعصر بودایی عمومیت پیدا کرد، ساز و آواز دسته جمعی مروج وعام شـد. آرامی این نوع موسیقی مرد م را به طرف انزوا کشانیده وحتی امپراتورکنشکا درهراس شد که مبادا همـهٔ مـردم تـارک د نیـا شوند و از فعالیت های زنده گی بازمانند. درنتیجه عکس العمل های مخفی وتشویق شهزاده گان موسیقی درباری ودهاتی یا مرد می شکل مهیج تری را به خود گرفت. د سته های شبیه کنسرت بالت امروزی که درغرب مشهور است، یا موسـیقی بـا رقص تشکیل گردید.

شواهد تاریخی گوناگونی موجود است که مرکزیت و قدامت موسیقی را دراین سرزمین به اثبات مـی رسـاند از جملـه: یـک سیاح معروف چینایی به نام «هیوان تسانگ» درسال۶۳۲ میلادی ضمن سفرش به افغانستان درنوشته های خود تـذکر داده که موسیقی آریایی ازهمین سرزمین به کشور هند رفته است.

هیأت مردم شناسی دنمارکی ثابت کرده است که سابقهٔ موسیقی میان احفاد آریایی اطراف هندوکش تا چهارهزار سال می رسد. همچنان در همین مناطق از یک نوع هارپ (*Harp*) که (نوعی آلهٔ موسیقی است) یاد آوری کرده اند که شباهت زیادی به آلهٔ «چنگ» سومریان دارد و از قدامت آن تاریخ هزار سال می گذ رد.

- « جورج فارمر» یک شرق شناس معروف ازقول یک داستان نویس حکایت می کند: « بار اول توله را شخـصی بـه نـام لیک سونگ از سرزمین باختر به چین برده است».
- آثار باستانی بامیان که قدامت بالاتر از دو هزار ساله دارد تصویر دو زن چنگ نواز را نشان می دهد.
- یک اثر باستانی درننگرهار نوازنده گانی را نشان می دهد که درحال نواختن چنگ، توله، دهل، دایره و یکنوع رباب مـی باشند.
- نوشته های تاریخی آلات موسیقی این سرزمین به نام های « د ند وبهی، وانا و یونا» یاد گرد یده است، که شـاید ایـن آلات موسیقی آن زمان شامل توله، آلهٔ ضربی و آلهٔ تار دار بوده باشد.

راهنمای تدریس درس (انواع نثر دری)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	انواع نثر دری و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با انواع نثر زبان دری و ویژه گیهای آن در طول زمانه ها و شمارۀ جمله ها
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم : ۱- با نمونه های نثرنویسی قدیم و جدید آشنایی یابند. ۲- با شیوه های نگارشی وکاربرد واژه ها آشنایی یابند. ۳- توانایی گوش فرادادن و برداشت مطالب تقویه گردد. ۴- ازبخش قواعد دستوری « شمارۀ جمله ها» را فراگیرند. ۵- واژه های جدید و معانی آنها را فراگیرند. ۶- آنچه ازمفاهیم این درس را که فراگرفته اند، در زندگی روزانه ی خود به کارگیرند.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای : • بحث گروهی • سخنرانی • پرسش و پاسخ • تمرین
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه و کتاب.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی های درس گذشته. موضوع « انواع نثر دری » با طرح سوالاتی، مانند سوالهای زیر، از چند شاگرد پرسیده شود. • وقتی بخواهیم که اندیشهٔ خود را ازطریق نوشتاربه دیگران انتقال دهیم، چه باید کنیم؟ • شعر ونثر ازهمدیگر چه فرق دارند ؟ • متن ورودی درس که با خط کوچک درآغاز درس آمده، از شاگردان پرسیده شود.	• ادای، احترام و ادب می‌کنند. • شاگردان پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند،که نظربه دقت پاسخ های شان، ارزشیابی می شوند، وتشویق شده نمره می گیرند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. حین خواندن نکات زیر باید مراعات شود. • تلفظ واژه ها وجملات بایدشمرده و واضح صورت گیرد. • نشانه های نگارشی درهنگام خواندن متن رعایت شود. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • سپس معلم گرامی، متن کامل درس را به پاراگرافها تقسیم کند وازچند شاگرد، به اساس نوبت، بخواهد که یک یک پاراگراف را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند.	• شاگردان بادقت به خواندن گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب شاگرد، به صورت ذیل تطبیق شود: • شاگردان متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • چندتن از شاگردان، متن کامل درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متنی که زیر عنوان "توضیحات" در کتاب درسی آمده است، خوانده شود و شرح گردد.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان، اخذ حاضری و تکرارخلاصهٔ درس روزگذشته • موضوع دستوری« شمارهٔ جمله ها » با طرح سوالاتی، مانند سوالهای زیر، از چند شاگرد پرسیده شود. • وقتی بخواهیم که تعداد جمله های موجود دریک متن نوشتاری را بدانیم، چگونه به نتیجه دست خواهیم یافت؟ • در درسهای گذشته، چیزهایی را درمورد « جمله» خوانده بودیم. حال بگویید که جمله چیست و چه خصوصیاتی دارد ؟	• ادای، احترام و ادب می کنند. • پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن کامل « شمارهٔ جمله ها» توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند. • سپس ازچند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • شمارهٔ اول فعالیت دوم کتاب شاگردان به روی تخته نوشته شده و ازشاگردان پرسیده شود که تعداد جمله ها را دران مشخص کنند. • سپس شمارهٔ دوم فعالیت کتاب به روی تخته نوشته شود و ازشاگردان خواسته شود برای هرواژه چند جمله ساخته، سپس شمارهٔ جمله هارا درآن تعیین کنند.	• شاگردان بادقت به خواندن درس گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • تعداد جمله ها را درشمارهٔ اول فعالیت دوم مشخص کنند. • با واژه های تعیین شده، چند جمله ساخته، شمارهٔ جمله هارا دران مشخص کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم جملات و پاراگرافها وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس به شاگردان ارائه شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و اخذ حاضری. • برای ارزیابی درس گذشته پرسشها صورت گیرد.	• ادای، احترام می کنند. • شاگردان پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند،که نظربه دقت پاسخ های شان، ارزشیابی می‌شوند، وتشویق شده نمره می گیرند.	(۸) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • طبق برنامۀ فعالیت شماره سه، شاگردان توسط معلم محترم به گروهها تقسیم شوند و درجریان بحث وگفتگو، با ایشان کمک صورت گیرد. • طبق برنامۀ فعالیت شماره چهار، با شاگردان کمک صورت گیرد،که پنج نوع نثررا درگروههای مختلف، خلاصه سازند. • از شاگردان خواسته شود یک نمونه از نثر ساده دردوسطر بنویسند و معلم گرامی، درطرز نگارش و رعایت نشانه های نگارشی ایشان را یاری می رساند.	• طبق هدایت معلم عمل می کنند. • شاگردان طبق برنامۀ فعالیت شماره سه وچهارکتاب شاگرد، به گروهها تقسیم شده وفعالیتها را اجرا می کنند معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته و به ایشان کمک می‌کند.	(۳۲) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیا ناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

معنی لغوی نثر:"پراگنده، سخن پاشیده و غیرمنظوم" است. در اصطلاح ادب نثر به نوشتار یا گفتاری اطلاق می شود که در قیاس با شعر از نظم و ترتیبی که لازمۀ کلام منظوم است؛ یعنی از وزن و قافیه خالی باشد و با بحور عروضی مطابقت نکند.

نثر، چون از قیود وزن و قافیه و بحور عروضی، همچنین در اغلب موارد از تخیلات شاعرانه خالی است، وسعت میدان آن برای بیان هرگونه فکری مناسبتر از کلام منظوم است و شاید به همین دلیل باشد که انواع دانشهای بشری و اندیشه های فلسفی، دینی، سیاسی، تربیتی و اجتماعی در قالب نثر اظهار شده و به رشته تحریر در آمده است.

انواع نثر در زبان دری

نثر مرسل یا ساده

نثری را گویند که سجع نداشته باشد و کلمات آن آزاد و خالی ازقید خاص باشند. نوشته‌های معمولی و از جمله کتبی؛ چون: سفرنامه ناصرخسرو، کیمیای سعادت، تاریخ بیهقی، اسرارالتوحید و تذکرۀ الاولیاء همه نثر مرسل اند.

نثر مصنوع

که خود به دو نوع تقسیم می شود:

نثر مسجع یا موزون

نثر مسجع نثری است که جمله‌ها و عبارات قرینه در آن دارای‌سجع باشند. سجع در نثر به منزله قافیه در شعر است .

سجع نیز خود به‌سه نوع تقسیم می‌شود، سجع متوازن، سجع مطرف و سجع متوازی .

در این نوع از نثر، نویسنده کلمات هموزنی را به نام سجع- نظیر قوافی اشعار- به کار می برد و جملات نوشته خویش را با قرینه سازی آهنگدار می کند.

نمونه های زیبای نثر مسجع را در آثار خواجه عبدالله انصاری و کتابهایی نظیر، تفسیر کشف الاسرار ترجمه ابوالفضل میبدی، اسرار التوحید فی مقامات ابوسعید ابوالخیر، تألیف محمد بن منور کلیله و دمنه بهرامشاهی، ترجمه و تحریر: ابوالمعالی نصرالله بن محمد عبدالحمیدمنشی، تذکره الاولیا فرید الدین عطار، گلستان شیخ مصلح الدین سعدی و غیره، می توان یافت .

نثر وسطی

نثر منشیان و دبیران عهد غزنوی است که در پایان دوره نثر مرسل و آغاز نثر فنی به فاصله‌یی نیم قرن ظاهر می شود. این نوع نثر هم سادگی و استواری نثر مرسل را دارد و هم نشانه هایی از آمیختگی نظم و نثر و ورود لغات عربی و آیات و احادیث نثر فنی را به همراه دارد. تاریخ بیهقی، سیاست نامۀ نظام الملک، قابوس نامۀ عنصرالمعالی از این جمله اند.

نثر متکلف یا فنی

این نثر ترکیبی از دو نوع نثر مرسل و مسجّع است که در آن لغات و ترکیبات و مثلها و روایات و آیات و اصطلاحات و تعبیرات زیادی نیزبه کار رفته است.

در نثر مصنوع، انواع صنایع لفظی و معنوی؛ چون: اطناب، سجع، جناس، تضاد و تقابل، تلمیح، استعاره و غیره به کار می‌رود .

کتابهایی؛ نظیر: مقامات حمیدی تألیف قاضی حمیدالدین بلخی، مرزبان نامه ترجمه و تحریر سعدالدین وراوینی (اوائل قرن هفتم)،التوسل الی الترسل تألیف بهاءالدین محمد بغدادی (اواخر قرن ششم)، تاریخ وصاف نوشته شرف الدین عبدالله شیرازی ملقب به وصاف الخصره، دره نادره تألیف میرزا مهدی خان استرآبادی نمونه هایی اعلی از نثر متکلف یا فنی است .

نثر جدید

نثرجدید کمابیش دنبالۀ همان نثرمرسل یا ساده است که با روشهای نو و اصول ومبانی جدید درعصرما به کارگرفته شده است. این نثرکه در افغانستان با نمونه های نثر روزنامه نگاری محمودطرزی درجریدۀ سراج الاخبار آغاز شده است، با تغییرات وتحولات چندی تا امروز ادامه دارد.

درین نوع نثر صنایع ادبی، کلمات دشوارعربی، آیات، احادیث، روایات و امثال و حکم به کارگرفته نمی شود و نویسنده آنچه را که می خواهد بگوید، با زبان وبیان ساده به رشتۀ تحریرمی آورد.

نثر شکسته یا نگارش به شیوه زبان محاوره

نثر شکسته آن است که نوشتار به زبان محاوره و گفتگوی معمولی مردم کوچه و بازار نگاشته می شود و همچنان که کلمات در زبان محاوره عامه مردم مخفف می گردد و برخی از واژه ها در قیاس با صورت مکتوب آنها شکسته می شود در نگارش این نوع نثر که در دوره معاصر بیشتر در داستان نویسی یا نوشتن موضوعات طنزآمیز به کار می رود.

راهنمای تدریس درس (ادبیات دری قرن هفتم و هشتم)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ادبیات دری قرن هفتم وهشتم و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با سیر ادبیات دری و ترتیب اجزای جمله
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• آشنایی با نمونه های از شاعران نویسنده گان و اثار آنان. • آشنایی با اوضاع فرهنگی و اجتماعی قرن هفتم و هشتم • تقویت توانایی مهارت درست خواندن و نوشتن شعر و نثر کهن. • ایجاد علاقه نسبت به مطالعهٔ آثارکهن ادبیات دری. • توانایی تشخیص ترتیب اجزای متن.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای زیر : - خواندن و نوشتن - تمرین گروهی و انفرادی - پاسخ و پرسش - روش توضیحی
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب، قلم، تخته، تباشیر، نقشه، چارت، فیلم، سلایدو........

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت شاگردان	فعالیت معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• به سلام و سوال های معلم محترم جواب میدهند و سپس کارخانه گی شان را نشان می دهند. • به پرسشها پاسخ های متفاوت ارائه می کنند.	• سلام و احوال پرسی، دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان، اخذ حاضری. • اطمینان از درس قبلی با طرح پرسشها • زمینه سازی ایجاد انگیزه با طرح سؤالی برای ورود به درس جدید.	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• پیرامون درس گفتگو می کنند. • درس را خاموشانه می خوانند. • یک شاگرد درس را بلند می خواند. • به خواندن درس دقیق گوش می کنند. • شاگردان به توضیحات معلم گوش می کنند و در کتابچه های شان می نویسند. • به توضیحات دقیق گوش می کنند.	• درس با نام خدای بزرگ آغاز می گردد. • معلم محترم از یک شاگرد می خواهد تاپیرامون ادبیات دری در قرن های هفتم و هشتم معلومات مختصر بدهد. • از شاگردان می خواهند درس را خاموشانه بخوانند. • در مورد ادبیات دری در قرنهای هفتم و هشتم توضیحات لازم ارئه می نماید. • درس را به آواز بلند و مناسب بخواندو واژه های مشکل توضیح گردد. • معانی واژه ها ومفاهیم مشکل تشریح و توضیح گردد.	**قسمت اول** (متن درس)
(۳) دقیقه	معلم محترم درس را برای شاگردان خلاصه کرده و پیرامون موضوع توضیحات مناسب ارائه می کند.		**کار خانه گی**
(۲) دقیقه	معلم محترم به سؤالهای شاگردان جواب میدهد و سؤالهای احتمالی ناگفته را خود مطرح و به پاسخ آنها می پردازد؛ سپس ختم درس و خدا حافظی.		**سوال های شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی، دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان و اخذ حاضری. • اطمینان از درس قبلی با طرح پرسشها ارزیابی صورت گیرد.	• بعد از ادای سلام به حاضری پاسخ میگویند. • شاگردان به سؤالها گوش داده و پاسخ می دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم (دستورزبان)	درس با نام خدا آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد: • معلم محترم از شاگردان می خواهد تابه گروه ها تقسیم شوند. • معلم محترم از شاگردان می خواهد تا پیرامون جایگاه و ترتیب اجزای جمله گفتگو کنند. • معلم محترم متن زیر عنوان قواعد دستوری را در صنف طرح می کند و چند جملهٔ کتاب را روی تخته می نویسد. • در باره نهاد و گزاره برای شاگردان توضیحات می دهد و در جمله های نوشته شده نشان می دهد. • معلم محترم از شاگردان می خواهد تا اجزای جمله را در کتابچه های شان بنویسند. • از شاگردان می خواهد تا جمله های نمونه بنویسند و در آن نهاد و گزاره را مشخص کنند.	• شاگردان به گروه های تقسیم می شوند. • پیرامون اجزای جمله و ترتیب آن بحث و گفتگو می کنند. • شاگردان به توضیحات معلم گوش می دهند و اجزای جمله را در کتابچه های شان می نویسند. • جمله های می نویسند و نهاد و گزاره رادر آن مشخص می کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصه درس را بیان و توضیحات لازم در باره قواعد دستوری ارائه می کند.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالهای شاگردان جواب میدهد و سؤالهای احتمالی ناگفته را خود مطرح و به پاسخ آنها می پردازد، سپس ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

راهنمای درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان و اخذ حاضری • اطمینان از درس قبلی با طرح پرسش ها صورت گیرد.	• بعد از ادای سلام به حاضری پاسخ میگویند. • دقت نموده پاسخ میگویند.	(۸) دقیقه
قسمت سوم (فعالیتها)	• معلم محترم از شاگردان می خواهد تا به گروه ها تقسیم شوند. • برای شاگردان درباره ادبیات عرفانی توضیحات می دهد. • از شاگردان می خواهد فرق صفت وقید با ذکر مثال بنویسند. • معلم محترم از شاگردان می خواهد تا از متصوفان غزل سرا در قرن های هفتم و هشتم از عده ای نام ببرند.	• پیرامون درس گفتگو می کنند • به توضیحات معلم گوش می کنند. • فرق بین قید و صفت را می نویسند. • از متصوفان غزل سرای قرن های هفتم و هشتم نام می برند	(۳۲) دقیقه
کارخانگی	معلم محترم درس را جمع بندی و نتیجه گیری نموده و به شاگردان کارخانه گی می دهد تا اشعار موجود در کتاب را به نثر ساده تبدیل کنند.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالهای شاگردان جواب میدهد و سؤالهای احتمالی ناگفته را خود مطرح و به پاسخ آنها می پردازد؛ سپس ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

در قرن‌های هفتم وهشتم ادبیات دری نسبت به قرن های گذشته اندکی تنزل یافت و علت آن قدرت پادشاهان آن دوره بود و ممالک تجزیه می شد و مردم ناتوان و وزرای مقتدر که در قرون پیش می زیستند و مردم را در علم و ادب تشویق می‌کردند به وجود نیامدند. با وجود آن در این دو قرن سبک عراقی رواج یافته بود و اکثر شاعران به تصوف و عرفان روی آورده بودند و شاعران مدیحه گوی پادشاهان و امرا کمتر می شد و شاعران چون ممدوحی نمی یافت که حق او را ادا کند و در بدل شعر صله دهد، جز تصوف راهی نداشتند. بیشتر شاعران در این قرون غزل عارفانه سروده اند در نتیجه نهضت خاص در منطقه زبان و ادبیات دری دیده می شود و می توان گفت که در این دوره سبک (سمبولیسم) بر دیگر سبک ها غلبه دارد. از شاعران این دوره می توان مولانا جلال الدین محمد بلخی، شیخ سعدی، امیر خسرو دهلوی، و حسن دهلوی نام برد.

در قرن هشتم شعر نسبت به دوره های گذشته تنزل یافت؛ و لی شعر دری در هندوستان رواج یافت و از میان پادشاهان آن در بار محمد شاه خلجی شعر دری می گفته و شعر را بسیار می نواخته است.

در همین آوان شعر دری در ممالک عثمانی رواج کامل یافت و از آن تا آواخر قرن سیزدهم هجری بسیار متداول بود. از شاعران این دوره: ابن یمین، سید نورالدین نعمت الله، خواجوی کرمانی، عبید زاکانی، سلمان ساوجی و حافظ شیرازی را می‌توان نام برد اکنون چند بیت به حیث نمونه می آوریم.

صبح خیز و سلامت طلبی چون حافظ   هرچه کردم همه از دولت قرآن کردم
عشقت رسد به فریاد درخود به سان حافظ   قرآن زبر بخوانی با چهارده روایت

حافظ

به هر که دل نهادم، دلم بسوخت به درد   به هر که در نگریستم، زچشم من بر بود
نگار مهوش من، نور دیده، سلطان بخت   که در زمانه به شکل و شمایل تو نبود

جهان خاتون

منابع زنده گینامه شاعران ایرانی از رودکی تا امروز از پروین شکیبا
تاریخ ادبیات در ایران، دکتور ذبیح الله صفا

قواعد دستوری

جمله از نظر جای اجزای آن قرار ذیل است:

۱- جملهٔ مستقیم: اگر جمله فعلی باشد ترتیب قرار گرفتن اجزای آن بدین طریق است:

۱- فاعل ۲ – مفعول بی واسطه ۳- مفعول به واسطه ۴- قید ۵ – فعل

واگر جمله اسمی باشد ترتیب قرار گرفتن اجزای آن بدین وضع است.

۱- مسند الیه ۲- مسند ۳- رابطه

برای اطلاعات بیشتر به کتابهای دستور زبان دری رجوع شود:

۱- دستور زبان فارسی تالیف: دکتور حسن گیوی و دکتور حسن انوری
۲- دستور زبان فارسی تالیف: دکتور محمد جواد شریعت
۳- دستور نامه در صرف و نحو فارسی تالیف دکتور محمد جواد مشکور
۴- دستور زبان فارسی(پنج استاد) تالیف بدیع الزمان فروز انفر و دیگران

راهنمای تدریس درس (اضرار دخانیات)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	اضرار دخانیات و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با اضرار و خطرات جانی و مالی دخانیات و جملهٔ مکمل
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم: • روشهای مطالعهٔ خاموشانه را فراگیرند. • با اضرار و خطرات جانی و مالی دخانیات آشنایی حاصل کنند. • واژه های جدید و معانی آنها را فراگرفته درکارهای بعدی خویش به کارگیرند. • با آشنایی اضرار و خطرهای دخانیات، ازآن دوری بجویند. • اضرار و خطرات جانی و مالی دخانیات را به دیگران گوشزد کنند. • میل و رغبت مطالعه نمودن و نوشتن در وجود شان رشد یابد. • ازبحث قواعد دستوری، جملهٔ مکمِل را فراگیرند. • توانایی گوش فرادادن و برداشت مطالب نزد شان تقویه گردد.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و درصورت امکان تصاویر و چارتهایی از انسانهای مصاب به سرطان قسمتهای مختلف بدن از اثر استعمال دخانیات.

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت شاگردان	فعالیت معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• بعد از اداری سلام و احترام به حاضری پاسخ میدهند. • گوش دادن وپاسخ به پرسش های معلم. • شاگردان پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند.	• سلام و احوال پرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان، اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی های درس گذشته. • پرسش های متن ورودی درس که با خط کوچک درآغاز درس آمده از شاگردان پرسیده شود.	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب شاگرد، به صورت ذیل تطبیق شود: • متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • چندتن از شاگردان، یک پاراگراف ازمتن درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند. • شاگردان واژه های مشکل را برتخته و درکتابچه بنویسند. • دقت نموده پاسخ میگویند.	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • معلم گرامی پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس معلم گرامی، ازچندین شاگرد بخواهد که یک پاراگراف ازمتن درس را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	**قسمت اول (متن درس)**
(۳) دقیقه	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		**خلاصه و توضیحات**
(۲) دقیقه	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات پایانی شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس ازان اعلام پایان درس و خداحافظی.		**سوالهای شاگردان و پاسخ به آن**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی ودقت دروضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری. • سؤال از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی صورت گیرد. • تکرار بعضی از سوالات ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• ادای احترام و ادب می کنند. • به سؤالات معلم گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی دربارهٔ« جملهٔ مکمِل » توضیح کوتاهی بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده بر روی تخته نوشته شود. قسمتهای مختلف درس جملهٔ مکمِل توسط معلم گرامی مشخص شود. • سپس ازچندین شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از جملهٔ مکمِل را بر تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	• بادقت به توضیحات معلم گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • به خواندن متن به دقت گوش بدهند. • شاگردان مکلف اند با انتخاب معلم خویش، جمله ها را بر روی تخته و یا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجهٔ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • طرح سؤالاتی دربارهٔ جملهٔ مکمِل، ضررهای جانی و مالی دخانیات وراههای جلوگیری از آن به گونهٔ شفاهی صورت گیرد.	• سلام می دهند. • شاگردان پاسخ های متفاوتی به گونهٔ شفاهی ارائه خواهند داشت.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی فعالیت شمارهٔ دوم کتاب درسی شاگردان را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و بر روی تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	• شاگردان، طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم وچهارم کتاب درسی شاگرد را اجرا نموده و معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک می کند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی مفهوم شعر بخش آن به شاگردان توضیح داده شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیا ناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند درانها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

فواید ترک سگرت

- افرادی که روزانه دو قطی سگرت می کشند اگر سگرت را ترک کنند به طور متوسط میزان مرگ شان از بیماری قلبی عروقی و سرطان شُش، ۴ سال به تعویق می افتد.
- یک سال پس از ترک، خطر بیماری کرونر قلب ۵۰ درصد کاهش می یابد.
- ترک سگرت سریعاً سطح کاربن مونو اکساید را درخون کاهش می دهد.
- تولید خلط، سرفه و تنگی نفس با ترک سگرت سریعاً کاهش می یابد.
- تحریک گلو از بین می رود.
- حس بوئیدن و چشیدن (ذایقه) فرد افزایش می یابد.
- حس اعتماد به نفس را بالا می برد.
- چین و چروک روی و پوست را کاهش می دهد.
- وضع تنفس بهتر می شود.
- با ترک سگرت احتمال حملهٔ قلبی یا سکتهٔ مغزی، ابتلا به سرطان، بیماری تنفسی، بیماریهای دهان ودندان کاهش می یابد.

اگر نگران افزایش وزن خود پس از ترک سگرت هستید لازم است به نکات زیر توجه کنید:

- حد متوسط افزایش وزن بیشتر از۴-۲ کیلو گرام نخواهد بود.
- با انجام ورزشها وتمرینات بدنی این افزایش وزن قابل کنترول است.
- مضرات کشیدن سگرت با افزایش مختصر وزن قابل مقایسه نیست.
- لطمهٔ ظاهری کشیدن سگرت (بوی بد دهن، بوی بد لباس، رنگ تیرهٔ پوست و مخاط رنگ زرد دندان) با اثر ظاهری افزایش مختصر وزن قابل مقایسه نیست.

استعمال دخانیات چه حکم عقلی دارد؟

اگر عقل و علم برای استعمال دخانیات ضررهای مهمی کشف کرده اند چون ضرر تا ضرر هم فرق می کند، بعضی ضررها جزئی است که در سیستم قانون گذاری اسلام برای این که زیاد محدودیت ایجاد نکرده باشد، در موارد جزئی فوراً تحریم نمی کند. مثلاً می گوید مکروه است؛ اما بعضی ضررهای کلی است؛ مثلاً اگر کشف شود و علم ثابت کند که استعمال دخانیات واقعاً ضرر و زیان دارد، اساساً عمر آدم را کم می کند، یک ضایعه ایجاد می کند و می دانیم که ضایعه ایجاد کردن را دیگر اسلام اجازه نمی‌دهد؛ مثلاً در شُش واقعاً ضایعه ایجاد می کند تا چه رسد به این که ثابت شود که منشا سرطان هم هست. اگر این مفسده در این جا کشف شود، مجتهد به حکم آشنایی یی که با سیستم قانون گذاری اسلام دارد و می داند هرجا که یک ضرر مهم، یک ضرر قابل توجه برای جسم وجود داشته باشد اسلام آن را اجازه نمی دهد به حکم عقل فتوا می دهد «حرام است».

پس حکم عقل درین گونه موارد همان حکم شرع است.

راهنمای تدریس درس (مبارزه با سختی‌ها)

شرح مطالب	عناوین مطالب
مبارزه با سختی ها و قواعد دستوری	**موضوع درس**
آشنایی با مبارزه با سختی ها و جمله	**هدف کلی**
• آشنایی بیشتر با فراز و فرود های مبارزه با سختی ها. • آشنایی بیشتر با جمله و آنواع آن. • تقویت میل و علاقه در ثبات و پایدار با سختی ها. • تقویت میل و علاقه به مطالعه آثار و شرح حال مبارزان اسلامی و ملی. • فراگیری معنی واژه های جهد و کاربرد درست آنها در جمله.	**اهداف آموزشی** • دانشی • مهارتی • ذهنیتی
با استفاده از روش های پرسش، پاسخ، بحث گروهی، ایفای نقش، خواندن و نوشتن، توضیح و تحلیل تمرین.	**روش های تدریس**
کتاب، کاغذ، قلم، تخته پاک، تباشیر، در صورت امکان نمایش فیلم های آموزشی.	**مواد و لوازم ممکن و ممد درسی**

راهنمای درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و اخذ حاضری. • ملاحظه کارخانه گی و اطمینان از یادگیری درس قبلی. • زمینه سازی و ایجاد انگیزه با طرح سؤالها. • - توضیح مختصر دربارهٔ بخش ورودی درس.	• سلام می دهند. • به سلام معلم و سوال ها جواب می‌دهند. • کارخانه گی شان را نشان میدهند. • به توضیحات معلم گوش فرا می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	• معلم محترم از شاگردان می خواهد پیرامون موضوع درس گفتگو کنند. • از شاگردان بخواهید تا درس را خاموشانه بخوانند. • ازیک شاگرد می خواهد درس را با صدای بلند بخواند. • در بارهٔ مبارزه با سختی ها تو ضیح می دهد. • درس را به آواز بلند و مناسب می خواند و مفاهیم مشکل را توضیح می دهد. • معانی واژه ها و مفاهیم مشکل را تشریح و توضیح نماید.	• در بارهٔ موضوع درس در گروه ها گفتگو می کنند. • درس را خاموشانه می خوانند. • درس را با صدایی بلند می خوانند. • به توضیحات معلم گوش می دهند. • به خواندن درس دقیق گوش می کنند. • به توضیحات معلم گوش داده و در کتابچه های خود یادداشت می کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصه درس را برای شاگردان بازگو می کند ودر بارهٔ موضوع، توضیحات لازم می دهد.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالهای شاگردان جواب می دهد و سؤالهای احتمالی ناگفته را مطرح و خود به آن جواب می دهد، پس از آن ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

راهنمای درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و اخذ حاضری. • اطمینان از یادگیری قبلی.	• شاگردان به احترام به سوالهای معلم جواب می دهند. • از یادگیری قبلی اطمینان می دهند.	(۸) دقیقه
قسمت دوم (دستورزبان)	• از شاگردان می خواهد به گروه ها تقسیم شوندو در بارهٔ جمله باهم گفتگو نمایند. بعد از هر گروه یک نفر نتیجه گفتگو و نظریات گروه خود را به دیگران اعلام کند. • متن زیر عنوان قواعد دستوری را در صنف مطرح کند و از یک یا دو شاگرد خواسته شود تا درس را به آواز بلند بخواند. • انواع جمله را نام برده بر تخته بنویسد، توضیح و تشریح کند. • نکات دستوری آن را مشخص کند. • از شاگردان خواسته شود جمله ها را در کتابچه های خود بنویسند.	• به گروه ها تقسیم شده و فعالیت را اجرا می کنند. • به خواندن درس دقیق گوش می کنند. • به توضیح و تشریح درس دقیق گوش داده و در کتابچه می نویسند. • در کتابچه های خود جمله ها را می نویسند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصهٔ درس قواعد دستوری را بیان می کند و برای شاگردان توضیحات لازم می دهد.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤال های شاگردان جواب می دهد وسؤال های احتمالی ناگفته را مطرح و به پاسخ آنها می پردازد، پس از آن ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و اخذ حاضری. • اطمینان از یادگیری درس گذشته با طرح چند سؤال	• شاگردان به سلام معلم و سوال ها جواب می دهند. • دقت نموده پاسخ میگویند.	(۸) دقیقه
قسمت سوم درس فعالیتها	• از شاگردان خواسته شود در بارهٔ مبارزه با سختی ها گفتگو و در باره جمله توضیح دهند. • معلم محترم پیرامون رمز پیروزی افراد، اقوام و ملل توضیحات می دهد و از شاگردان می خواهدکلمه های مبارزه، شکوه، فرازو فرود، شکیباو فتوت را معنی و در جمله های مناسب استعمال نمایند. • از شاگردان می خواهدتا با رعایت قواعد نشانه گذاری پیرامون مبارزه با سختی ها درشش سطر مقاله بنویسند.	• پیرامون مبارزه با سختی ها گفتگو می نمایند. • جمله را توضیح می دهند. • به تو ضیحات معلم گوش فرا می دهند. • شاگردام کلمات داده شده را معنی و در جمله های مناسب به کار می برند. • در نوشتن مقالهٔ شان قواعد نشانه گذاری را رعایت می کنند.	(۳۲) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم درس را جمع بندی و نتیجه گیری می کند، سپس برای شاگردان کارخانه گی را توضیح داده به آنها وظیفه برای اجرا می سپارد.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤال های شاگردان جواب می دهد وسؤال های احتمالی ناگفته را خود مطرح و به پاسخ آنها می پردازد.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

انسان باید در مقابل سختی ها فراز و فرود های روز گار ایستاده گی کند و از صبر و استقامت کارگیرد و بدین ترتیب مسوولیت خود را در مقابل خدا و خلق او ادا نماید. صبر، یعنی **"بردباری"** و (شکیبایی) در اوضاع و احوال و شرایط زنده گی در صحرا یکی از فضیلت های برجستهٔ دوران جاهلیت بود. صبر بخشی از شجاعت بود و یا به سخن نیکوتر یکی از عناصر سازندهٔ آن محسوب می شد. انسان در شرایط سخت و خشن زنده گی برای حفظ هستی و حقوق بر حق همنوع خود صبر و شکیبایی فوق العاده داشتند.

از نظر معنی صبر درست در مقابل جزع و اراده و آن صفت کسانی است که در برابر آنچه برای شان رخ می دهد. برد باری ندارد و فوراً دستخوش هیجان زده گی و اضطراب می گردند و این خود دلالت می کند براین که معنای صبر داشتن توانایی و قدرت روحی کافی در مواجهه بردبارانه با بلا و مصیبت ها ست و نشان دادن صبر و استقامت در همهٔ مصایب برای نیل به هدف و مقصودخویش، از اینجا به آسانی می توان دریافت و مراد از صبر هم این نیست که ما در مقابل حوادث دست های خود را بسته خاموش بنشینیم مراد از صبر، ثبات و استقامت و مقابله می باشد. صبر یعنی در انواع تکالیف و مصیبت ها استقامت کردن و از معاصی و گناهان خود داری کردن. در دنیا کسانی موفق هستند که در فراز و فرود های روز مقابله می کنند و از معاصی اجتناب می ورزند.

برای معلومات بیشتر رجوع کنید به:

۱- مفاهیم اخلاقی- دینی در قرآن مجید، تالیف توشیحصکو ایزوتسو، ترجمه دوکتور فریدون بدره ای.
۲- اخلاق در قرآن، تالیف سید کاظم ارفع
۳- اخلاق و تربیت اسلامی، تالیف: محمد تقی رهبر و محمد حسن رحیمیان

قواعد دستوری

جملهٔ مجموعی از کلمه هاست که اندیشه ها، خواست ها و عواطف ما را نشان می‌دهد ما به وسیله جمله هاست که سخن می‌گوییم. آنچه در قالب جمله بیان می‌کنیم مثلاً وقتی می‌خواهیم میان عمل (نوشتن) و کسی که اسمش (محمد) است ارتباطی برقرار کنیم، یعنی عمل نوشتن را به او نسبت می دهیم، می گویم که (شکستن) را به شیشه نسبت می‌دهیم، و می‌گوییم: شیشه شکست.

برای معلومات مزید رجوع کنید به:

دستور زبان فارسی تالیفک دکتور حسن احمدی گیوی و دکتور حسن انوری

دستور سخن، تالیف احمد یاسین فرخاری.

راهنمای تدریس درس (مجسمه های بامیان)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	مجسمه های بامیان و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با مجسمه های بامیان و تاریخچهٔ آنان و انواع جملهٔ اخباری
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	۱- آشنایی با ولایت بامیان، مجسمه های بودا در آن ولایت و ارزش تاریخی ایـن مجـسمه ها. ۲- آشنایی با جمله های اخباری(مثبت و منفی). ۳- آبدات کشور را بشناسند. ۴- توانایی تشخیص جمله های اخباری و نوشتن آن. ۵- تقویت مهارت های چهارگانه در زمینه آثار تاریخی. ۶- تقویت علاقه و میل به شناخت بهتر و بیشتر آثار باستانی و هنری در افغانستان و حفظ و نگهداری از این آثار.
روش های تدریس	با استفاده از روش های پرسش و پاسخ، بحث گروهی، خواندن و نوشتن توضیح و تحلیل، تمرین.
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب، کاغذ، قلم، تخته پاک، تباشیر، در صورت امکان نمایش فیلم و سلاید و...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احـوال پرسـی، دقـت در وضـع روحـی و جسمی شاگردان و اخذ حاضری. • ملاحظه کارخانه گی و اطمینان از یادگیری درس مبارزه با سختی ها. • زمینه سازی و ایجاد انگیزه بـرای ورود بـه درس جدید با طرح پرسش ها و نـشان دادن تـصاویر و سلاید	• به سلام معلم و سوال ها جواب می دهند. • کارخانه گی شان را نشان میدهند. • به توضیحات معلم گوش فـرا مـی دهنـد. و دربـاره تـصاویر و اسـلاید گفتگو می کند	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	• از شاگردان می خواهد درس را خاموشانه بخواننـد و پیرامون این موضوع گفتگو نمایند. • از شاگردان می خواهـد درس را بـا صـدای بلنـد بخوانند. • دربارۀ درس با استفاده از تصاویر توضیح دهد. • واژه هــای مــشکل درس را مطــرح کــرده و از شاگردان می خواهد آنها را روی تخته و در کتابچه هایشان بنویسندو در جملات مناسب به کار برند. • درس را یک بار دیگر برای رفع اشتباهات به آواز بلنـد مـی خوانـد، مفـاهیم وواژه هـای مـشکل را توضیح می دهد. • از یک شاگرد خواسته شود در مورد مجسمه های بامیان شفاهی صحبت کند.	• درس را خاموشــانه مــی خواننــد و پیرامــون موضــوعات مربــوط زیــر نظارت معلم گفتگو می کند.. • درس را با صدای بلند می خوانند. • به تـصاویر نگـاه مـی کننـد و بـه توضیحات معلم گوش فرامی دهند. • واژه هــای مــشکل را بــر تختــه و کتابچـه هایـشان مـی نویـسندو در جملات مفید و مناسب به کـار مـی برند. • به خواندن درس دقیق گوش مـی کنند. • یک شاگردبه گونه شفاهی صحبت می کند..	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصه درس را برای شاگردان بازگو می کند و توضیحات لازم پیرا مون درس مـی دهد.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالهای شاگردان جواب می دهد و سؤالهای احتمالی ناگفته را مطرح و خـود بـه آن جواب می دهد، ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و گرفتن حاضری. • اطمینان از یادگیری درس جمله. • زمینه سازی و ایجاد انگیزه با نوشتن چند جمله اخباری. • – پرسشهای مفاهیم وواژه های درس گذشته به گونه شفاهی صورت گیرد.	• به سلام معلم و سوال ها جواب می دهند. • به گونه شفاهی پاسخ می گویند. • با ارائه جملهٔ اخباری پاسخ های متفاوت ارائه می کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم (دستور زبان)	• معلم محترم در بارهٔ اقسام جمله برای شاگردان توضیح می دهد. • انواع جمله اخباری با مثال ها ارائه گردد. • از شاگردان خواسته شود یک جمله پیرامون انواع جمله در کتابچه های شان بنویسند. • معلم از شاگرد می خواهد بعضی از اقسام جمله را نام بگیرند. • از شاگردان می خواهد یک یک مثال درباره اقسام جمله اخباری اعم از خبری، پرسشی، امری و عاطفی بنویسند. • از شاگردان می خواهد جمله اخباری و انواع آن را بر مقوا نو شته و بر دیوار نصب نمایند.	• به توضیحات معلم گوش فرا می دهند. • انواع جملهٔ اخباری را فرا می گیرند. • یک یک جمله را در کتابچه های شان می نویسند. • بعضی از اقسام جمله را نام می برند. • جمله های خبری، پرسشی، امری و عاطفی را با مثال واضح می سازند. • انواع جمله اخباری را بر مقوا نوشته و بر دیوار نصب می نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصه درس را بر تخته می نویسد و توضیحات لازم را برای شاگردان می دهد.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالهای شاگردان جواب می دهد و سؤالهای احتمالی ناگفته را مطرح و خود به آن جواب می دهد، ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و اخذحاضری. • اطمینان از یادگیری درس جمله. • پرسشها از مفاهیم واژه های درس گذشته به گونه شفاهی.	• شاگردان به سوال معلم و سوال ها جواب می دهند. • از یاد گیری درس قبلی اطمینان می دهند. • به سخنان معلم گوش فرا می دهند. • به پرسشها پاسخ های متفاوت ارائه می کنند	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم (فعالیتها)	درس با نام خدا آغاز یافته و مراحل زیر را تطبیق گردد. • معلم محترم قسمت اول فعالیت (۲) را برای شاگردان مطرح می کند. • در باره فعالیت (۳) تو ضیح می دهد. • پیرامون رمزی پیروزی افراد، اقوام و ملل توضیحات می دهد. • پیرامون فراز و فرود های روز گار معلومات می دهد. • پنج کلمه را برای یادگیری در جمله سازی به شاگردان می دهد. • از شاگردان می خواهد پیرامون، مبارزه با سختی ها، در ده سطر مقاله بنویسند.	• شاگردان آن قسمت اول را در کتابچه های شان می نویسند. • به توضیحات معلم گوش فرا می دهند. • به توضیحات معلم پیرامون موضوع گوش کرده و در کتابچه های شان می نویسند. • از معلومات معلم استفاده می کنند. • از کلمه های داده شده را در جمله های مناسب به کار می برند. • پیرامون موضوع ده سطر یک مقاله می نویسند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	معلم محترم تو ضیحات پیرامون موضوع کار خانه گی برای شاگردان می دهد.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم به سؤالهای شاگردان جواب می دهد و سؤالهای احتمالی ناگفته را مطرح و خود به آن جواب می دهد. درس را جمع بندی و نتیجه گیری می کند، ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

●اولین مجسمه بودا به نام هنر گریک – بودیک بود (یک نمونـه آن توسـط ژراد (Gerad) در سـال ۱۸۳۴ میلادی از اطراف کابل به دست آمده است.

بعداً در تمام ساحۀ گندهارا یکتعداد زیادی اشکال بودا خواه به صورت مجسمه و کندن کاری یا به صورت رسم به دست آمده است.) چنانچه روشن است قبل از به وجود آمدن هنر گریک – بودیک شکل بودا در هنـد بـه صورت انسان هیچگاه ساخته نشده است.

اولین شکل بودا چه توسط ترسیم و یا تجسم شاید در باختر و گندهارا ساخته شده باشد. به ایـن شـیوه یکـی از باختریان که ید طولا در رسامی ارباب النوع داشت؛ ولی پیرو دین بودا نبود یا به اثر درخواست پیروان بودایی و یا به اثر تقاضای زمان مجسمه و یا رسمی را از بودا طرح کرده، بعداً تعمیم داده اند. چون در اکثریـت مجـسمه ها تا ثیرات یونانی به ملاحظه می‌رسید، شاید مجسمه های بودا توسط همان هنر مندان یونانی که باختری‌الاصل است به و جود آمده باشد.

●راه ابریشم یکی از بزرگترین شاهراه های تجارتی آریانای کهن (افغانستان امروزی) بوده است، که ابریـشم، ادویه جات و دیگر اموال تجارتی تمدن های چین و هند از همین راه که از افغانستان می گذرد به تمدن های یونان، روم، بین النهرین، مصر، و غیره میرفت و از آنجا ها نیز اموال تجارتی به این تمدن ها می آمد که یکی از معبرهای مهم را ه ابریشم کشور ما افغانستان بوده است، چنانچه ؛ بامیـان و بلـخ دو مرکـز مهـم تجـارتی افتیده بر سر راه ابریشم بوده است.

منابع و مأخذ:- باوری، رسول (پوهندوی)، باستان شناسی.

مدنیت های اولیه، (دوره انینک، افغانستان

چاپ، دوم ۱۳۸۷، ناشر انتشارات امیری.

راهنمای تدریس درس (اسباب معیشت)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	اسباب معیشت و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با راههای تقویت اقتصاد خانواده و جملهٔ انشایی
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم : • توانایی خواندن و برداشت مطالب در وجود شان تقویه گردد. • با روشهای تقویت اقتصاد خانواده آشنایی حاصل کنند. • راههای تقویت اقتصاد خانواه و فقر زدایی را به دیگران گوشزد کنند. • میل و رغبت مطالعه نمودن و نوشتن در وجود شان رشد یابد. • ازبحث قواعد دستوری، جملهٔ انشایی را فراگیرند. • توانایی گوش فرادادن و برداشت مطالب نزد شان تقویه گردد.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای : • **توضیح و تحلیل** • **خواندن و نوشتن** • **پرسش و پاسخ** • **تمرین**
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی ودقت دروضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی های درس گذشته. • متن ورودی درس که با خط کوچک درآغاز درس آمده از شاگردان پرسیده شود.	• ادای احترام و ادب می کنند. • گوش دادن وپاسخ به پرسش های معلم. • شاگردان پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند.	(۱۵) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد؛ همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • معلم گرامی پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس معلم گرامی، ازچندین شاگرد بخواهد که یک پاراگراف ازمتن درس را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب شاگرد، به صورت ذیل تطبیق شود: • شاگردان متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • چندتن از شاگردان، یک پاراگراف ازمتن درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند. • شاگردان واژه های مشکل را برتخته و درکتابچه بنویسند. • دقت نموده پاسخ میگویند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصۀ درس به شاگردان گفته شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	● سلام و احوال پرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. ● سؤال از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی صورت گیرد.	● ادای احترام و ادب می کنند. ● شاگردان به سؤالات معلم گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: ● معلم گرامی دربارۀ« جملۀ انشایی » توضیح کوتاهی بدهد. ● سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده بر روی تخته نوشته شود. ● قسمتهای مختلف درس جملۀ انشایی توسط معلم گرامی مشخص شود. ● سپس ازچندین شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. ● ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از جملۀ انشایی را بر تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	● شاگردان بادقت به توضیحات معلم گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. ● شاگردان بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. ● شاگردان به خواندن متن به دقت گوش بدهند. ● شاگردان مکلف اند با انتخاب معلم خویش، جمله ها را بر روی تخته و یا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمناً به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. • طرح سؤالاتی دربارۀ جملۀ انشایی، تقویت اقتصاد خانواده وراههای جلوگیری از مصارف بیجا به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• سلام میدهند. • شاگردان پاسخ های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه خواهند داشت.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی فعالیت شمارۀ دوم کتاب درسی شاگردان را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و بر روی تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	شاگردان، طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم وچهارم کتاب درسی شاگرد را اجرا نموده و معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک می کند.	(۲۵) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیاناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند درانها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

• اقتصاد و برنامه ریزی در خانواده

خانواده یکی از مهمترین نهادهای اجتماعی است که بر اساس ازدواج شکل می گیرد و خود سرچشمهٔ سایر نهادهای اجتماعی است. اقتصاد خانواده می کوشد، تا مسایل اقتصادی خانواده را مورد ارزیابی قرار دهد. نظام اقتصاد خانواده باید به گونه یی تکوین یابد که بتواند نیازهای افراد خانواده را پاسخ گوید. هر خانواده باید بتواند امور مربوط به مصارف خود را تحلیل کند و بر پایهٔ آن مصرف خود را تعیین کند. اولین گام برای تحلیل درست مصارف و تعیین مصرف مناسب، اراده برای کسب آگاهی است.

علم اقتصاد، علم هماهنگ کردن امکانات و احتیاجات در زمان و مکان است. اقتصاد امروز، اقتصاد برنامه یی است، بدان معنا که هماهنگ کردن امکانات و احتیاجات درچارچوب برنامه است. علم اقتصاد، علم بررسی چگونه گی تولید، توزیع، و مصرف است. هدف اقتصاد تلاش برای زنده گی سالم و رضایت بخش می باشد.

• وظیفهٔ خانواده نسبت به اقتصاد

یکی از وظایف خانواده نسبت به اقتصاد، استفاده مؤثر از آنچه که تولید می شود، است؛ چنانچه اگر بخواهیم اقتصاد جامعه در حال رشد باشد و روز به روز پویا تر شود، باید از آنچه تولید می شود استفاده موثر صورت بگیرد. بنابراین استفادهٔ مناسب اگر از خانه و خانواده شروع شود، مقدمه یی برای تحقق این مهم در جامعه است. چرا که اکثر عادات اجتماعی و اخلاقی در خانواده شکل می گیرد.

یکی از مواردی که در اقتصاد خانواده می توان به آن اشاره کرد اینست که مردم به صورت خانواده گی زنده گی می کنند و اکثر تولیدات و واردات در خانواده استفاده می شود. حال اگر به اقتصاد جامعه توجه شود، دیده می شود که اقتصاد جامعه از چگونه گی مصرف در خانه اثر پذیر است؛ بنابراین تلاش برای اصلاح اقتصاد جامعه از تلاش برای اصلاح اقتصاد خانه آغاز می شود؛ زیرا بدون اصلاح ساختار درآمد و مصرف در خانه، اصلاح اقتصاد خانواده غیر ممکن و یا حداقل سخت و مشکل است. بنابراین اداره کردن بودجه درخانه از ضرورت خاصی برخوردار است. اقتصاد خانواده علم ایجاد نسبت میان درآمد و مصرف است. بنابراین هرقدر بین عاید و مصرف خانواده نسبت ضعیف موجود باشد نظام خانوده گی با مشکلات رو برو می گردد و اگر مصرف منطقی تر باشد، اقتصاد خانواده هم منطقی تراست و هر قدر نسبت میان درآمد و هزینه بدتر باشد، اقتصاد خانواده هم ضعیف تر است. روابط میان افراد خانواده بر سایر روابط اجتماعی نیز تأثیر می گذارد. روابط اقتصادی در خانواده یکی از مهمترین روابط است. احساس نزدیکی میان روابط اقتصادی در خانواده با خود، اصلاح کنندهٔ این روابط است. پس خانواده موفق کسی است که به اصلاح بین روابط می اندیشد و بهترین استفاده از آنچه که در اختیار اوست، می نماید.

• تعریف عرضه : عرضه عبارتست از کلیه تولیداتی که در اختیار مصرف کننده گان قرار می گیرد.

در اینجا سؤالی مطرح می شود: آیا هر چیز که عرضه می شود نیاز مصرف کننده است؟ در پاسخ گفته می شود، نه ! هر چیز که عرضه می شود نیاز جامعه نیست. نیازها برخی واقعی هستند و برخی کاذب. حال اگر نیازهای کاذب حذف نشود، مثل نیازهای واقعی عمل می کنند. برای مثال نیاز انسان به آب و غذا یک نیاز واقعی است. درحالی که مصرف سگرت یک نیاز کاذب است ولی به صورت نیاز واقعی عمل می کند، پس شناخت نیازهای واقعی یک ضرورت است.

• تعریف تقاضا: عبارت است از درخواست افراد نسبت به در اختیار گرفتن چیزی. بهترین تقاضا میل به دراختیار داشتن چیزی است که نیاز واقعی را برطرف می کند. در حالی که نفس انسان زیاده طلب و عقل انسان اندازه طلب است.

• تقاضاهای بی حد و اندازه اگر چه ممکن است به مصرف هم نرسد؛ لیکن ایجاد فرهنگ می کند.

• تقاضاهای خانه بر تقاضاهای ملی اثر می گذارد.

• خانه داری علم کنترل تقاضا است. کنترل تقاضا به معنای درست استفاده کردن، تقاضاهای کاذب را کنار گذاشتن و تقاضاهای واقعی را انتخاب کردن به میزان درآمد، هزینه کردن است، تا تعادل در خانواده بوجود بیاید.

راهنمایی تدریس درس (عباس محمود عقاد)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	عباس محمود عقاد و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با شرح حال و آثار عباس محمود عقاد و جملهٔ بسیط
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	از شاگردان انتظار می رود در آخر این درس به اهداف زیر دست یابند: • با زنده گی و شخصیت، نوشته ها و آثار عباس محمودعقاد آشنا شوند. • جملهٔ بسیط و کاربرد آن را بشناسند. • در متن درس جمله بسیط را تشخیص دهند. • تمرین ها و فعالیت های درس را جهت تقویت مهارت های زبانی انجام دهند. • به مقام معنوی بزرگان احترام بگذارند و در خواندن آثار این بزرگان علاقمند گردند.
روش های تدریس	با استفاده از روش های: • بحث گروهی • سخنرانی • پرسش و پاسخ • تمرین
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب، کاغذ، قلم، تخته پاک، تباشیر، کتاب مجله تصویر و....

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوالپرسی با شاگردان. • اخذ حاضری و رسیده گی به کار خانه گی. • پرسشها از درس گذشته کتبی و شفاهی. • طرح چند سوال جهت ایجاد انگیزه.	• پاسخ و ادای احترام به معلم. • پاسخ به سوال ها و نشان دادن کارخانه گی. • پاسخ های متفاوت می دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	• درس با نام خدا بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند. و تا آخر ادامه یابد. در حین خواندن نکات زیر را مراعات شود: • تلفظ واژه و جملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • نشانه های نگارشی در هنگام خواندن رعایت شود. • از شاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانندو واژه های دشوار آن را بیرون نویس کند. • سپس معلم گرامی، متن کامل درس را به پاراگراف ها تقسیم کند. • و از چندین شاگرد به اساس نوبت، بخواهد که یک پاراگراف را بلند در مقابل صنف بخواند.	• شاگردان با دقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها و جملات را می شنوند. • فعالیت شماره یک کتاب شاگرد، به صورت ذیل تطبیق شود: • شاگردان متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را در کتابچه می نویسند. • چندین تن از شاگردان، متن کامل درس را بازخوانی می کنند و دیگران اگر مشکلی داشته باشندمی بپرسند	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	متنی که زیر عنوان "توضیحات" در کتاب آمده است خوانده شود و شرح گردد.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمناً به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس از آن اعلام ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و اخذ حاضری. • برای اطمینان از درس گذشته سؤال هایی را طرح نمایید. • زمینه سازی و ایجاد انگیزه با طرح سؤالی برای ورورد به درس جدید.	• سلام میدهند و به سوال های معلم جواب می گویند. • از یادگیری درس اطمینان می دهند. • به پرسشها معلم گوش میدهند. و پاسخ های متفاوت ارائه می کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم (دستورزبان)	• از شاگردان بخواهد درس جدید را خاموشانه بخوانند. • شاگردان را به چند گروه تقسیم کند تا پیرامون درس به بحث و گفتگو بپردازند. • شاگردان در بارهٔ جملهٔ بسیط گفتگو کنند و با صدای بلند درس را بخوانند. • معلم محترم در بارهٔ عباس محمود توضیحات لازم دهد.	• درس جدید را خاموشانه می خوانند. • به گروه ها تقسیم می شوند و پیرامون درس به بحث و گفتگو می پردازند. • دربارهٔ جملهٔ بسیط گفتگو می نمایند. • به توضیحات معلم گوش می دهند ودر کتابچه های خود می نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصهٔ درس را برای شاگردان بازگو می کند و توضیحات لازم دهد.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالهای شاگردان جواب می دهد و سؤالهای احتمالی ناگفته را مطرح و خود به آن جواب می دهد، ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و گرفتن حاضری. • طرح پرسش هایی از درس ساعت قبلی جهت اطمینان از یاد گیری شاگردان.	• شاگردان به سلام و سوال های معلم جواب می دهند. • به تو ضیحات گوش می دهند. • به پرسشها پاسخ های متفاوت ارائه می کنند	(۸) دقیقه
قسمت سوم (فعالیتها)	درس با نام خدا آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد. • از شاگردان می خواهد تا قسمت چهارم فعالیت (۲) کتاب درسی را بخوانند و گفتگو کنند. • شاگردان قسمت هفتم فعالیت(۳) را در کتابچه های شان بنویسند. • معلم فرق بین تنفیذ و تنقیص به شاگردان توضیح گردد. • از چند شاگرد خواسته شود مثال های از بخش فعالیت ها را کتابچه بنویسند و هر کدام به نوبت بخوانند.	• شاگردان قسمت چهارم فعالیت (۲) را می خوانند و گفتگو می نمایند. • در کتابچه های شان می نویسند. • به توضیحات معلم گوش فرا می دهند. • مطابق به هدایت معلم عمل می کنند. • شاگردان در کتابچه می نویسند.	(۳۲) دقیقه
کارخانه گی	پیرامون کار خانه گی کتاب درسی به شاگردان توضیحات داده شود؛ سپس برای اجرا به آنها کار خانه گی سپرده شود.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالهای شاگردان جواب می دهد و سؤالهای احتمالی ناگفته را مطرح و خود به آن جواب می دهد، ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

عباس محمود عقاد بزرگترین فرزند از شش پسر زن دوم پدرش که خانمی کُرد بود، به شمار میرفت. عباس محمو عقاد در خانواده یی رشد کرد که پای بندی آنها به دین زبانزد همه بود. هنگامی که مردم در خواب بودند، برای نماز فجر از خانه خارج می شد و تا بعد از طلوع آفتاب به عبادت مـی پرداخـت. عبـاس محمـود عقـاد در خانـه اش جلـساتی بـرای قرائـت، تفسیرقرآن، مطالعه کتاب های حدیث و فقهی برگزار میکرد، دورهٔ تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در شهر اسوان آغاز کرد.

از همان دوران نو جوانی، شخصیت قوی، هوش سرشار و عشق به مطالعه عقاد را به سوی جایگاه بلند از علم و معرفت رهنمون ساخت. در سال ۱۹۴۳ م برای بزرگداشت از تلاش های علمی و ادبـی جلـسه یـی برگـزار شـدکه درآن جمعـی از دانشمندان، ادیبان، روزنامه نگاران و شخصیت های علمی و سیاسی شـرکت داشـتند. افـراد زیـادی همچـون حنافـاخوری، خیرالدین زرکلی، منیر بعلبکی، ابراهیم شکری، انورعکاشه، یوسف ادریس ودیگر اندیشمندان ادبی – فرهنگی اجتماعی عقاد را ستوده اند.

قواعد دستوری

جمله ساده یا بسیط: جمله از حیث ساختمان بر دو گونه است: جملهٔ ساده جملهٔ مرکب

جملهٔ ساده: جمله یی است که در آن تنها یک فعل به کار رفته باشد، مانند: اسد خوابید، احمد از خواب بیدار شد.

۱- جمله مرکب: جمله یی است که در آن بیش از یک فعل به کار رفته باشد.

۲- به فقیران کمک کن تا خدا را ترک نکند.

۳- همین که به شهر رسیدم، دوستم محمود آمد.

۴- اگر اجازه باشد به مغازه خواهم رفت.

برای اطلاعات بیشتر رجوع شودبه کتابهای دستور زبان دری در زیر:

۱- دستورزبان فارسی(دوجلد) تالیف: دکتور حسن احمدگیوی/ دوکتور حسن انوری

۲- دستور زبان فارسی، تالیف: دوکتو محمو دجواد شریعت

۳- دستورنامه در صرف و نحو زبان فارسی تالیف: دوکتور جواد مشکور

۴- دستورسخن، تالیف: احمد یاسین فرخاری

۵- دستور مفصل امروز، تالیف: دکتور فرشید ورد

۶- دستور زبان فارسی(پنج استاد) تالیف بدیع الزمان فروزانفر و دیگران.

راهنمای تدریس درس (استاد کمال الدین بهزاد)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	معرفی استاد کمال الدین بهزاد و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با استاد کمال الدین بهزاد وکارنامه های او و جملۀ مرکب
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم : • توانایی خوانش و برداشت مطالب در وجود شان تقویه گردد. • با استاد کمال الدین بهزاد و کارنامه های هنری او آشنایی حاصل کنند. • واژه های جدید و معانی آنها را فراگرفته درکارهای بعدی خویش به کارگیرند. • زندگانی معنوی برخی از بزرگان را سرمشق زنده گی روزانۀ خود قرار دهند. • میل و رغبت مطالعه نمودن و نوشتن در وجود شان رشد یابد. • ازبحث قواعد دستوری، جملۀ مرکب را فراگیرند. • توانایی گوش فرادادن و برداشت مطالب نزد شان تقویه گردد.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای : • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب و درصورت امکان چند تابلوی مینیاتور.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی ودقت دروضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی های درس گذشته. • پرسش های متن ورودی که با خط کوچک درآغاز درس آمده از شاگردان پرسیده شود.	• سلام می دهند. • گوش دادن وپاسخ به پرسش های معلم. • شاگردان پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند.	(۱۵) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح گردد. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • معلم گرامی پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس معلم گرامی، ازچندین شاگرد بخواهد که یک پاراگراف ازمتن درس را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را می شنوند. • فعالیت شماره یک کتاب، به صورت ذیل تطبیق. • شاگردان متن کامل درس را خاموشانه می خوانند وواژه های دشوار را بیرون نویس می کنند. • چندتن از شاگردان، یک پاراگراف ازمتن درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، می پرسند. • شاگردان واژه های مشکل را برتخته و درکتابچه می نویسند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصۀ درس به شاگردان گفته شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمناً به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد؛ همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. • سؤال از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی صورت گیرد. • تکرار بعضی از سوالات ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• ادای احترام و ادب می کنند. • به سؤالات گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی دربارۀ« جملۀ مرکب » توضیح کوتاهی بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده بر روی تخته نوشته شود. قسمتهای مختلف درس جملۀ مرکب توسط معلم گرامی مشخص شود. • سپس ازچند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از جملۀ مرکب را بر تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	• بادقت به توضیحات معلم گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • به خواندن متن به دقت گوش بدهند. • جمله ها را بر روی تخته و یا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • طرح سؤالاتی دربارۀ جملۀ مرکب، زنده گی نامۀ کمال الدین بهزاد و کارنامه های او به گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• سلام می دهند. • پاسخ های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه خواهند داشت.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی فعالیت شمارۀ دوم کتاب درسی را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و بر تخته بنوسید و توضیح دهید. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب درسی مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.معلم محترم نظارت کننده می باشد.	طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم وچهارم کتاب درسی شاگرد را اجرا می کنند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیاً نا نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند درانها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

میناتور و طراحی میناتور

میناتوردر لغت به معنی کوچکتر نشان دادن است. این کلمه در اصل فرانسوی است و نیمهٔ اول قرن حاضر در زبـان دری مصطلح گردید که در معنای واقعی، به هنرمینیاتور کشورهای مختلف منحصر نمی شود؛ بلکه هر شی هنری ظریف و ریز به هر سبک و شیوه یی که ساخته شده باشد، مینیاتور نامیده می شود.

در حال حاضر در افغانستان به نقاشی های افغانی، چه قدیم وچه جدید، که از سبک و روش اروپایی پیروی نکرده و دارای خصوصیات نقاشی سنتی باشد، مینیاتور گفته می شود و این موضوع به صورت یک غلط اصطلاح پذیرفته شده است.

در نقاشی های مینیاتور، تصاویر، شباهتی با عالم واقعی ندارند. حجم و سایه روشن هم به کار نمی رود و قـوانین منـاظر و زاویه های دید رعایت نمی شود. مناظر نزدیک، در قسمت پایین نقاشی و مناظر دور در قسمت بالای آن بـه تـصویر در آمـده است. تمام چهره ها به صورت "سه ربع" دیده می شوند و حدود آن از بناگوش تا حدقهٔ چشم مقابل است. البته گاهی هم چهره ها به صورت نیمرخ و به ندرت از پشت سر، تصویر شده است. هنرمند به کشیدن پیکرهای انسانی تاکید چنـدانی نـدارد؛ بلکـه علاقهٔ او بیش از هر چیز به کشیدن لباس های فاخر بر تن شخصیت های تصویری خود است و گاهی برای نشان دادن شکل خاص پوشاک، دست و پا را می پوشاند، حتی گاه قامت را بلند تر نشان می دهد تا نفع‌گیری از امتیاز قبای بلند، مُیسر شود.

در مینیاتور چهرهٔ افراد بیشتر در سنین جوانی ترسیم شده است که این چهره ها به آدمکهای بدون جنسیت شباهت دارنـد؛ اما در چهره های پیر این گونه بی جنسیتی وجود ندارد. در اغلب تصاویر آفتاب بهاری می درخشد. درختـان میـوه، غالبـاً مملـو شکوفه و برگ است؛ اما گاهی هم با درختانی عاری از برگ روبرو می شویم. اسبها نیز غالباً از پهلو دیده می شوند و به نـدرت می توان اسبی را از روبرو و یا پشت مشاهده کرد.

هنرمندان در کنار نقاشی مینیاتور، طراحی به شیوهٔ قلمگیری را نیز انجام می دادند و برای آن ارزش خاصی قایل بودند. این طرح ها را مجموعه یی از خطوط منحنی کوتاه و بلند، در نهایت ظرافت و زیبائی تشکیل می دهند که گاهی با استفاده از یـک یا دو رنگ، همراه با رنگ طلائی، اثر به آخر می رسید.

با نگاهی به این طرحها می بینیم که عنصر خط و حالت های مختلف آن، بر رنگ ترجیح دارد. قدیمی ترین این طرح هـا که با قوانین نقاشی های مینیاتور منطبق است، به دوران مغول و تیموریان می رسد.

در طراحی این هنرمندان، خطوط، گویی می خواهند حرکت کنند، ظاهراً در جهت معینی می رونـد، چیـزی را نـشان مـی دهند، خم می شوند، بر می خیزند و یا گرد هم می آیند و در همه حال چشم در تعقیب آنهاست و نمی توانند از حرکت بازایستد. این خطوط گاهی به صورت مارپیچ در فضای بالا، ابر را القاء می کنند و گاه به صورت منحنی های کوتـاه و بلنـد مطـرح مـی شوند. این حرکت نه تنها در طراحی، بلکه در دیگر آثار هنری نیز به چشم می خورد. در اشعار عُرفای بزرگ نیز این حرکت دیده می شود. در اشعار مولانا در قصهٔ طوطی و بازرگان، طوطی، روح در قفس جسم زندانیست و در فراق هندوستان به سر می بـرد و یا در قصهٔ نی، نی از نیستان دور شده است و از درد هجران می نالد و می خواهد به اصل خویشتن برگردد. یا در اشعار حافظ، جان را زندانی جسم می شمارد و آرزویش پرواز از قالب تن است و...

راهنمای تدریس درس (کمیسیون جهانی حقوق بشر)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	کمیسیون جهانی حقوق بشر و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با کمیسیون جهانی حقوق بشر و جملهٔ آزاد
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم : • درمورد کمیسیون جهانی حقوق بشر آگاهی حاصل نمایند. • ازبحث قواعد دستوری، جملهٔ آزاد را فراگیرند. • پیام متن درس را درک نموده و کارآیی آن را به خاطربسپارند. • مفاهیم انسانی حقوق بشر را در زنده گی فردی و اجتماعی به کار گیرند. • واژه های جدید و معانی آنها را فراگرفته، درنوشتارخویش آن را به کارگمارند. • میل و رغبت مطالعه نمودن و نوشتن در وجود شان رشد یابد.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای: • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان. • اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی های درس گذشته. • پرسش های متن ورودی درس که با خط کوچک درآغاز درس آمده از شاگردان پرسیده شود.	• سلام مید هند. • گوش دادن وپاسخ به پرسش های معلم. • پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند.	(۱۵) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس معلم گرامی، ازچندین شاگرد بخواهد که یک پاراگراف ازمتن درس را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب، به صورت ذیل تطبیق شود: • شاگردان متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • چندتن از شاگردان، یک پاراگراف ازمتن درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند. • واژه های مشکل را برتخته و درکتابچه بنویسند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد؛ همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. • سؤال از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی صورت گیرد. • تکرار بعضی از سوالات ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• ادای احترام می کنند. • به سؤالات گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی دربارۀ« جملۀ آزاد » توضیح کوتاهی بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده بر روی تخته نوشته شود. قسمتهای مختلف درس جملۀ آزاد توسط معلم گرامی مشخص شود. • سپس ازچندین شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از جملۀ آزاد را بر تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	• بادقت به توضیحات معلم گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • به خواندن متن به دقت گوش بدهند. • مکلف اند با انتخاب معلم خویش، جمله ها را بر روی تخته و یا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد؛ پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری • طرح سؤالاتی دربارۀ جملۀ آزاد، حقوق بشر، تاریخ و نحوۀ تشکیل کمیسیون جهانی حقوق بشربه گونۀ شفاهی صورت گیرد.	• ادای احترام می کنند. • پاسخ های متفاوتی به گونۀ شفاهی ارائه خواهند داشت.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی فعالیت شمارۀ دوم کتاب درسی شاگردان را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و بر روی تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	• طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم وچهارم کتاب درسی شاگرد را اجرا نموده و معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک می کنند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی مفهوم شعر این بخش شاگردان توضیح داده شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیا ناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمناً به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند درانها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

چه کسی اعلامیۀ جهانی حقوق بشر را تألیف کرد؟

اعتبار پیشنهاد لایحه‌یی برای حقوق بشر به سازمان ملل، در معنای واقعی کلمه به ریکاردو آلفارو، رییس جمهوری اسبق پاناما تعلق دارد. آلفارو به عنوان نمایندۀ کشور پاناما در جلسۀ افتتاحیۀ سازمان ملل در سال ۱۹۴۵، مسوده ازلایحۀ حقوق بین المللی را به همراه خود آورد و رسماً پیشنهاد کرد که درمنشور سازمان ملل گنجانیده شود. گروههای مدنی درسراسر جهان، کارشناسان حقوقی و روشنفکران سال ها بود که از اعلام جهانی حقوق بشر جانبداری می کردند، آلفارو با همکاری مؤسسۀ حقوق آمریکا، مسودۀ را که همراه داشت تهیه کرده بود. دیپلوماتهایی که در آن سال در سانفرانسیسکو تشکیل جلسه دادند، به هیچ وجه آماده گی پذیرش پیشنهاد آلفارو را نداشتند؛ اما تصمیم به ایجاد کمیسیونی برای حقوق بشرگرفتند و به طور غیر رسمی توافق کردند که از اولین وظایف این کمیسیون تدوین لایحه یی برای حقوق بشر باشد.

ماه های بعدی به تشکیل هیأت های برای شرکت درتهیۀ منشور سازمان ملل وتعیین کارمندانی برای آن سپری شد. از جان هامفری، استاد حقوق کانادایی خواسته شده بود که ریاست حقوق بشر در سکرتریت سازمان ملل را به عهده بگیرد و وظیفۀ تهیۀ مسوده به سکرتریت سازمان ملل، واگذار گردید. یک کمیتۀ آماده سازی که از طرف شورای اقتصادی و اجتماعی تازه تاسیس سازمان ملل تعیین شده بود، کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل را شکل داد. در جنوری سال ۱۹۴۷، ۱۸ کشور عضو انتخاب شده و کمیسیون کار خود را آغاز کرد.

از آن جا که هامفری دسترسی به انبوهی از اسناد داشت، طولی نکشید که متن را آماده کرد. در میان این اسناد، مسوده و پیشنهادات تعداد زیادی از کشور ها و مجامع غیر دولتی و همین طور قوانین اساسی همۀ کشور های عضو سازمان ملل بود. هامفری با اقتباس آزادانه از این اسناد، اولین مسوده و متن پایۀ اعلامیۀ جهانی حقوق بشر را تهیه کرد. طی ۱۵ ماه بعد، روی این متن بار ها و بار ها کار شد. از رنه کسن، پژوهشگر حقوق فرانسوی خواسته شد تا ترتیب تازه‌یی به ماده ها بدهد و مقدمه‌یی به عنوان چارچوب این مواد تنظیم کند و کمیتۀ مسوده هر خط آن را به بحث گذاشته و تصحیح کرد.

کار اصلی در سال ۱۹۴۷ بسط دادن و کامل تر کردن متن و چالش سال ۱۹۴۸ تضمین توافق سیاسی میان تمامی کشور های عضو سازمان ملل بود. هنگامی که مجمع عمومی سازمان ملل در اواخر سپتامبر ۱۹۴۸ تشکیل جلسه داد، بیانات مقدماتی از سوی بیش از ۴۰ کشور، متن مسوده به دقت و ماده به ماده مورد رسیدگی دقیق قرار گرفت. در جلسه های روزانۀ یک دورۀ دو ماهه، نماینده گان به بررسی انبوه متمم های کتبی پرداختند (که بیشتر آن ها را کشور های کیوبا، اتحاد شوروی، پاناما، لبنان، فرانسه، و مصر ارسال داشته بودند). هر یک از متمم ها به طور جداگانه و بعضی مفصلا مورد بحث قرار گرفت و هر مادۀ مسوده اعلامیه به رأی گذاشته شد. تنها بحث دربارۀ مادۀ اول، شش روز به طول انجامید وگزارش های رسمی متعلق به جلسات مشاورۀ کمیتۀ سوم بالغ بر ۹۰۰ صفحه متن چاپی می شد.

وقتی کمیتۀ سوم بالاخره کار خود را در اوایل دسامبر سال ۱۹۴۸ تکمیل نمود، اعلامیه برای یک بار دیگر مرور ماده به ماده، به مجمع عمومی تسلیم گشت. رأی تاریخی مجمع عمومی به متن نهایی بعد از نیمه شب در ۱۰ دسامبر صادر شد، و این روز اکنون به عنوان روز حقوق بشر گرامی داشته می شود. بیست و سه ماده از سی مادۀ این اعلامیه با اتفاق نظر تصویب شد، و در حالی که کشور های آفریقای جنوبی، عربستان سعودی و بلوک شوروی از رأی نهایی امتناع کردند، ۴۸ کشور رأی موافق به آن دادند. هیچ کشوری مخالف نبود.

راهنمای تدریس درس (رسانه های تصویری)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	رسانه های تصویری و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با رسانه های تصویری، مانند: تلویزیون، کامپیوتر، سینما، منافع وضـررهای آن و جملـه مقید
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• آشنایی با فواید و ضرر های رسانه های تصویری و راه های استفاده درست از این رسانه ها. • آشنایی با جملۀ مقید و توانایی کاربرد این نوع جمله به شکل شفاهی و کتبی. • مهارت نقد فیلم ها و برنامه های رسانه های تصویری. • تقویت میل و رغبت به استفادۀ درست از رسانه های تصویری و پرهیز از سؤاستفاده از آنها. • تقویت میل و علاقه به تکنولوژی جدید و استفاده از آن.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای: • توضیح و تحلیل. • پرسش و پاسخ. • خواندن و نوشتن. • تمرین.
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب، کتابچه، تباشیر، تخته، تخته پاک ودر صورت ممکن تلویزیون، کامپیوتر، سلاید و...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و اخذ حاضری. • پرسش ها پیرامون درس گذشته و اطمینان از یادگیری شاگردان و ملاحظهٔ کارخانه گی • زمینه سازی برای ورود به درس جدید، مثلاً پرسش از اخبار تازهٔ شب گذشته	• ادای احترام می نمایند و کارخانه گی شان را نشان میدهند. • شاگردان در باره برنامه های رادیویی و تلویزیونی شب گذشته نظر می دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	• معلم محترم از شاگردان می خواهد درس را خاموشانه بخوانند. • شاگردان را به گروه هاتقسیم کنید و گروه ها در بارهٔ یکی از رسانه ها تبادل افکار نمایند سپس از هر گروه یک نماینده را بخواهید و نظرات گروه شان را بیان کنند. • معلم محترم به جمع بندی گفتگو های صنف می پردازد و نکات مهم را بیان می کند. • معلم محترم از شاگردان بخواهد به نوبت درس را به آواز بلند بخوانند و در بارهٔ خلاصهٔ درس (محور های اصلی) درس توضیح می دهد. • پس از آخر خوانش تمام درس توضیح داده شود، سپس مفاهیم مشکل حل گردد.	• شاگردان درس را خاموشانه می خوانند. • در گروه ها در بارهٔ موضوعات گفتگو می کنند. • به تو ضیحات معلم گوش فرا می دهند و با نظارت و هدایت معلم درس را می خوانند. • شاگردان واژه ها را در کتابچه خود می نویسد. • درس را با صدای بلند می خوانند. • به تو ضیحات معلم گوش فرا می دهند و پیرامون مفاهیم مشکل می پرسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصهٔ درس را بازگو می کند و متن تو ضیحات را می خواند و شرح می دهد.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم به سوالات شاگردان در بارهٔ موضوع درس پاسخ دهد و در صورت ممکن سوالات احتمالی مطرح نشده را خودش مطرح کند و به آنها پاسخ مناسب می دهد، ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و گرفتن حاضری. • پرسش از شاگردان پیرامون درس گذشته و اطمینان معلم از یادگیری شاگردان. • زمینه سازی برای آشنا سازی شاگردان با جمله های مقید. • از سه شاگرد می خواهد(دو یا سه شاگرد) که جملۀ مقید روی تخته بنویسند. • زیر قید خط می کشد و زمینه برای تدریس آماده می شود.	• سلام میدهند. • به پرسش های معلم پاسخ می دهند. • انتخاب شده، جملۀ خود را روی تخته می نویسند. •	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم (دستور زبان)	• از شاگردان خواسته شود تا قسمت قواعد دستوری را خاموشانه بخوانند. • از چند شاگرد دربارۀ قسمت خوانده شده بپرسد و در باره جمله مقید تو ضیح بدهد. • از شاگردان که جمله هایی را روی تخته نوشته بودند می خواهد مجدداً پیش تخته بیایند و بگویند چرا زیر کلمه ها خط کشیده شده است. • معلم محترم جمله های مقید دیگری روی تخته می نویسد و از شاگردان می خواهد تا خود شان چند جملۀ مقید دیگر بنویسند.(روی تخته و در کتابچه) • سپس جملۀ مقید را توضیح و با مثال ها و اضیح سازید.	• با نظارت و هدایت معلم قسمت دستوری را می خوانند و به سؤالات پاسخ می دهند. • به توضیحات معلم جواب میدهند و باهدایت معلم در بارۀ کلمه های مشخص شده توضیح میدهند. • جمله ها را می خوانند و در کتابچه های خود می نویسند و قید ها را مشخص می کنند. • با نظارت معلم جمله ها را مینویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصۀ درس را برای شاگردان بازگو می کند و توضیحات لازم ارائه گردد.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالهای شاگردان جواب دهد و سؤالهای احتمالی ناگفته را مطرح و خود به آن جواب دهد، ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، اخذ حاضری و اطمینان ازیادگیری درس قبلی با طرح چند پرسش. • زمینه سازی برای ورود به درس جدید و ایجاد انگیزه با طرح سوالهای شفاهی	• سلام مید هند. • پاسخ به معلم و آماده شدن برای درک مطالب جدید • از یادگیری درس قبلی اطمینان می دهند.	(۸) دقیقه
قسمت دوم (فعالیتها)	درس با نام خدا آغاز یافته و مراحل زیر آغاز گردد. • معلم محترم صنف را به سه گروه تقسیم کرده، هر گروه در بارۀ یکی از پرسش های فعالیت ۲ درس گفتگو کنند با نظارت معلم، گفتگو های خود رابرای دیگران در صنف آماده می کند. • از شاگردان می خواهند پنج جمله فعالیت (۳) کتاب درسی را در کتابچه های خود یا روی تخته بنویسد و جمله های مقید را مشخص کند. • از شاگردان می خواهد دومین قسمت فعالیت (۳) را در صنف انجام دهند. این فعالیت را به دو شکل شفاهی و کتبی می توان انجام داد. • توضیح دهد که شکل کتبی کلمه های ده گانه را می توان هم روی تخته وهم در روی کتابچه انجام داد.	• در گروه ها قسمت مربوط به خود را از فعالیت های (۲) گفتگو می کنند و نتیجۀ گفتگوی خود را در صنف مطرح می گفتند. • طبق هدایت معلم جمله های مقید را مشخص می کند. • طبق هدایت و نظارت معلم قسمت دوم فعالیت (۳) را در صنف انجام می دهند. • به توضیحات دقیق گوش دهند.	(۳۲) دقیقه
کارخانه گی	معلم محترم در بارۀ کار خانه گی توضیح می دهد و به خصوص در اضرار مواد مخدر و نوشتن یک مقاله توضیح می دهد و درس را جمع بندی و نتیجه گیری می کند.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالهای شاگردان جواب می دهد و سؤالهای احتمالی ناگفته را مطرح و خود به آن جواب می دهد، ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

رسانه های تصویری

امروز رسانه های گروهی در مجموع گسترش یافته و نقش مهمی را در تغییر و دگرگونی اذهان مردم ایفاء می کند و از همین طریق دنیای امروز شکل یک دهکدهٔ کوچک را به خود گرفته است و هر خبری و دگرگونی که در یک گوشهٔ دنیا صورت می گیرد در اقصای نقاط جهان و گوشهٔ دیگر جهان دیگران اطلاع حاصل می کنند، خصوصاً نقش رسانه های تصویری اعم از تلویزیون کامپیوتر و سینما در این مورد بر جسته است و انسان حد اکثر استفاده ازاین ناحیه می کنند، از این وقایع به شکل زنده و تصویری آگاهی می یابند و از معلومات علم و دانش بهره میگیرند و از اختراعات و اکتشافات باخبر می شوند.

مردم به ویژه کودکان- نوجوانان و جوانان معلومات حاصل می کنند رسانه ها بسیار بسیار جنبه مثبت دارند که باید از آن استفاده کرد. از جهات منفی آن که عبارت از مسایل وموضوعات غریزی و جنسی و غیره می باشد، رسانه های تصویری هم بسته‌گی به طرز دید و شیوهٔ استفاده انسان ها دارد؛ اگر از این رسانه ها استفادهٔ درست صورت گیرد مفید است و اگر استفاده ناجایز و نامشروع صورت گیرد مضر و خطرناک است.

قواعد دستوری

جملهٔ مقید: اگر جمله یی دارای قید زمان یا مکان یا... باشد آن را جملهٔ مقید گویند؛ مانند: دیروز او را دیدم. حمید خیلی مریض بود.

احمد اینجا آمد به عبارت دیگر:

جملهٔ مقید، جمله یی است که مقید به قید زمان و مکان و تأکید و امثال آن باشد؛ مانند: دیروز در خانهٔ ما عروسی بود، فردا به صنف خواهم رفت، فریدون شادمان از مکتب به خانه آمد، من هیچگاه دروغ نخواهم گفت.

راهنمای تدریس درس (نامۀ شاگرد به استادش)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	نامه شاگرد به استادش و قواعد دستوری
هدف کلی	احترام گذاری و قدر دانی شاگرد از معلم (تجلیل از مقام معلم) و آشنایی با جمله معترضه
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• آشنایی با جایگاه معلم و روش تشکر و قدر دانی از او. • آشنایی با ارزش علم • آشنایی با جمله معترضه • تقویت روحیه قدردانی و سپاسگزاری از معلم. • تقویت مهارت نامه نگاری • تقویت مهارت های چهار گانه به ویژه مهارت نوشتن و یا نامه نگاری.
روش های تدریس	با استفاده از روش های ایفای نقش پرسش و پاسخ خواندن و نوشتن
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب، کتابچه، تخته، تخته پاک، قلم، رنگه، پاکت، سیریش، فیلم، سلاید و...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و گرفتن حاضری. • پرسش ها پیرامون درس گذشته و اطمینان از یادگیری شاگردان. • ملاحظه کارخانه گی شاگردان.	• سلام میدهند. • به سوالات پاسخ می دهند و کار خانه گی شان را ارائه می نمایند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	• معلم محترم در بارۀ درس توضیح می دهد و واژه های مشکل را بر تخته می نویسد. • معلم محترم دو نفر از شاگردان را به عنوان شاگرد و معلم پیش تخته می آورد تا نقش معلم و شاگرد را ایفاکنند. • از شاگردان می خواهد درس را خاموشانه بخوانند. • شاگردان به گروه هاتقسیم گردند و از آنان خواسته شود یک نفر پیش تخته رفته تاهر گروه در بارۀ یکی از رسانه ها تبادل افکار نمایند. • از هر گروه می خواهد نظر گروه خود را بیان کنند. • به جمعبندی گفتگو های صنف می پردازد و نکات مهم را بیان می کند. • از شاگردان می خواهد درس را بلند بخوانند و در بارۀ خلاصۀ درس (محور های اصلی) درس توضیح می دهد. • پس از آخر خوانش کل درس توضیح داده شده و سپس مفاهیم مشکل حل گردد.	• درس را انفرادی و خاموشانه می خوانند. • در گروه ها در بارۀ درس گفتگو می کنند و حاصل گفتگو را در صنف به دیگران ارائه می دهند. • شاگردان انتخاب شده هر کدام قسمتی معین درس را با صدای بلند می خوانند. • شاگردان گوش می دهند و با نظارت معلم کلمه های جدید را روی تخته می نویسند. • دو شاگردا به عنوان شاگرد و معلم نقش بازی می کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصۀ درس را در صنف به شاگردان بازگو می کند و تو ضیحاتی که در کتاب درسی آمده است و نکته های ناگفته تو ضیح گردد.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالات جواب میدهند و سوالات زیربط ناگفته را نیز مطرح می کند و خود به پاسخ آنها می پردازد، ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت دوم درسی

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام احوال پرسی و گرفتن حاضری. • پرسش از شاگردان پیرامون درس گذشته و اطمینان از یادگیری شاگردان. • زمینه سازی برای آشناسازی شاگردان با جمله های معترضه و از یک شاگرد خواسته شود جمله معترضه بر تخته بنویسد	• ادای احترام و ادب می نمایند. • پاسخ به سوال ها و آماده شدن برای درک مطالب جدید. • از یادگیری درس قبلی اطمینان می دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم (متن درس)	• معلم محترم در بارهٔ جمله معترضه توضیح می دهدو علت این نامگذاری را روشن می سازد. • چند نمونه جمله معترضه را به کمک شاگردان روی تخته مینویسد و قسمت جمله معترضه را با خط کشیدن زیر آن مشخص کنید. • از شاگردان خواسته شود جملهٔ معترضه در کتابچه بنویسند. • به کمک شاگردان قسمت قواعد دستوری را می خواند و با مثال ها توضیح دهید. • در مورد مفاهیم و واژه های مشکل توضیح می دهد.	• شاگردان به توضیحات معلم گوش فرا می دهند. • شاگردان جمله ها را روی تخته می نویسندو بانظارت و هدایت معلم قسمت معترضه جمله را مشخص می کند. • چند نفر از شاگردان جمله معترضه را بر تخته می نویسند • شاگردان با نظارت معلم قسمت قواعد دستوری را می خوانند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصهٔ بحث جمله معترضه را برای شاگردان توضیح می دهد و نکته های مهم که اهمیت دستوری دارند توضیح می دهند.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالهای شاگردان جواب می دهد و سؤالهای احتمالی ناگفته را مطرح و خود به آن جواب می دهد، ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت سوم درسی

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و گرفتن حاضری • اطمینان ازیادگیری درس قبلی با پرسشها	• بعد از سلام به پرسشهای معلم پاسخ می دهند. • از یادگیری درس قبلی اطمینان می دهند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم (فعالیتها)	درس بانام خدا آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد. • فعالیت ۲ در صنف مطرح گردد و شاگردان را به سه گروه تقسیم کند و هر گروه یکی از قسمت های فعالیت ۲ را ارائه دهند. • فعالیت ۳ را در صنف مطرح کند و از شاگردان خواسته شود فعالیت را اجرا کنند. • فعالیت ۴ را ابتدا در صنف توضیح و بعد از شاگردان بخواهد تا مقاله خود را بنویسند. • از شاگردان می خواهد تا فعالیت های انجام دادهٔ خود را یکبار دیگر بخوانند	• شاگردان در گروه های خود هر قسمت را برای ارائه در صنف آماده می سازند. • جمله های معترضه را در کتابچه ویا روی تخته می نویسند. • به توضیحات معلم گوش می دهند، سپس در کتابچه های خود موضوع فعالیت را می نویسند. • فعالیت های انجام دادهٔ خود را یکبار دیگر می خوانند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم در بارهٔ کارخانه گی توضیح داده و شاگردان به توضیحات معلم گوش می دهند تا کارخانه گی را به طور دقیق و درست انجام دهند.		(۵) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم درس را جمع بندی و نتیجه گیری می کند و سوالهای احتمالی ناگفته را شاگردان مطرح می کند، ختم درس و خدا حافظی.		(۵) دقیقه

معلومات اضافی

نگارش آئینه تمام نمای افکار و رفتار

درس انشا در بسیاری از مکاتب آن طوری که باید و شاید جدی گرفته شود، نمیشود. انشا و نگارش انواع نامه هـای اداری و غیر اداری که اهمیت زیاد دارد، زیر بنای خلاقیت و اعتماد به نفس است. انشا یعنی آغاز کردن، ایجاد کردن، آفریـدن، پدیـد آوردن و از خود چیزی نوشتن را گویند.

در نظام تعلیمی انشا را به معنای بازتاب (انعکاس) مشاهدات و تجارب کودک تعریف می کننـد کـه اگـر در قالـب (کلامـی) توانمندی بیان را ندارند؛ و لی در قالب انشا می توانند تجارب خودش رابرای شنونده بیان کنند، نویسنده انشا با نوشـتن یـک مطلب به نوعی خود را مطرح می کند. دو پدیده در بخش نویسنده گی ارتباطات معنی پیدا می کند، زیبا سخن گفـتن خـوب گوش دادن، معلم انشا آن قدر باید خوب گوش دهد تا شاگردان جرات کنند انشای خود را خود شان خوب بخوانند، حتی اگـر شاگردی نمی‌تواندخوب بخواند، معلم نوشته های او را با چنان شوقی بخواند که شور و شوق خواندن را در دانش آموزان ایجاد کند. انشاو نگارش کلامی است که ذهن را از اطلاعات ورودی تخلیه می کند و نوعی آرامش به انسان می دهد، نویسنده گی این فرصت را ایجاد می کند که از درون خود آگاهی پیدا کنیم، خوب بنویسیم تا مردم به شوق بخوانند و باعث هدایت مـردم شویم.

برای اطلاعات بیشتر رجوع شود به:

۱- زبان و نگارش فارسی نوشته: دکتور یدالله شکری و دیگران
۲- آئین نگارش علمی تألیف : دکتور عباس حری

جمله معترضه

جمله معترضه، جملهٔ است که در ضمن جمله اصلی می آید و مفهومی، چون دعا ونفرین، تذکر و توضیح جز آنها را می رساند، اما در مفهوم جمله اصلی نقش ندارد، از این رو حذف ان در جمله اصلی خللی پدید نمی آورد. یا مثلاً: احمد – یادش بخیر – انسان متقی بود.

استادم – روانش شادباد- خیلی انسان دانشمند بود.

راهنمای تدریس درس (ملک الشعرا قاری عبدالله)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	معرفی ملک الشعرا قاری عبدالله و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با ملک الشعرا قاری عبدالله و کارنامه های او و جملۀ تام
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم : • توانایی خوانش و برداشت مطالب در وجود شان تقویه گردد. • با ملک الشعرا قاری عبدالله و کارنامه های علمی و ادبی او آشنایی حاصل کنند. • واژه های جدید و معانی آنها را فراگرفته درکارهای بعدی خویش به کارگیرند. • زندگانی معنوی برخی از بزرگان را سرمشق زندگی روزانه ی خود قرار دهند. • میل و رغبت مطالعه نمودن و نوشتن در وجود شان رشد یابد. • ازبحث قواعد دستوری، جملۀ تام را فراگیرند. • توانایی گوش فرادادن و برداشت مطالب نزد شان تقویه گردد.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای : • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن • پرسش و پاسخ • تمرین
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه، کتاب.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوالپرسی ودقت دروضع جسمی و روحی شاگردان • اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی های درس گذشته. • پرسش های متن ورودی درس که با خط کوچک درآغاز درس آمده از شاگردان پرسیده شود.	• ادای احترام و ادب می کنند. • گوش دادن وپاسخ به پرسش های معلم. • شاگردان پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند.	(۱۵) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • معلم گرامی پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس معلم گرامی، ازچندین شاگرد بخواهد که یک پاراگراف ازمتن درس را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب، به صورت ذیل تطبیق شود: • متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • چندتن از شاگردان، یک پاراگراف ازمتن درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند. • واژه های مشکل را برتخته و درکتابچه بنویسند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصۀ درس به شاگردان گفته شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. • سؤال از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی صورت گیرد. • تکرار بعضی از سوالات ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• ادای احترام و ادب می کنند. • شاگردان به سؤالات معلم گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی دربارۀ« جملۀ تام » توضیح کوتاهی بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده بر روی تخته نوشته شود. قسمتهای مختلف درس جملۀ تام توسط معلم گرامی مشخص شود. • سپس از چند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از جملۀ تام را بر تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	• بادقت به توضیحات معلم گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • شاگردان به خواندن متن به دقت گوش بدهند. • جمله ها را بر روی تخته و یا کتابچه های خود بنویسند. •	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. • طرح سؤالاتی دربارهٔ جملهٔ تام، زنده گی نامهٔ ملک الشعرا قاری عبدالله و کارنامه های او به گونهٔ شفاهی صورت گیرد.	• سلام میدهند. • شاگردان پاسخ های متفاوتی به گونهٔ شفاهی ارائه خواهند داشت.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی فعالیت شمارهٔ دوم کتاب درسی شاگردان را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و بر روی تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	• طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم وچهارم کتاب درسی شاگرد را اجرا نموده و معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک می کند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیا ناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاُ نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند درانها تغییر وارد کند. مثلاُ اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

دکترمحمدرضا شفیعی کدکنی، که از جملهٔ نویسنده گان و شاعران معاصر ایرانی است، دربارهٔ قاری عبدالله می‌نویسد:
قاری عبدالله ملک‌الشعرای افغانستان، هم شاعر برجسته‌یی است و هم ادیب و ناقد نکته‌سنجی؛ همچنان که در عالم عرفان و فلسفهٔ اسلامی نیز مقامی دارد و از نظر سابقهٔ شعری و نوعی پیشوایی و استادی حق او بردیگر گوینده گان معاصر افغانستان مقدم است اگرچه گوینده گانی امروز هستند که شعرشان به جهاتی شاید ازشعر قاری عبدالله پخته‌تر و شیواتر باشد.
قاری عبدالله یکی از گوینده گان برجسته یی است که درسراسر دیوان او نشانه‌های گرایش و تمایل به شیوه و سبک هندی به خوبی دیده می‌شود و به خصوص غزلهای او رنگی محسوس و آشکارا از هنر اسلوب هندی دارد و با این که در قالب‌های مختلف شعر، سخن سروده است، غزلهای او یکدست‌تر و به کمال نزدیکتر است. او خود گفته است:
چنین که شیفته طرز "بیدلی" قاری "کلیم" اگر نشوی در سخن، "کمال" تو چیست؟
غزلهای قاری عبدالله از نوعی پخته گی و کمال برخوردار است که او را در شمار چند غزلسرای نیمهٔ اول قرن چهاردهم قرار می‌دهد. یکی از خصایص شعر او که از نظر زبانشناسی و مطالعه در بعضی لهجه‌های زبان دری قابل توجه است زبان شعری اوست که در خلال یک زبان ادبی و تثبیت شده کم وبیش تعبیر است و کلمات خاص لهجهٔ خود را داخل زبان شعر کرده و این‌کار البته چندان محسوس نیست و او خود یا این کار را با توجه و عمل انجام نداده است و شاید احساس این تفاوت برای خواننده یی که در منطقه یی دور از محیط زنده گی او شعرش را می‌خواند، آسانتر باشد، از قبیل به کار بردن "صبا" به جای "صباح" و به معنای فردا که یک استعمال عامیانه است و در بعضی لهجه‌های اطراف نیشابور هم این کلمه در همین معنی استعمال می‌شود:

از سر کوی تو ای بت بخدا خواهم رفت

رفتنم گر نشد امروز صبا خواهم رفت

قاری عبدالله در قوالب مختلف شعر سروده ازغزل و قصیده و مثنوی گرفته تا ترکیب‌بند و مسمُّط و رباعی و دوبیتی و درام منظوم (دربارهٔ سه یار دبستانی: حسن صباح، عمر خیام و نظام الملک) که ترکیبی است از قطعات در اوزان و قوافی متنوع و مختلف. در پایان کلیات او مجموعه یی از قطعات ادبی منثور او، که بیشتر نامه های وی است، به چاپ رسیده و از نظر مطالعه در نثر فارسی معاصر در افغانستان قابل توجه است.

قاری عبدالله گذشته از کلیات او که شامل این آثار که یاد کردیم می‌باشد، تألیفاتی در زمینه‌های کتب درسی در افغانستان دارد که بررسی و نقد آنها خود تفصیل دیگری می‌طلبد و از مجال این گفتار بیرون است. اثر مهمی که بیرون از قلمرو شعر از وی بجای مانده، ترجمه یی است که از « فصوص الحکم» محی الدین بن عربی، فیلسوف و عارف بزرگ اسلامی، به فارسی کرده و هنوز به چاپ نرسیده است و چون این متن عارفانه از دشوارترین متون فلسفی و عرفانی در اسلام بشمار می‌رود، شاید به علت اصطلاحات و پیچیده گیهای خاصی که در زبان محی‌الدین هست، بتوان آن را مشکل‌ترین کتاب در این زمینه‌ها دانست. از آنجا که این کتاب هنوز چاپ و منتشر نشده از چند و چون آن آگاهی درستی نداریم و داوری دربارهٔ آن را باید به فرصتهای بعد واگذاریم. به طورکلی می‌توان گفت که اگر قاری در ترجمهٔ این متن مهم عرفانی توفیق یافته باشد، یکی از دشوارترین کارها را در زمینهٔ ترجمهٔ آثار عرفان به زبان پارسی انجام داده‌است؛ زیرا کمتر کسی توانسته است چنین جرأت از خود نشان دهد. نیکلسون آن خاورشناس معروف انگلیسی که در کار شناخت تصوف اسلامی یکی از برجسته‌ترین محققان این قرن است، هنگامی‌که قصد چنین کاری داشته متوجه شده است که ترجمهٔ « فصوص الحکم» از جمله کارهای محال است و خود این کار را رها کرده‌است. آثار دیگری نیز در زمینه‌های مختلف تاریخ و جغرافیا و ادب از قاری باقی است که در مقدمهٔ کلیات او یاد شده‌است.

راهنمای تدریس درس (عظمت و بزرگی جهان)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	عظمت و بزرگی جهان و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی و درک عظمت جهان و آشنایی با شیلر و جمله های ناقص
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• آشنایی بیشتر با عظمت خالق و نظام خلقت. • آشنایی با نمونه یی از آثار شیلر نویسندهٔ مشهور آلمانی. • آشنایی با جمله های ناقص • کسب مهارت در تشخیص جملات ناقص و کامل (از جمله مکمل یا تبعی) • تقویت میل و علاقه به شناخت بیشتر آفریدگار. • تقویت مهارت های چهارگانه در شناخت پروردگار و نظام آفرینش. • تقویت میل و علاقه به مطالعه آثار ادبی جهانی.
روش های تدریس	با استفاده از روش : • پرسش و پاسخ. • بحث گروهی. • روش توضیحی. • روش مشاهده و تحقیق
مواد و لوازم ممکن و ممد درسی	کتاب و کتابچه، تباشیر، قلم، کاغذ و در صورت ممکن تصاویر از طبیعت

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، اخذ حاضری، ملاحظه کارخانه گی و اطمینان از یادگیری درس قبلی • زمینه سازی و ایجاد انگیزه برای درس جدید • از شاگردان می خواهد از صنف بیرون بیایند و به پدیده های طبیعت بنگرند. وبه پرسشها پاسخ گویند.	• سلام مید هند و به سوالات معلم پاسخ می گویند. • کارخانه گی شان را به ملاحظه معلم میرساند. • به سخنان معلم گوش می دهند. • از صنف بیرون می آیند و پدیده های طبیعت را نظاره می کنند. وبه پرسشها پاسخ می گویند	(۸) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	• معلم از شاگردان می خواهد در گروپهای خود مشاهدات را جمع بندی کنند: • از شاگردان می خواهد درس را خاموشانه بخوانند. • از شاگردان در باره درس می پرسد. • متن درس با صدای بلند خوانده می شود. • معلم خود درس را می خواند و در بارۀ آن توضیحات لازم می دهد. • معلم نویسنده متن (شیلر) را معرفی می کند.	• شاگردان در گروه در مورد مشاهدات خود گفتگو می کنند. • درس را خاموشانه می خوانند. • به سوالات معلم پاسخ می دهند. • به توضیحات معلم گوش فرا می دهند. • گوش می دهند و در کتابچه های خود می نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم خلاصۀ درس را به شاگردان بازگو می کند و توضیحات لازم پیرامون متن درس و نویسندۀ آن ارائه می کند.		(۵) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤالات جواب میدهد و سوالات احتمالی ناگفته را مطرح و به پاسخ آن می پردازد، ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت دوم درسی

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، گرفتن حاضری و اطمینـان از درس قبلی. • زمینه سازی و ایجاد انگیزه بـا نوشـتن چنـد جملـه ناقص و کامل بر تخته. • نوشتن جمله مکمل بر تخته	• به سلام و سوال معلم جواب می دهند. • از یاد گیری درس قبلی اطمینان می دهند. • چند جمله ناقص و مکمل را بر تخته می نویسد. • بـا نظـارت معلـم چنـد جملـه مکمل بر تخته می نویسد.	(۵) دقیقه
قسمت دوم (متن درس)	• با مرور بحث های گذشته در بارۀ جمله و انواع جمله به معرفی جمله ناقص می پردازد. • نمونه های دیگر از جمله های ناقص و مکمل رابـر تخته می نویسد و در بارۀ آنها توضیح داده شود. • از شاگردان می خواهدجمله های نـاقص و مکمـل دیگری را بر تخته بنویسند. • از شاگردان خواسته شود به نوبـت نکـات دسـتوری درس را بر مقوا ها نوشته و بر دیوار نصب نمایند. • از شاگردان می خواهـد یکبـار دیگـر مـتن درس را بخواننـد و جملـه هـای نـاقص و مکمـل را در آن تشخیص دهند. (تشخیص به جمله کافی) است.	• به توضیحات معلـم گـوش مـی دهند. • بـا هـدایت معلـم جملـه هـای نوشته شـده بـر تختـه را یکبـار دیگـر مـی خواننـد و در صـنف توضیح می دهند. • با نظارت معلم جمله های ناقص و مکمل دیگری را بر تخته و در کتابچه های خود می نویسند. • نکات دستوری را بر مقوا نوشـته و برديوار نصب می کنند. • مـتن درس را مـی خواننـد و جمله های نـاقص و مکمـل در آن تشخیص می دهند	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصه درس را به شاگردان توضیح داده و مفاهیم و واژه های مـشکل توضـیح مـی دهند گردد.		(۵) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سوالات شاگردان در باره جمله های ناقص و مکمل پاسخ می دهد سوالات احتمالی ناگفته را خود مطرح و به پاسخ مناسب آنها می پردازد، ختم درس و خدا حافظی.		(۵) دقیقه

ساعت سوم درسی

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی و آگاهی از وضع روحی و جسمی شاگردان. • اطمینان ازیادگیری درس قبلی باطرح چند پرسش. • زمینه سازی و ایجاد انگیزه برای انجام فعالیت ها. • توجه شاگردان را به حل تمرین ها جلب می کند.	• به پرسشها پاسخ می دهد. • از یادگیری درس قبلی اطمینان می دهد. • به توضیحات گوش می دهند. • به حل تمرین ها توجه می کنند	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم (فعالیت ها)	• قسمت دوم فعالیت ۲ را در صنف مطرح می کند و از چند شاگرد می خواهد، هر کدام قسمتی از درس را به شکل دکلمه بخوانند. • فعالیت ۳ را در صنف مطرح می کند. • معلم محترم شماره فعالیت ۳ را در صنف مطرح می کند. • در باره فعالیت شماره ۴ توضیح می دهد و از شاگردان می خواهد که در باره عظمت و بزرگی جهان جز آنچه در درس آمده مقاله بنویسند.	• با نظارت معلم درس را به شکل دکلمه می خوانند. • پنج جمله ناقص در یا شان و بر تخته می نویسند و سپس برای پنج کلمه داده شده متشابه می آورند. • به توضیحات معلم گوش می دهند و مقالهٔ خود را در چند سطر می نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	قبل از سپردن کارخانه گی در مورد آن توضیح دهد؛ سپس و ظیفه خانه گی برای شاگردان سپرده شود.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم دروس شان را جمع بندی و نتیجه گیری می نمایند و به ابهامات و سوالات شاگردان در باره فعالیت ها و کارخانه گی پاسخ دهند و سوالات احتمالی ناگفته را مطرح و به پاسخ لازم آن می پردازد، ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

معلومات اضافی

قرآن ما را به نظرو تدبیر در بارهٔ آسمان ها، زمین، کوه ها، دریاها، ستاره گان و حتی حیوانات؛ مانند: شتر، مورچه، زنبور عسل، عنکبوت و.... فرا می خواند. و نتیجه تفکر و تدبیر در کائنات باعث می شود:

۱- عظمت و کبریایی پروردگار(ج) را در یابیم.

۲- نظم و هماهنگی موجود میان پدیده ها در نظام آفرینش را درک کنیم و به وجوه خالق یکتای بی همتای توانا پی ببریم.

۳- تامل و تفکر، حقارت و کوچکی مارا نشان میدهد و زمینه خضوع، خشوع و عبودیت و بنده گی را در ما پرورش میدهد.

۴- تامل و تفکر در افرینش به جان و روح انسان آرامش می بخشد و باعث تذکر و عبرت و آگاهی و بیداری می شود.

با مطالعه بیشتر پیرامون موضوع می توانید به کتاب های زیر مراجعه کنید:

۱- قرآنکریم و طبیعت ۲ - قرآنکریم و ساینس

اطلاعات بیشتر پیرامون یوهان فدریک شیلر نویسنده و شاعر آلمانی(۱۸۰۵ – ۱۷۵۹) از آغاز کودکی عشق سرشاری به نویسنده گی و شعر داشت، وی هفت سال در مدرسه اشتوتگارت بسر برد و هیچگاه از مدرسه خارج نشد؛ ولی عاقبت از آنجا گریخت و با گوته با شاعر بزرگ آلمانی دوستی پیدا کرد، آن دو طوری با هم دوست شدند که آثار ادبی خود را با موفقت هم انتشار می دادند. شیلر هجده یا نوزده ساله بود که نخستین نمایشنامه خود به نام (راهزنان) را نوشت. دورهٔ زندگانی اور ا به سه قسمت تقسیم کرده اند: قسمت اول هنر نمایی های اوست که چندین نمایشنامه در این دوره نوشت. دوره دوم دوره علمی و فلسفی اوست که کتاب های تاریخ انحطاط هالند و تاریخ جنگ سی ساله را نوشت، در دوره سوم که دوره دوستی با گوته است نمایشنامه های (ماری استورات) و دوشیزه(اورلئان) (عروسی مسین) (ویلهلم تل) را نوشت. سر انجام شیلر در نهم ماه می ۱۸۰۵ در چهل و شش سالگی در گذشت. نوشته های او بسیار روان ساده و شگفت آور است.

توضیحات اضافی پیرامون جملهٔ ناقص.

جمله از حیث داشتن پیام و مفهوم مستقل دو گونه است.

۱- جمله مستقل یا کامل ۲- جملهٔ ناقص

جملهٔ مستقل یا کامل، جملهٔ است که به تنهایی مفهوم و پیام روشن و کامل دارد؛ مثلاً: پیکار با فساد و طبقهٔ هر انسان آزاده است. عالم بی عمل درخت بی ثمر است.

جملهٔ ناقص، جملهٔ ساده یی است که به تنهایی مفهوم روشن و رسایی ندارد؛ مانند: همین که به صنف وارد شدم.

اگر کمک بکنی تا کلکین را باز کنم

این جمله ها حتماً به جمله دیگر نیاز دارند تا کامل شوند، به جملاتی که جمله های ناقص را مکمل می کنند، جمله مکمل می گویند.

اکنون به این جمله های زیر توجه کنید:

همین که به صنف واردشدم، سلام کردم

جمله ناقص جمله کامل

اگر کمک بکنی ممنون می شوم

جمله ناقص جمله کامل

تا کلکین را باز کردم دسته از پرنده گان را در آسمان دیدم

جمله ناقص جمله کامل

جملهٔ ناقص و جملهٔ مکمل با همدیگر جمله کامل را می سازند. گاهی اوقات جملهٔ کامل از دو قسمت تشکیل نمیشود که به آن جملهٔ مستقل یا مکمل می گویند. برای اطلاعات بیشتر رجوع کنید به کتاب های دستور زبان فارسی تالیف دکتور حسن احمدی گیوی و دکتور حسن انوری و دستور زبان فارسی دکتور محمد جواد رجوع شود.

راهنمای تدریس درس (ادبیات فولکلوری)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	معرفی ادبیات فولکلوری و قواعد دستوری
هدف کلی	آشنایی با ادبیات فولکلوری و گونه های آن و جملهٔ فعلی
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	با تدریس این درس، ازشاگردان توقع داریم : • با نمونه ها و گونه های ادبیات فولکلوری آشنایی یابند. • با شیوه های کاربرد ادبیات شفاهی آشنایی یابند. • نگرش، رغبت وتوانایی تشخیص انواع ادبیات فولکلوری در وجود شاگردان تقویت شود. • ازبخش قواعد دستوری، جملهٔ فعلی را فراگیرند. • آنچه ازمفاهیم این درس را که فراگرفته اند، در زندگی روزانه ی خود به کارگیرند. • میل و رغبت مطالعه نمودن و نوشتن دروجود شان رشد یابد.
روش های تدریس	با استفاده از روشهای : • بحث گروهی • سخنرانی • پرسش و پاسخ • تمرین
مواد و لوازم ممکن ممد درسی	تخته، تباشیر، تخته پاک، قلم، کتابچه و کتاب.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال پرسی و دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان. • اخذ حاضری و بررسی کارخانه گی های درس گذشته. • متن ورودی درس که با خط کوچک درآغاز درس آمده، خوانده شود و پرسشهای آن، توسط شاگردان پاسخ داده شود.	• ادای احترام و ادب می کنند. • گوش دادن وپاسخ به پرسش های معلم. • شاگردان پاسخ های متفاوتی ارائه می دهند،که نظربه دقت پاسخ های شان، ارزشیابی می شوند، وتشویق شده نمره می گیرند.	(۱۵) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • خواندن متن درس توسط معلم گرامی، با صدای بلند و طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، آغاز شود و تا پایان ادامه یابد. همچنان تلفظ واژه ها وجملات باید شمرده و واضح صورت گیرد. • پس از پایان خوانش، ابتدا تمام درس توضیح داده شود و سپس مفاهیم مشکل تشریح شود. • ازشاگردان خواسته شود که متن کامل درس را خاموشانه بخوانند و واژه های دشوار آن را بیرون نویس کنند. • پرسشهایی را طرح کند، تا از یادگیری شاگردان مطمئن شود. • سپس معلم گرامی، ازچندین شاگرد بخواهد که یک پاراگراف ازمتن درس را باصدای بلند درمقابل صنف بخوانند. • معانی واژه های مشکل برای شاگردان توضیح شود.	• بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • فعالیت شماره یک کتاب، به صورت ذیل تطبیق شود: • متن کامل درس را خاموشانه خوانده وواژه های دشوار را بیرون نویس کنند. • چندتن از شاگردان، یک پاراگراف ازمتن درس را باز خوانی کنند و دیگران اگر مشکلی داشتند، بپرسند. • شاگردان واژه های مشکل را برتخته و درکتابچه بنویسند.	(۲۵) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح مفاهیم کلی و اساسی متن وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصۀ درس به شاگردان گفته شود.		(۳) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. همچنان سؤالات احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال پرسی، دقت دروضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. • سؤال از برخی مفاهیم و واژه های مشکل ساعت قبلی صورت گیرد. • تکرار بعضی از سوالات ساعت قبلی، که توسط معلم و شاگردان مطرح شده بود.	• ادای احترام و ادب می کنند. • شاگردان به سؤالات معلم گوش داده و پاسخهای مناسب ارائه می دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (دستور زبان)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته و مراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی دربارۀ« جملۀ فعلی » توضیح کوتاهی بدهد. • سپس متن کامل بخش « قواعد دستوری » خوانده شود و توضیحات مناسب ارائه گردیده بر روی تخته نوشته شود. قسمتهای مختلف درس جملۀ فعلی توسط معلم گرامی مشخص شود. • سپس از چند شاگرد، به اساس نوبت، خواسته شودکه متن کامل درس را باصدای بلند در مقابل صنف بخوانند. • ازشاگردان خواسته شود که نمونه های دیگری از جملۀ فعلی را بر تخته و درکتابچه های خود بنویسند.	• بادقت به توضیحات معلم گوش داده و جاهای لازم را درکتابچه های خود یاد داشت کنند. • بادقت به خواندن معلم گوش داده، طرز تلفظ واژه ها وجملات را بشنوند. • به خواندن متن به دقت گوش بدهند. • مکلف اند با انتخاب معلم خویش، جمله ها را بر روی تخته و یا کتابچه های خود بنویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح وتوضیح معانی واژه های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به مواردی که نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان و اخذ حاضری. • طرح سؤالاتی دربارهٔ جملهٔ فعلی، گونه های مختلف ادبیات فولکلوری و جاهای کاربرد آن به گونهٔ شفاهی صورت گیرد.	• سلام می دهند. • شاگردان پاسخ های متفاوتی به گونهٔ شفاهی ارائه خواهند داشت.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیتها)	درس با نام خدای بزرگ آغازیافته ومراحل زیرتطبیق گردد: • معلم گرامی فعالیت شمارهٔ دوم کتاب درسی شاگردان را درصنف مطرح نموده و از شاگردان بخواهد که این فعالیت را درکتابچه و بر روی تخته انجام دهند. • پس از پایان فعالیت قبلی، فعالیت شماره سوم کتاب درسی شاگردان مطرح شود و هریک ازشاگردان آن را نظر به برداشت خود مورد بحث قرار دهند. • فعالیت چهارم کتاب مطرح شود و شاگردان آن را به صورت کتبی انجام دهند.	• طبق برنامه، فعالیت های شماره دوم، سوم وچهارم کتاب درسی شاگرد را اجرا نموده و معلم گرامی آنها را زیر نظارت داشته به ایشان کمک می کنند.	(۲۵) دقیقه
کارخانه گی	قبل از سپردن کارخانه گی مفهوم شعر این بخش به شاگردان توضیح داده شود.		(۵) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن	دراین قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته وبه مواردی که احیا نا نا گفته مانده پاسخ داده شود. ضمنا به سوالات شاگردان جواب مناسب ارائه گردد. پس ازان اعلام ختم درس و خداحافظی.		(۵) دقیقه

* معیارهای زمانی کاملاً نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می تواند درانها تغییر وارد کند. مثلاً اگر تعداد سؤالات شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را به این قسمت اختصاص دهد.

معلومات اضافی

ادبیات فولکلور یا عامه در معنای امروزی آن کمی با شکل های قدیمی آن متفاوت است؛ اما در معنایی که ما از آن سخن می گوییم، تجربیاتی است که از طریق «زبان» به همدوره یی ها یا نسل های بعدی انتقال پیدا می کند. پس از گذشت دوران ها و نسلهای مختلف این تجربیات دارای شکل های بیانی دیگر می شود. شکل بیانی موزون و بعد شکل قصه، افسانه و ضرب المثل.

انسان بدون نوشتار، به دلیل عدم آشنایی با پدیده های طبیعی و اتفاقات روزمرۀ طبیعی، آنها را با برداشت های جادویی و ماورای طبیعی می پذیرفت، به عبارت دیگر، هر اتفاقی اعم از زلزله، سیل، رعد و برق، باران، باد، آتش سوزی و... که می افتاد آن را به یک اتفاق جادویی نسبت می دادند و این نکته به اضافۀ دلایل بسیاری دیگر بخشی از «اسطوره» را در ذهن آنها متولد کرد. در واقع اسطوره، جهان خیالی – واقعی انسان بدوی و بدون نوشتار بوده است.

پس انسان از طریق افسانه و نقل قول این جهان جادویی را به نسل بعد انتقال داده و قصه و افسانه به شکلی فراگیر در جامعۀ انسانی جان گرفته است. ضرب المثل ها نیز ازهمین اتفاقات و تجربیات زنده گی شکل گرفته اند. ادبیات فولکلور به ادبیات شفاهی بازمی گردد؛ ادبیاتی که برخی از مفاهیم آن مکتوب شده؛ اما هنوز بالنده گی اش به شفاهی بودن است. اگرچه نباید این نکته را فراموش کرد که برای ثبت این ادبیات باید تمام این قصه ها، متل ها، افسانه ها، ضرب المثل ها و... را مکتوب کرد؛ اما تلاشی برای تبدیل آن به اثری کلاسیک نکرد.

ادبیات فولکلور ما سابقه‌یی حدود ۳ هزار ساله دارد؛ یعنی از زمانی که برخی از متون زردشتی سخن از برخی حماسه ها و پهلوانان گفتند. سنت حماسه در کشورما بخش اعظمی از همین ادبیات فولکلور است که بخشی از آن در شاهنامۀ فردوسی «نشانه گذاری» شده است. فردوسی برخی از همین پهلوانان گذشته و کسانی را که در فرهنگ شفاهی مردم سینه به سینه زنده گی کرده اند، به شکل و قالب شعر درآورده است. ادبیات فولکلور ما آمیزه یی از حماسه، عادات و آداب و رسوم ملتی است که از دیرباز با فرهنگ و تمدن شهره بوده اند. در ادب عامه میتوان شرافت، انسانیت، گذشت، توانمندی و بسیاری از عادات پسندیده را دید. ادبیات فولکلور افغانستان را می توان در چند دسته بررسی کرد: شعر، قصه ها، افسانه ها و حماسه، آیین های نمایشی و ادب فولکلور رمانتیک یا غنایی. آیینهای نمایشی عموماً به وقایع تاریخی می پردازند، وقایعی که برای انسان‌های این مرز و بوم، ملیت یا قوم مهم است. این وقایع گاه به انسان ها بازمی گردد؛ مانند: رستم و سهراب و رستم اسفندیار و... گاه به اتفاقات طبیعی مثل جشن نوروزو... در هرحال اتفاقات در ادب فولکلور نمایشی بسیار مهم است و همین مسأله تاکنون موجب شده این گونه ادبیات بتواند بالنده گی خود راحفظ کند.

بخش دیگر ادبیات حماسی، قصه و افسانه است. این بخش به قصه هایی اختصاص دارد که ریشه در واقعیت و افسانه دارند؛ اما وجه تشابه شان این است که برای مردم جذاب بوده است، حال یا دلیل این جذابیت افسانه بودن و درعین حال عبرت آمیز بودن است یا واقعی بودن و عبرت آموز.

شعر فولکلور بازگوکنندۀ همان تاریخ شفاهی است و عموماً از رنج، عشق، سفر و... می گوید و درتمام این مفاهیم به عبرت آموزی آن تأکید می ورزد. این شعر به شکل دو بیتی و رباعی سروده می‌شود؛ اما گفتن این نکته مهم است که برخی از شعرهای ادب فولکلور در شکلی میان نظم و نثر هستند. این ادبیات درحالت های مختلفی خوانده می شود و لهجه های متعددی را می توان یافت که این نوع اشعار را در آن زمزمه می کنند. نوع دیگر ادب فولکلور «ادب غنایی» است. ادب غنایی اگرچه در شعر فولکلور هم دیده می شود؛ اما برخی از شخصیت های نامدار، در ادب دری هستند که ریشه در تاریخ شفاهی ادبیات دارند؛ مانند: شیرین، منیژه، لیلی، گل اندام، زهره، فرهاد، خسرو، بیژن، مجنون، بهرام، طاهر و... این شخصیت ها در ادب منثور فارسی پیش از آن که مکتوب شوند به شکل شفاهی در زبان مردم جاری بودند و نقل قصه آنها در هر مجلسی وجودداشت.

راهنمایی تدریس (سراج الاخبار)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	سراج الاخبار و جملهٔ اسمی
هدف کلی	آشنایی با جریدهٔ سراج الاخبار و آشنایی با جملهٔ اسمی
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• آشنایی بیشتر با جریدهٔ سراج الاخبار. • آشنایی با محمود طرزی. • کسب مهارت بیشتر پیرامون جمله های اسمی. • تقویت میل و علاقه به شناخت جریدهٔ سراج الخبار. • تقویت مهارت های چهارگانه. • تقویت میل و علاقه به مطالعهٔ روزنامه ها و جریده ها.
روش های تدریس	با استفاده از روش های پرسش و پاسخ، بحث گروهی، ایفای نقش، تحلیل و توضیح
مواد و لوازم ممکن درسی	کتاب، کاغذ، قلم، تخته پاک، تباشیر، فیلم و سلایدو...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت در وضـع روحـی و جسمی شاگردان و گرفتن حاضری. • ملاحظۀ کارخانه گـی و اطمینـان از یـادگیری درس قبلی. • تو ضیح مختصر در بارۀ بخش ورودی درس	• سلام میدهند. • کارخانه گی شان را نشان میدهند. • به توضیحات گوش فرا می دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول (متن درس)	• از شاگردان خواسته شود به گروه ها تقـسیم شوند و در مورد موضوع انتخاب شده در گروه ها گفتگو کنند. • از شاگردان خواسته شـود درس را خاموشـانه بخوانند. • از یک شاگرد س خواسته شود تا درس را بـا صدای بلند بخواند. • دربارۀ جریدۀ سراج الاخبار توضـیح لازم داده شود. • درس را به آواز بلند و مناسب می خواند و واژه های مشکل را توضیح می دهد. • معـانی واژه هـای مـشکل توضـیح و تـشریح گردد.	• در بارۀ موضوع درس در گروپها گفتگو می کنند. • درس را خاموشانه می خوانند. • درس را با صدایی بلند می خوانند. • شاگردان به توضیحات معلـم گـوش می دهند. • به خوانـدن درس دقیـق گـوش مـی کنند. • به توضیحات معلـم گـوش داده و در کتابچه های خود یادداشت می کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصه درس را برای شاگردان تشریح می کند و پیرامون موضوع توضـیحات لازم می دهد.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم به سؤال های شاگردان جواب می دهد وسؤال های احتمالی ناگفتـه را مطـرح و بـه پاسخ آنها می پردازد، پس از آن ختم درس و خدا حافظی.		(۲) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، دقت در وضع روحی و جسمی شاگردان و گرفتن حاضری. • اطمینان از یادگیری درس قبلی با طرح سوالها. • زمینه سازی و ایجاد انگیزه با طرح سوالی برای ورود به درس جدید.	• شاگردان به سوال ها جواب می دهند. • به پرسش ها پاسخ می دهند • به توضیحات گوش فرا می دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم (دستورزبان)	• از شاگردان می خواهد تا به گروه ها تقسیم شوند. • از شاگردان می خواهد در گروه های خود دربارهٔ جمله اسمی گفتگو کنند. • معنی زیر عنوان قواعد دستوری را معلم به آواز بلند می خواند. • برای شاگردان مسنداليه را توضیح میدهدو از شاگردان می خواهد تا جمله اسمی را در کتابچه های شان بنویستد. • مسندالیه، مسندو رابطه را در جمله برای شاگردان توصیح می دهد. • از شاگردان می خواهد تا چند جمله اسمی دیگران خویشان خواسته و مسندالیه، مسندو رابطه رادر آن نشان می دهند.	• شاگردان به گروه ها تقسیم می شونددر بارهٔ جمله اسمی گفتگو می کنند و به تو ضیحات معلم گوش می دهند. • جملهٔ اسمی را در کتابچه هایشان می نویسند. • به توضیحات معلم گوش می دهند. • چند جمله اسمی را می نویسند و مسند الیه، و مسند رابطه را در آن نشان می دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم خلاصهٔ درس را بیان و توضیحات لازم می دهد.		(۳) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم یه سؤال های شاگردان جواب می دهد وسؤال های احتمالی ناگفته را مطرح و به پاسخ آنها می پردازد.		(۲) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت معلم	فعالیت شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال پرسی، اخذ حاضری و توجه در وضع روحی و جسمی شاگردان. • اطمینان از یاد گیری درس گذشته با طرح پرسشها. • زمینه سازی و ایجاد انگیزه با طرح سؤالی	• به سلام میدهند به سوال ها جواب می گویند. • از یادگیری درس قبلی اطمینان می دهند. • شاگردان به هدایت معلم محترم گوش می دهند.	(۵) دقیقه
قسمت سوم (فعالیتها)	درس با نام خدا آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد. • معلم محترم از شاگردان می خواهد در بارۀ سراج الاخبار گفتگو کنند. • محمود طرزی، مؤسس و سرمحررجریدۀ سراج الخبار برای شاگردان معرفی گردد. • از شاگردان می خواهد تا با رعایت قواعد نشانه گذاری در بارۀ جریده سراج الاخبار مقاله بنویسند. • از شاگردان خواسته شود نکات دستور درس (جملۀ اسمی) را یکبار دیگر بخوانند • از شاگردان خواسته شود جمله های کی رسمی در کتابچه بنویسند و بخوانند.	• در بارۀ موضوع درس در گروه ها گفتگو می کنند. • درس را خاموشانه می خوانند. • درس را با صدایی بلند می خوانند. • به توضیحات معلم گوش می دهند. • به خواندن درس دقیق گوش می کنند. • به توضیحات معلم گوش داده و در کتابچه های خود می نویسند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	معلم محترم به شاگردان کار خانه گی کتاب درسی را توضیح می دهد و از ایشان می خواهد کارخانه گی شان را روز بعد با خود بیاورند.		(۵) دقیقه
سوال های شاگردان و پاسخ به آن	معلم محترم درس را جمع بندی و نتیجه گیری می نماید و به سؤالات شاگردان جواب می دهد و سؤال های احتمالی ناگفته را مطرح و به تو ضیح لازم آن می پردازد.		(۵) دقیقه

معلومات اضافی

جمله اسمی

جمله اسمی: هر گاه جمله یی دارای فعل خاص یا نام باشد، آن را جمله اسمی می نامند و در حقیقت، آن جمله از مسند الیه، مسندو رابطه تشکیل شده باشد؛ مانند:

۱- خدا داناست.
۲- اتاق بزرگ بود.
۳- هوا امروز صاف است.
۴- فسانه گشت و کهن شد حدیث سکندر.

برای اطلاع بیشتر رجوع کنید به:

۱- دستور زبان فارسی تالیف: دکتور حسن احمد گیوی و دکتور حسن انوری
۲- دستور زبان فارسی: تالیف : دکتور محمد جواد شریعت.
۳- دستور سخن: احمد یاسین فرخاری
۴- دستورنامه: دکتور محمد جواد مشکور